

PROCESSUS CANONICI

16.

1623, srpanj 16, Trnava

Ladislav Deaky, bosanski biskup. – Istražni postupak o biskupu i biskupiji.

1. Uvod.

Bosnensis Anno 1623.

Carolus Carafa, Dei et Apostolicae sedis gratia episcopus Aversanensis, sanctissimi domini nostri Gregorii, divina providentia papae Decimi quinti per Germaniam, Bohemiam, Hungariam etc. universumque Imperii districtum cum facultate legati de latere nuntius. Universis ad quos has pervenire contigerit et quibus oportuerit notum facimus, quod cum perillustris et reverendissimus dominus Ladislaus Deaki, nominatus a serenissimo Ferdinando, Hungariae rege ad Ecclesiam Bosnensem in Regno Hungariae sitam, prout ex nominationis literis hic infra exhibitis apparet, a nobis instanter petierit, ut processum seu informationem ac inquisitionem super suis idoneitate vitae ac morum probitatis et aliis qualitatibus promovendorum ad regimen cathedralium ecclesiarum fieri seu capi solita formaremus. Nos ex auctoritate nobis tamquam ad dictum regnum Hungariae praedictae nuntiatorum munere fungentibus, particulariter per constitutionem felicitis recordationis Gregorii papae Decimi quarti super forma similium processuum edita, concessa, dictae petitioni annuentes, infrascriptam inquisitionem seu processum juxta dictae constitutionis, quantum in nobis fuit, normam ac praescriptum caepimus et respective formavimus. Et in primis quidem curavimus nobis per praedictum reverendissimum dominum promovendum ad memoratam Bosnensem Ecclesiam nominatum exhiberi schedulam, in qua continentur ipsius nomen, cognomen, patria, parentes, aetas, ordo, gradus, professio, functio, loca in quibus theologiae aut juri canonico studuerit, aut versatus fuerit, denique amici ac familiares, tam ipsum, quam parentes illius noscentes, cujus quidem schedulae propria ejus manu subscriptae originale adjungitur hic sub litera A. Literae vero dictae nominationis serenissimi regis Ferdinandi hic adjunguntur sub litera B., clausae et sigillo ejusdem serenissimi regis assignatae cum sequenti subscriptione: Beatissimo in Christo Patri Domino Gregorio Decimo quinto, divina providentia Sanctae Romanae et Universalis Ecclesiae Summo Pontifici, domino nobis reverendissimo. Articuli vero juxta quos sunt examinati infrascripti testes super idoneitate et qualitatibus dicti

reverendissimi domini promovendi et de illius ejusdem Ecclesiae statu sunt infrascripti:

(Slijede pitanja na koja svjedok mora odgovoriti, v. str. 26–27)

2. *Ivan Požgaj, prepozit i ostrogonski kanonik odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.*

Sequuntur examina ac depositiones testium:

Primus testis constitutus personaliter coram nobis Carolo Carafa, Sanctissimi domini nostri et Sanctae Sedis apostolicae nuntio qui supra reverendissimus dominus Joannes Poskay, praepositus Horodiensis, cantor et canonicus Strigoniensis, aetatis suae anno 50, qui mediante juramento, quod in manibus nostris, tacto pectore, hodie, 27. Junii 1623. Tyrnaviae in palatio residentiae archiepiscopalis Strigoniensis de dicenda super iis, de quibus interrogabitur veritate, prestitit ac dicto juramento ipsius, et rei, de qua agitur gravitate praemonitus, interrogatus.

Super primo ex superdictis articulis respondit: Se reverendissimum dominum promovendum 25 circiter abhinc annis hic Tyrnaviae, dum adhuc esset apud Nicolaum Procer, canonicum et postea etiam quando a pia memoriae cardinali Forgaz fuit transmissus Romae ubi absolvit sua studia. Sibi autem nulla quod sciat affinitate vel consanguinitate vinctum esse.

Super 2: Tam de honestate parentum, quam de legitimitate filii nulli umquam dubium extitisse, prout ab omnibus ipse semper audivit.

Super 3: Quadragintam circiter agere annum, eo quod cum primum illum puerum novit decimum quartum in circa ageret.

Super 4: Sacerdotem esse viginti circiter annorum et intra tale tempus se frequentissime eum celebrante vidisse.

Super 5: De gradibus se nihil scire. Ad populum tamen regendum et docendum aptissimum existimare, cum per decennium ordinarium concionatorem summa cum laude hic Tyrnaviae egerit.

Super 6: Studuisse Romae duobus annis sacrae theologiae post absolutam philosophiam.

Super 7: Patet ex mox dictis.

Super 8: Utique talem esse, quia prout ipse vidit pluribus annis in illis frequenter se exercuit.

Super 9: De hoc non posse dubitari.

Super X: Nihil umquam contra bonos mores de illo vidisse vel audivisse, sed semper honestissimae et laudatae conversationis fuisse.

Super XI: Pro tali se illum habere et Capitulum Strigoniense illius opera in arduis negotiis pluries usum esse.

Super XII: De Ecclesiae Bosnensis statu se nihil novisse, ne quod illa sit in manibus Turcarum et nullos habeat proventus, prout ex tribus illius episcopis saepius intellexit. Vacare hodie per translationem reverendissimi domini Stephani Sennyey in Episcopatum Vaciensem a Sacra Majestate denominati. De caetero nihil novisse.

3. Andrija Krpčić, arhidakon i kanonik ostrogonski odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.

Secundus testis constitutus personaliter coram nobis Carolo Carafa, Sanctissimi Domini Nostri nuntio, qui supra, admodum reverendus dominus Andreas Kerpchicz, archidiaconus Hontensis, canonicus strigoniensis, aetatis suae annorum 45 circiter, qui mediante juramento, quod tacto pectore hodie 27. Junii 1623. Tyrnaviae in palatio residentiae archiepiscopalis Strigoniensis, de dicenda super iis, de quibus interoabitur, veritate in manibus nostris praestitit ac de juramenti ipsius et rei de qua asitur gravitate praemonitus, interrogatus

Super primo ex supradictis articulis respondit: Se reverendissimum dominum promovendum novisse 22 circiter abhinc annis, cum simul in Ecclesia Nittrensi ambo archidiaconi existerent. Sibi vero nec affinem, nec consanguineum esse, nec est inimicum.

Super 2: Ortum illum esse ex honestissimis ac nobilibus perentibus et de legitimo eorum matrimonio. Se tamen audivisse, quod illi aliquo tempore fuissent haeretici.

Super 3: Quod imo 40 excedat, prout et aspectus ipse indicat.

Super 4: Imo multorum annorum, nempe ab eo tempore, quo Roma reversus est, sacerdotem novisse.

Super 5: Gradus illos in Ungaria non affectari, sed certe aptissimum esse dominum promovendus, qui alios docere possit, quae ad salutem christiano populo sunt necessaria.

Super 6: Studuisse Romae, sed quanto tempore precise se nescire.

Supar 7: Utique bene satisfacere posse, cum doctrina et pietate plurimum valeat.

Super 8: Bene versatum esse, cum illas frequente tam celebrando, quam concionando exercere consueverit.

Super 9: De hoc neminem dubitare.

Super X: Toto tempore quo illum novit nihil nisi honestatem in eo vidisse nihilque ab ullo contra eum se umquam audivisse.

Super XI: Maxime prudentem esse et ejus consiliis Capitulum Strigoniense plurimum differre.

Super XII: Ecclesiam et bona in manibus Turcarum reperiri ac proinde nullos inde percipi fructus, prout et a praedecessoribus episcopis audivit. Hodie vacare per translationem reverendissimi Stephani Sennyey ad Vaciensem Ecclesiam nominati. Et denique suffraganea esse archiepiscopi Colocensis, prout ipse credit, sed hoc apparere ex libris Decretorum regni Hungariae. In reliquis se nihil praeterea scire.

4. Tobija Pisteš, arhidakon i ostrogonski kanonik odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.

Tertius testis constitutus personaliter coram nobis Carolo Carafa, nuntio apostolico, qui supra, admodum reverendus dominus Thobias Pistes, archidiaconus Barsciensis, Strigoniensis Ecclesiae canonicus, annorum aetatis suae agens 35, qui mediante juramento, quod in manibus nostris hodie, 27. Junii 1623. Tyrnaviae in palatio residentiae archiepiscopalis Strigoniensis, tacto pectore de dicenda super iis de quibus interrogabitur veritate, ac de juramenti ipsius et rei de qua agitur, gravitate praemonitus, interrogatus

Super 1: ex supradictis articulis respondit se novisse reverendissimum dominum promovendum Turotii, in praepositura Turrociensi, dum 25 abhinc annis simul ibi convictores essent apud patres Societatis Jesu. Sibi non nec affinem esse, quod sciat, neque consanguineum.

Super 2: Illum natum esse prope Scelliam, ex parentibus honestissimis, imo et nobiles, quorum legitimus et naturalis filius ille communiter habitum et reputatum semper fuit. De religione vero illorum se nihil scire.

Super 3: Quod imo quadagesimam longe excedat, prout ab ipso et aliis audivit.

Super 4: Quod celebrantem et frequentissime quindecim abhinc annis noverit.

Super 5: De gradibus huius nihil sibi constare, sed tamen aptissimum ad curam populorum existimare, cum Romae apud patres Societatis Jesu studuerit philosophiae et theologiae et per plures annos conciones hic Hungariae et Nitriae diu et saepissime habuerit.

Super 6: Patet ex mox dictis.

Super 7: Utique talem esse ex praedictis.

Super 8: Optime versatum esse, cum fuerit pluribus annis canonicus Nittrensis et postea Strigoniensis et utrobique frequens in illis fuerit.

Super 9: Semper talem existitisse et ad huc esse, nec in contrarium quidquam umquam dubitatum fuisse.

Super X: Nihil prorsus mali umquam in eo se animadvertisse, nec ab ullo alio de eo audivisse, sed semper honestissimae famae et conversationis novisse.

Super XI: Quod sit in rebus gerendis prudens et bene versatus et disseritus.

Super XII: Ecclesiam a Turcis una cum omnibus bonis occupari et proinde nullos afferre proventus. Vacare per translationem reverendissimi domini Stephani Sennye ad Vaciensem Ecclesiam duobus circiter abhinc mensibus nominati. De coeteris nil sibi ulterius constare.

5. Nikola Novak, arhidakon i ostrogonski kanonik, odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.

Quartus testis constitutus personaliter coram nobis Carolo Carafa, nuntio apostolico ut supra, admodum reverendus dominus Nicolaus Novach, canonicus Strigoniensis et archidiaconus comitatus Oliensis, aetatis suae annorum 57, qui mediante, juramento, quod hodie, 27. Junii 1623. Tyrnaviae in palatio residentiae archiepiscopalis Strigoniensis, in manibus nostris, tacto pectore de dicenda super iis de quibus interrogabitur veritate, praestitit, ac de juramenti ipsius et rei de qua agitur gravitati praemonitus, interrogatus

Super 1: Ex suprascriptis articulis se reverendissimum dominum promovendum novisse hic Tyrnaviae dum adhuc puer esset apud pie memoriae dominum Nicolaum Procer, canonicum Strigoniensem, cujus canonicatum modo ipse dominus testis obtinet et novisse occasione

familiaritatis, quam cum praefato domino Proer tunc ipse hahuit. Sibi tamen non esse nec affinem, nec consanguineum, multoque minus inimicum.

Super 2: Natum eum esse penes Scelliam in Diachi, parentes fuisse nobiles atque ipsum de legitimo matrimonio ex iisdem progenitum ab omnibus comunitè habitum et reputatum fuisse.

Super 3: Ex aspectu patere quod imò et quadragintam excedat.

Super 4: Sacerdotem se novisse et frequentissime celebrantem hic Tyrnaviae quindecim abhinc annis.

Super 5: De gradibus huiusmodi se nihil novisse, eo quod non multum affectentur in Ungaria, sed bene studuisse Romae in Collegio Germanico philosophiae et sacrae theologiae per sex annos, inde circiter octo continuos annos ordinarium concionatorem hic Tyrnaviae magna cum laude gessisse, ut propterea alios optime instruere possit.

Super 6: Patere ex proxime dictis.

Super 7: Talem utique esse ex ibidem dictis.

Super 8: Satis jam constare quod diu et laudabiliter in illis sit versatus.

Super 9: Hoc esse extra comunem controversiam, quod sit constantissimus.

Super X: In contrarium se nihil umquam de eo vel vidisse vel audivisse, sed honestissimis moribus semper vixisse et vivere.

Super XI: Sufficientem habere in rebus agendis prudentiam, et hoc satis aparere ex arduis negotiis, quae a Capitulo Strigonieni ei concredita saepe fruire, tam in comitiis regni, quam extra.

Super XII: Bosnensis Ecclesia una cum omnibus bonis in ditione Turcica a multis annis reperiri, nec ullos ex ea percipi fructus. Vacare nunc per translationem reverendissimi domini Stephani Sennyey, ante duos menses ad Vaciensem Ecclesiam nominati. De coetero se nihil ulterius novisse.

6. Ispovijest vjere i prisega.

Ego Ladislaus Deaki, electus episcopus Bosnensis, firma fide credo et profiteor, omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei etc.

Ego idem Ladislaus Deaki spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet, et haec sancta Dei Evangelia. – Idem ego Ladislaus Deaki, qui supra, manu propria. Locus sigilli.

Nos Carolus Carafa, Dei et Apostolicae sedis gratia episcopus Aversanenus ac Sanctissimi Domini Nostri, domini Gregorii, divina providentia papae Decimi quinti, per Germaniam, Bohemiam, Ungariam, Sclavoniam, Croatiam etc. universumque Imperii districtuum ejusdem Sanctissimi ac Sedis praedictae cum potestate lepati de latere nuntius, fidem facimus et attestamus, suprascriptum perillustrum et reverendissimum dominum Ladislaum Deaki, nominatum ad Ecclesiam Bosnensem hac die vigesima octava Junii anni millesimi sexcentissimi vigesimi tertii, in praesentia notarii et testium in subinserto publico instrumento denominatorum ad suprascriptam fidei professionem in manibus meis admissam fuisse, eamque ita ut supra, jacet de verbo ad verbum emisisse Tyrnaviae, in palatio residentiae archiepiscopalis Strigoniensis, hac die et anno adnotatur.

Carolus, episcopus Aversanensis, manu propria. Locus sigilli.

7. Svjedodžba o položenoj ispovijesti vjere.

In nomine Domini. Amen. Tenore praesentis publici instrumenti cunctis pateat evidenter et notum sit, quod anno a nativitate ejusdem Domini millesimo sexcentesimo vigesimo tertio, Indictione sexta, die vigesima octava Junii, pontificatus autem Sanctissimi Domini Nostri domini Gregorii, divina providentia papae Decimi quinti anno tertio, in mei notarii et testium infrascriptorum praesentia constitutus personaliter perillustris et reverendissimus dominus Ladislaus Deaki, nominatus ad Ecclesiam Bosnensem supradictam, coram illustrissimo ac reverendissimo domino Carolo Carafa, nuntio apostolico antedicto, flexis genibus ac sacrosanctis Evangeliiis, quae prae manibus habebat cum juramento tactis, suprascriptam fidei professionem de verho ad verbum, prout jacet in manibus ejusdem illustrissimi ac reverendissimi domini emiserit. In cujus fidem praesens hoc publicum instrumentum confeci. Datum et actum Tyrnaviae in palatio residentiae archiepiscopalis Strigoniensis, praesentibus ibidem admodum reverendo domino Emerico Losi, vicario et lectori Ecclesiae Strigoniensis ac admodum reverendo domino Joanne Puschi, Ecclesiae ejusdem canonico, testibus ad premissa specialiter vocatis et rogatis.

Paulus Maffius, notarius apostolicus, manu propria.

Signum notarii.

8. *Zaključak.*

Nos Carolus Carafa, Dei et Apostolicae sedis gratia episcopus Aversanus ac Sanctissimi Domini Nostri, domini Gregorii, divina providentia papae Decimi quinti, per Germaniam, Hungariam, Bohemiam etc. nuntius antedictus, et eo nomine ad formandum supradictum super qualitatibus praefati reverendissimi domini Ladislai Deaki, ad Ecclesiam Bosnensem promovendi, processum, vigore supramemoratae Gregorii papae Decimi quarti constitutionis commissarius, fidem facimus et attestamus, testes supradenominatos et ad supradictum effectum examinatos omnes esse bonos catholicos ac reverendissimi domini promovendi nulla affinitate aut consanguinitate ad dicendum testimonium reprobata conjunctos, talesque esse quibus ob laudabiles eorum qualitates merito in iis, quae deposuerunt plena fides sit adhibenda. Personam vero dicti reverendissimi domini talem esse et probare, quae cum doceatur honestissimis parentibus apud Scelliam in Deaki, in Regno Hungariae nata vere catholica et in sacerdotio, concionibus ac aliis ecclesiasticis functionibus diu docte et laudabiliter vestra, episcopali munere ac honore merito digna haberi possit, licet ipsa Bosnensis Ecclesia, quae alias inter praestantissimos et pinguiores Regni Hungariae habebatque modo cum suis bonis in manibus Turcarum existens, tamquam mere titularis Ecclesia, Colocensi archiepiscopo suffraganea, nullos praelato suo hoc tempore adferat proventus. Denique suprascriptum dominum Paulum Maffeum, qui de suprascriptis testium depositionibus, fidei professione ac aliis coram nobis gestis rogatus extitit, publicum esse, prouti se facit apostolica auctoritate notarium ejusque instrumentis et scripturis, tam in iudicio, quam extra, plenam et indubitam fidem adhiberi ab omnibus consuevisse. In quorum omnium et singulorum fidem testimoniales hasce a nobis subscriptas literas, solito nostro sigillo, quo in talibus utimur, communiri mandavimus.

Datum Vienna Austriae, die 26. Julii 1623. Indictione et pontificatu supra saepe adnotatis etc.

Carolus, episcopus Aversanus, manu propria.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 10.

17.

1625, studeni 28, Šopronj

Grgur Nagyfaly, srijemski biskup. – Istražni postupak o biskupu i biskupiji.

1. Uvod

Processus de vita et moribus ad Episcopatum Sirmiensem. Pro reverendissimo Gregorio Nagfaloy.

2. *Pavao David, imenovani pečujski biskup odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.*

Primus testis reverendissimus dominus Paulus David, nominatus ad episcopatum Quinqueecclesiensem, aetatis annorum 50 circiter, tacto pectore etc. Interogatus etc.

Super 1: In collegio Romano secum studuit quinque annis et ideo illum ab eo tempore novit. Nulla affinitate aut consanguineitate conjunctus. Est Transilvanus.

Super 2: Audivit quod sit natus ex legitimo matrimonio et nihil in contrarium audivit et ex catholicis parentibus.

Super 3: Excessit, quia sunt viginti anni ex quo est sacerdos.

Super 4: Ut in praecedenti interrogatorio.

Super 5: Est sufficiens. Absolvit theologiam et audivit atque jus canonicum et est doctus vir.

Super 6: Ut in primo interrogatorio.

Super 7: Affirmative. Concionatur.

Super 8: Ab illo tempore ex quo exivit ex Collegio Germanico semper fuit versatus in functionibus ecclesiasticis.

Super 9: Est et semper fuit.

Super X: Contrarium nihil habuit.

Super XI: Affirmative.

Super XII: In partibus inferioribus Ungariae et vicinus Traciae, juxta Belgradum, nullos habet redditus. Per mortem Ladislai Maitini vacat ante annum et medium, et est sub Coloci archiepiscopatu suffraganeus etc.

Paulus David, Quinqueecclesiensis, manu propria.

3. *Emerik Lossi, imenovani varadinski biskup, odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.*

Secundus testis reverendissimus Emericus Lossi, nominatus episcopus Varadiensis, aetatis annorum circiter 50, tacto pectore etc. Interrogatus et cetera.

Super 1: A 25 quinque(!) annis, quia per septenium mansit cum illo in Collegio Germanico. Nulla affinitate aut consanguinitate conjunctus.

Super 2: Nihil, quia ille est dioecesis Varadiensis in Transilvania.

Super 3: Bene scit et existimat illum habere majorem aetatem ipso teste.

Super 4: A 19 annis, quia vidit suas literas testimoniales ordinum.

Super 5: Opera dedit tribus annis philosophiae et 4 annis theologiae in Collegio Germanico.

Super 6: Ut in praecedenti interrogatorio.

Super 7: Existimat illum posse satisfacere et credit omnino.

Super 8: Est versatus a multis annis.

Super 9: Credit illum constantem nec quicquam in contrarium audivit.

Super X: Nihil unquam contra ipsum audivit, nec notatum ulla infamia.

Super XI: Bonum usum habet et est vicarius ab octo annis in episcopatu Jauriensi et auditor causarum.

Super XII: Est sub Turco totaliter, nullos plane. Vacat per mortem Ladislai Maitini ab uno anno et medio. Sub archiepiscopatu Colocensi suffraganeus.

Emericus Lossi, nominatus episcopus Varadiensis, praedicta manus subscriptione firmo.

4. *Stjepan Szentandrassy, imenovani biskup transilvanski, odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.*

Tertius testis reverendissimus Stephanus Szentandrassy, de Csikamadefalva, nominatus episcopus Transylvaniensis, tacto pectore etc. Interrogatus etc.

Super 1: Novit plusquam ab 25 annis. Studebat in Alba Julia et erat egregius juvenis. Nulla affinitate aut consanguineitate conjunctus.

Super 2: Audivit quod ubi sit natus omnes sint catholici et in illo pago est lex asperissima contra meretrices et ideo credit quod sit natus ex legitimo matrimonio.

Super 3: Credit illum quinquenarium.

Super 4: Romae vidit illum sacerdotem de anno 1606. celebrantem.

Super 5: Potest docere, bene studuit et est bonus canonista.

Super 6: Studuit Albae Juliae, Claudiopoli et Romae studuit septem annis.

Super 7: Satis potest satisfacere.

Super 8: Affirmative.

Super 9: Ita bonus catholicus.

Super X: Affirmative.

Super XI: Affirmative.

Super XII: Prout vidit in annalibus sub potestate Turcarum, nullos habet redditus. Per mortem Ladislai Maitini et est suffraganeus archiepiscopi Colocensis.

Ego Stephanus Szentandrassy etc. electus episcopus Transylvaniensis, ut supra, affirmo processum supra praestantem.

5. Benedikt Vinković, zagrebački prepozit odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.

Quartus testis admodum reverendus Benedictus Vincovich, praepositus Ecclesiae Zagrabienensis, aetatis annorum 50 circiter, tacto pectore, interrogatus

Super 1: Bononiae, quando erat ibi rector Collegii Ungarici, cum quo mansit per sex menses de anno 1607. putat. Nulla affinitate aut consanguineitate conjunctus, quia ille Ungarus et testis Croata.

Super 2: An sit ex legitimo thoro natus non scit, sed existimat natum ex parentibus catholicis, quia quando dictus testis fuit in pago ubi natus est promovendus, erant omnes catholici et praesertim illorum domini erant catholici.

Super 3: Plures annos dictat aetas ipsa ejusdem promovendi.

Super 4: Affirmative, qui vidit illum celebrantem ante quinque annos, immo a Roma venerat sacerdos.

Super 5: Putat illum habere tantam scientiam, quod possit docere populum christianum.

Super 6: Romae studuit et audivit, quod ibi absolvit cursum philosophicum et theologicum et Bononiae studuit per medium annum.

Super 7: Considerando mores, vitam et doctrinam putat illum esse talem.

Super 8: Ex quo Bononia rediit, qui sunt 17 aut 18 annis, semper fuit versatus in functionibus ecclesiasticis.

Super 9: Affirmative.

Super X: Semper audivit illum esse vitae innocentis et integrae famae.

Supr XI: Circa administrationem suam scit habere verum usum.

Super XII: Audit esse in ditione Turcica. Nullos habet redditus. Vacat per mortem alterius episcopi Maitini, et est suffraganeus archiepiscopi Colocensis.

Ego Benedictus Vinkovich, praepositus et canonicus ecclesiae cathedralis Zagrabiensis, affirmo ut supra et subscribo propria manu.

6. Sjedodžba da je Grgur Nagyfaly položio ispovijest vjere.

Professionem fidei emisit die 2. Decembris 1625. praesentibus domino Menclao Minici et Alphonso Salamanca.

Ego Gregorius Nagyfalvi, Ungarus, nominatus episcopus Sirmiensis, filius Francisci Ember, defuncti, ex honesta matrona Catarina susceptus, ambobus parentibus catholicis ortus, aetatis quinquagesimum annum agens, actu celebrans sacerdos viginti duorum annorum, abbas de Salavar et Kaparnok, custos et vicarius Jauriensis, Romae philosophiae et theologiae studia absolvens, in residentia Capituli Jauriensis et Sabariae, aliisque locis, frequens in concionibus ad populum habitis, praemissorum testimonium praesentem meam syngrapham manu mea subscriptam dedi. Sopronii, ultima Novembris, anno 1625.

Idem Gregorius Nagifalvi manu propria.

7. Ferdinand II. austrijski car, moli papu da Grgura Nagyfalyja potvrdi srijemskim biskupom.

Beatissime in Christo Pater, Domine Reverendissime! Post officiosam commendationem et filialis nostrae observantiae continuum incrementum. Cum per mortem et decessum reverendi Ladislai Maythiny, episcopi

Sirmiensis, idem episcopatus vacare contigisset, nos absque mora ea functione virum idoneum et benemeritum eligentes, eundem episcopatum, pro pio in Catholicam Ecclesiam studio, praedecessorum nostrorum secuti vestigia, pro jurispatronatus nostri autoritate, quod in omnibus Dei Ecclesiis in hoc regno nostro Hungariae et partibus ei subjectis optimo jure habere et exercere dignoscimur, fideli nostro honorabili Gregorio Nagyffalvy, custodi et canonico Ecclesiae Jauriensis, anno adhuc superiori contuleramus, quem pro nostra et majorum nostrorum veteri consuetudine Sanctitati Vestrae pro addipiscenda apostolica confirmatione nunc praesentamus et filiali cum observantia a Sanctitate Vestra petimus, ut hujusmodi electionem et praesentationem admittere ac praefatum a nobis electum episcopum apostolica sua benedictione confirmare velit. Quam quidem confirmationem Sanctitas Vestra, sine alicujus annatae solutione eidem concedere dignabitur, eo quod ejusdem episcopatus Sirmiensis bona, in ditione Turcarum constituta, episcopus ipse solo titulo duntaxat gaudet. Faciet in hoc Sanctitas Vestra rem Catholicae Ecclesiae proficuum et nobis gratissimum, quam nos de Sanctitate Vestra observantia filialibusque officiis omnino promerebimur. Cui nos reverenter offerimus et obsequiose commendamus.

Datum in regia civitate nostra Soproniensi, die decima quinta mensis Novembris, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, regnorum nostrorum Romani septimo, Hungariae et reliquorum octavo, Bohemiae vero anno nono.

Ejusdem Sanctitatis Vestrae obsequens filius Ferdinandus, manu propria.

Adresa: Beatissimo in Christo Patri Domino Urbano Octavo, divina providentia Sanctae Romanae et universalis Ecclesiae summo pontifici et domino reverendissimo.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 19.

18.

1625–1630, travanj 27, Trnava

Ivan Požgay, bosanski biskup. – Istražni postupak o njemu i biskupiji.

1. Uvodna napomena

1625.

Processus pro reverendissimo domino electo Bosnensi in quo desunt literae praesentationales petentes a domino secretario Hungarico-aulico. Ita deest schedula continens nomen et cetera manu illius reverendissimi electi conficienda, sed gravi detentus morbo saepius per literas interpellatas eam transmittere non potuit. Desunt etiam littere ordinum seu paria illarum in forma probantium.

2. *Car Ferdinand moli papu da potvrdi imenovanje Ivana Požgaya bosanskim biskupom.*

Beatissime in Christo Pater, Domine reverendissime, post officiosam commendationem et filialis nostrae obeservantiae continuum incrementum. Sublato e vivis reverendo Ladislao Deaky, electo episcopo Bosnensi, ubi idem Episcopatus Bosnensis vacare contigisset, eundem fideli nostro honorabili Joanni Posgay, praeposito Orodienti ac cantori et canonico ecclesiae metropolitanae Strigoniensis, viro utpote pio et exemplari. Autoritate juris patronatus nostri regii, quod in omnibus regni nostri Hungariae, partium ei subjectarum Ecclesiis instar praedecessorum nostrorum optimo jure habere et exercere dignoscimur, proximis adhuc temporibus contuleramus, quem nunc pro vetero(!) laudataque consuetudine Sanctitati Vestrae, pro adipiscenda Apostolica confirmatione praesentamus ac filiali cum observantia a Sanctitate Vestra petimus, ut hujusmodi electionem et praesentationem admittere ac praefatum a nobis electum episcopum apostolica sua benedictione confirmare velit. Quam quidem confirmationem Sanctitas Vestra sine alicujus annatae solutione illi concedere dignabitur, siquidem per tyrranidem Turcicum jam dudum occupata Bosnia, episcopatus iste non nisi inter titulares habetur. Faciet in hoc Sanctitas Vestra rem Catholicae Ecclesiae proficuum et nobis gratissimum. Quam nos de Sanctitate Vestra observantia filialibusque officiis omnino promerebimur. Cui nos reverenter offerimus et obsequiose commendamus.

Datum in regia civitate nostra Soproniensi, die decima tertia mensis Novembris anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, regnorum nostrorum Romani septimo, Hungariae et reliquorum octavo, Bohemiae vero anno nono.

Ejusdem Sanctitatis Vestrae obsequens filius Ferdinandus, manu propria.

Adresa: Beatissimo in Christo Patri Domino Urbano Octavo, divina providentia Sanctae Romanae et universalis Ecclesiae summo Pontifici etc. domino reverendissimo.

3. *Potvrda o ranijem istražnom postupku.*

Fidem facio ego notarius et cancellarius infrascriptus, quantum in Cancellaria apostolica Vienensi inter alios processus formatos circa qualitates dominorum promevendorum ad regimina cathedralium etc. repertum fuit originale processus formati pro reverendissimo domino Joanne Posgay, nominato ad Ecclesiam Bosnensem, scriptum, ut apparet, manu admodum reverendi domini Pauli Maffei, tunc temporis cancellarii illustrissimi et reverendissimi domini episcopi Aversani, Sanctissimi Domini Nostri et Sanctae sedis apostolicae tunc in eis partibus nuncii, et manu propria testium desuper examinerum, ut apparet subscriptum, bene infrascripti, videlicet:

4. *Prijepis ranijeg istražnog postupka; Matija Sanguitius, prepozit odgovara na pitanja o biskupu i biskupji.*

Processus pro reverendissimo domino Joanne Posgay, nominato episcopo ad Ecclesiam Bosnensem die 17. Novembris 1625.

Primus testis admodum reverendus dominus Matthias Sanguitius, praepositus Sancti Georgii, archidiaconus et canonicus cathedralis metropolitanae Strigoniensis, aetatis annorum 45 circiter, tacto pectore etc. Interrogatus etc.

Super 1: Cognoscit a 30 annis, quia sunt in eodem Capitulo Strigoniensi simul et nulla affinitate, aut consanguineitate coniunctus.

Super 2: Ita, nunquam audivit, quod ex suis fuerit haereticus, et illum natum ex legitimo matrimonio, quia novit suum parentem, qui fuit centum fere annorum.

Super 3: Est quinquaginta quinque annorum circiter.

Super 4: Jam viginti quinque anni sunt ex quo est sacerdos.

Super 5: Non putat fit doctor, sed scit illum esse satis doctum virum.

Super 6: Viennae studuit per sex annos circiter.

Super 7: Potest satisfacere. Est bene instructus.

Super 8: Est satis diu versatus, quia antea fuit et est praepositus Orodienis.

Super 9: Est constantissimus. Nullum est dubium.

Super X: Omnino integrae fama et innocentis vitae.

Super XI: Habet bonam experientiam et in rebus ecclesiasticis praecipue.

Super XII: In Turcia situs est in provincia Bosnae, nihil habet, nec beneficium. Vacare per mortem Ladislai Deaki, qui non fuit confirmatus, et dominus Thelegdy, archiepiscopus Colocensis, fuit ultimus confirmatus. Non recordatur sub quo archiepiscopatu sit suffraganeus.

Idem qui supra eadem confirmo, manu propria.

5. Ivan Pyber, imenovani jegarski biskup, odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.

Secundus testis reverendissimus dominus Joannes Pyber, nominatus episcopus Agriensis et praepositus major ecclesiae Strigoniensis, consiliarius Sacrae caesareae Majestatis, aetatis annorum 63, tacto pectore, interrogatus.

Super primo: Ab infantia illum cognovit, quia semel(!) studuerunt. Nullam habet affinitatem, aut consanguineitatem.

Super 2: Novit patrem et matrem catholicos. Ex legitimo matrimonio ortum.

Super 3: Quinquagesimum sextum annum agit.

Super 4: Agit 31 annum ex quo est sacerdos.

Super 5: Scit, quod docuit. In Nova Arce fuit parochus et Tirnaviae concionatus est per multos annos.

Super 6: Studuit Viennae circiter per quinque annos et domi studuit, quia fuit seminarista.

Super 7: Certissime potest satisfacere, possum dicere scitu.

Super 8: Multo tempore.

Super 9: Est purus, sincerus et bonus catholicus Romanus et zelosus.

Super X: Semper audivit in sua vita bonam famam de illo.

Super XII: Habet et est habilis ad omnia.

Super XIII: Habet Turca totam illam provinciam. In regno Bosnae situs, nullos penitus redditus habet. Vacat successione domini Joannis Thelegdini, archiepiscopi Colocensis, qui fuit ultimus confirmatus et quamvis fuerint alii nominati, nullus tunc fuit confirmatus, et credit esse suffraganeum archiepiscopi Colocensis.

Ego idem qui supra Joannes Pyber, episcopus nominatus Agriensis, affirmo manu propria.

6. Pavao David, imenovani biskup pečujski, odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.

Tertius testis reverendissimus dominus Paulus David, nominatus episcopus Quinqueecclesiensis, aetatis annorum 50 circiter, tacto pectore etc. interrogatus etc.

Super primo: Jam sunt viginti quinque anni ex conversatione Tyrnaviae. Nullam habet affinitatem aut consanguinitatem.

Super 2: Nihil audivit in contrarium.

Super 3: Est quinquaginta annorum.

Super 4: Ex quo novit semper novit illum esse sacerdotem.

Super 5: Non est doctor, sed est aptus ad docendum, quia fuit parochus in Nova Civitate et etiam in Transilvania fuit parochus duobus annis.

Super 6: Viennae studuit, sed quanto tempore nescit.

Super 7: Est sufficiens.

Super 8: Ab illo tempore novit talem in functionibus ecclesiasticis.

Super 9: Est constans satis et nihil vidit in contrarium.

Super X: Est bonae famae et bonae vitae.

Super XI: Habet.

Super XII: Scit quod est in Bosna et in potestate Turcica. Nullos penitus redditus. Dominus Joannes Thelegdi, archiepiscopus Colocensis, fuit tantummodo confirmatus, ejus postea successor non fuit confirmatus, et est domini Colocensis archiepiscopi suffraganeus.

Paulus David, Quinqueecclesiensis manu propria.

7. *Juraj Dobowsky, prepozit odgovara na pitanja o biskupu i biskupiji.*

Quartus testis admodum reverendus dominus Georgius Dobowsky, praepositus Beatae Mariae Virginis in Huisel, custos et canonicus metropolitanae ecclesiae Strigoniensis, Sacrae caesareae Majestatis Tabulae in judiciis assessor, prothonotarius apostolicus, aetatis annorum 55, tacto pectore etc. Interrogatus etc.

Super primo: Ab annis 50 quando eramus pueri, crevimus simul. Nullam habet affinitatem, aut consanguineitatem.

Super 2: Valde pii fuerunt parentes, quos novit, et ex legitimo matrimonio ortum esse scio.

Super 3: Jam agit quinquagesimum quintum annum. Ipse natus 70 anno.

Super 4: Ab annis 28 quod scit sacris ordinibus initiatus.

Super 5: Nullum gradum habet. Ipse fuit in Nova Arce parochus et concionatus est Tyrnaviae, ubi fuit sacellanus parochi.

Super 6: Fuerunt simul Tyrnaviae in seminario Strigoniense, et Viennae postea studuerunt per spatium quatuor annorum.

Super 7: SuffICIENTEM personam censeo.

Super 8: Affirmative.

Super 9: Omnino nullum est dubium.

Super X: Nihil unquam audivit in contrarium.

Super XI: Habet sufficientem pro sua persona.

Super XII: In Bosna, possessus episcopatus a Turcis, nullos habet redditus, nec beneficium, non recordatur quomodo vacet, et suffraganeus archiepiscopi Colocensis.

Idem qui supra Georgius Dubowsky omnia et singula a se attestata per omnia confirmat, manu propria.

(Slijedi još jedan doslovni prijepis prethodnog istražnog postupka pod istim datumom, 17. Novembris 1625.)

8. Ispovijest vjere i prisega od 17. studenoga 1625.

Ego Joannes Posgay, nominatus episcopus Bosnensis, firma fide credo et profiteor omnia et singula quae continentur in symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur etc. – Ego idem Joannes Posgay, nominatus episcopus Bosnensis, spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et haec Sancta Dei evangelia.

Joannes Posgay, nominatus episcopus Bosnensis, manu propria.

Ego Joannes Posgay, nominatus episcopus Bosnensis, filius egregii quondam Joannis similiter Posgay et honesta matrona Helena Gyori susceptus, ambibus parentibus catholicis ortus, aetatis quinquagesimum quintum agens, actu celebrans sacerdos triginta et unius annorum, in Collegio Societatis Jesu Viennae honestis literis operam dedi in residentia mea Tyrnaviensi et passim in aliis locis, frequens in contionibus ad populum; praemissorum testimonium, praesentem meam syngrapham manu mea subscriptam dedi, Sopronii die 17. Novembris anno 1625.

Idem Joannes Posgay, nominatus episcopus Bosnensis, manu propria.

9. Ispovijest vjere i prisega od 8. srpnja 1630.

Ego Joannes Posgay, nominatus episcopus Bosnensis, firma fide credo et profiteor, omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur etc. Ego idem Joannes Posgay spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et haec Sacra Dei evangelia.

Coram me cardinale Pazmany professionem fidei praedictam, de verbo ad verbum fecit ac juramento confirmavit reverendus dominus Joannes Posgay, cantor Ecclesiae Strigoniensis et nominatus episcopus Bosnensis. Posonii, 8. Julii 1630. – Cardinalis Pazmany, manu propria.

Et coram me reverendo Georgio Dobovski, nominato episcopo Chanadiensi, prothonotario apostolico, professionem fidei praedictae de verbo ad verbum fecit ac juramento confirmavit reverendus dominus Joannes Posgay, cantor ecclesiae Strigoniensis et nominatus episcopus Bosnensis. Posonii 8. Julii anno 1630.

Ego Joachimus Luzensky huic professioni fidei factae a reverendissimo domino electo episcopo Bosnensi Joanne Posgay interfui.

Idem qui supra nominatus episcopus Chanadiensis ac sacra autoritate apostolica prothonotarius, manu propria.

Joannes Toros, secretarius illustrissimi domini cardinalis Pazman et publicus notarius, manu propria.

11. Sijedodžba ostrogonskog Kaptola.

Nos Capitulum ecclesiae metropolitanae Strigoniensis. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod reverendissimus dominus Joannes Posgay, dioecesis Strigoniensis, ex honestis et orthodoxae religionis catholicae Romanae sectatoribus, parentibus oriundus, electus episcopus Bosnensis, cantor et canonicus praedictae ecclesiae metropolitanae Strigoniensis, de medio nostri nostram personaliter exurgens in praesentiam petivit nos debita cum instantia, quatenus nos eidem reverendissimo domino electo Bosnensi, commembro nostro, literas nostras testimoniales sub sigillo nostro capitulari authentico, super legitima ordinatione et ad sacros ordines promotione sua, dare et elargiri vellemus. Nos ejusdem reverendissimi domini electi Bosnensis justa et legitima juriq̄ue consona petitione admissa, cum indubitate et certo nobis constet, eundem reverendissimum legitime, juxta ritum et morem Sanctae Romanae Ecclesiae ad sacros, tam minores, quam majores ordines promotum, actuq̄ue presbyterum celebrantem, annuimus hujusmodi suae postulationi testamurq̄ue et fidem facimus indubiam; hisce praesentibus nostris admodum reverendissimum dominum electum Bosniensem a reverendissimo quondam domino Joanne Czereďy, episcopo Agriensi, olim commembro nostro primo quidem anno 1593. Sabbatho quatuor temporum, quae fuit dies decima tertia Aprilis, ad primam tonsuram et quatuor minores, deinde anno subsequente 1594. Sabbatho post Cineres, die nimirum quinta Martii, ad subdiaconatum cum titulo sacellanatus Sopronaniensis, postea eodem anno 1594. Sabbatho "Sitientis", die nimirum vigesima sexta Martii ad diaconatum. Ultimatim tandem eodem 1594. anno, Sabbatho sancto, die videlicet nona Aprilis ad presbyteratum, sacros ordines, omnino in templo parochiali divo Nicolao, episcopo et confessori, dicato capellaq̄ue Sancti Georgii in eodem templo habita, hic Tyrnaviae, promotum et ordinatum esse ac fuisse atq̄ue a multis retroactis annis ecclesiasticis functionibus in medio nostri perfunctum, tandemq̄ue ad praefatum episcopatum electum exitisse; et licet pro nunc ex eodem episcopatu, cum sit sub Turcarum christiani nominis hostium ditione, nullos habeat proventus, habet tamen alios, ex quibus praedicto episcopali suo statu decenter vivere possit. In quorum omnium fidem ac majus testimonium praesentes literas nostras, sigillo nostro capitulari authentico munitas, eidem reverendissimo domino electo Bosniensi, juriq̄ue suorū pro cautela necessarias ac convenientes, dandas duximus et concedendas, communi dictante justitia.

Datum in libera regiaque civitate Tyrnaviensi in Hungaria, die vigesima septima mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo.

Stephanus Zentbenedeky venerabilis Capituli ac Sedis judicialis consistorii ecclesiae metropolitanae Strigoniensis juratus notarius, manu propria. *Sigillum impressum.*

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol 18.

19.

1636, Beč

Istražni proces fra Tome Mrnavića, imenovanog bosanskog biskupa.

1. *Dekret Kongregacije za širenje vjere od 30. srpnja 1635. godine.*

Decretum Sacrae Congregationis de Propaganda fide habitae coram Sanctissimo die 30. Julii 1635.

Referente eminentissimo domino cardinali Sancti Sixti, petitiones provinciales fratrum minorum de observantia Bosnae Argentinae Sacra Congregatio decrevit, ut infra (omissis aliis).

Ad tertium: de episcopis in provincia Bosnae Argentinae non promovendis antequam audiantur fratres praedictae Provinciae, Sacra Congregatio respondit servandum esse solitum, ut scilicet Provincialis et Diffinitorium pro tempore aliquot religiosos Sanctissimo proponant, qui vel unum ex propositis vel alium promovebit prout in Domino expedire videbitur.

Ad quartum: ut provincialis pro tempore, mortuo episcopo Bosnensi aut alterius tituli, cum administratione ecclesiarum Bosnae declaretur vicarius apostolicus, in eoque officio ac jurisdictione perduret usque ad provisionem novi episcopi et bullarum ab eo jam expeditarum notitiam, Sacra Congregatio censuit, si Sanctissimo placuerit, petitioni oratorum esse annuendum.

Eodem die Sanctissimus decretum Sacrae Congregationis aprobavit.

Concordat cum registro Sacrae Congregationis. – Franciscus Ingolus, secretarius.

2. *Istražni proces 1636. Numerus 190.*

Processus inquisitionis super statu ecclesiae cathedralis Bosnensis, nec non super qualitatibus, vita et moribus reverendi patris Thomae Marnavitii,

ordinis Minorum Observantiae sancti Francisci ad dictam cathedralem ecclesiam Bosnensem a Sacra Caesarea Majestate nominati, formatus ab illustrissimo et reverendissimo domino Malatesta Baleono, episcopo Pisaurensi, sanctissimi domini nostri Urbani papae Octavi, ac Sanctae Sedis Apostolicae cum facultate legati de latere nuncio civili 1634, 1635, 1636.

3. Uvod.

In nomine Sanctissimae ac individuae Trinitatis. Amen. Per hoc publicum instrumentum processus seu inquisitionis cunctis pateat evidenter et sit notum omnibus et singulis ad quos spectat seu in futurum spectare poterit, quod cum reverendus pater Thomas Marnavitius, ordinis minorum observantiae sancti Francisci a Sacra caesarea Majestate fuerit apud Sanctissimum Dominum nostrum Dominum Urbanum, divina providentia papam VIII. ad cathedralem ecclesiam Bosnensem nominatus, instanter petierit ab illustrissimo et reverendissimo domino Malatesta Baleono, episcopo Pisaurensi, apud Sacram caesaream Majestatem praefatam cum facultate legati de latere nuncio apostolico, ut processus seu generalis inquisitio, tam super statu Ecclesiae Bosnensis, quam super vita, moribus, qualitatibus aliisque necessariis legitime formaretur. Idem illustrissimus ac reverendissimus dominus nuncius apostolica qua fungitur autoritate petitioni praedictae tanquam justae et equitati consonae annuendo, infrascriptam inquisitionem et processum juxta formam constitutionis felicis recordationis Gregorii XIV. ac normam et praescriptum specialis instructionis jussu Sanctitatis Suae anno 1627. emanatae formaturus die 3. Maji 1636., Indictione, pontificatus praefati Sanctissimi domini nostri Urbani anno XIII. Viennae Austriae, in platea Hoff dicta Societatis Jesu professae domus contigua, in aedibus solitae residentiae dominationis suae illustrissimae, aliquos ecclesiasticos et saeculares viros ex officio ad se advocari mandavit, cum praevio juramento ad sacra Dei Evangelia praestando, ad particularia interrogatoria, tam super statu Ecclesiae Bosnensis, quam ipsius domini nominati qualitatibus satisfacerent.

Interrogatoria autem super quibus singuli testes interrogabuntur super qualitatibus domini promovendi erunt ut sequitur, videlicet:

(Slijedi 13 pitanja o biskupskom kandidatu, v. str. 26)

Pro habenda informatione status ecclesiae cathedralis Episcopatus Bosnensis testes fuerunt interrogati super subsequentibus interrogatoriis:

(Slijedi 13 pitanja o prilikama u biskupiji; v. str. 27)

---

4. *Svjedok Matija Milaković odgovara na pitanja o imenovanom biskupu.*

Die igitur XV. Maji 1636. coram eodem illustrissimo et reverendissimo domino nuncio constitutus dominus Matthias Jachovi, Bosnensis, annorum circiter 43, testis ex officio assumptus et vocatus, cui delato prius per eundem illustrissimum ac reverendissimum nuncium juramento veritatis dicendae, prout tactis sacris scripturis juravit super qualitatibus ipsius domini promovendi, interrogatus prout infra:

Ad 1. respondit: Io conosco la persona di fra Tomasso Margnavich de minori osservantia di san Francesco, che deve esser promosso alla Chiesa di Bosna et lo conosco perche siamo della medesima patria dalla mia puritia in qua et non é mio consanguineo, ne cognato, ne affine, ne inoltre mio familiare, ne emolo, ne meno odioso.

Ad 2. respondit: E nato in loco di Foiniza nel regno et diocesi di Bosna et questo lo so perche siamo patriotte et di casa vicini.

Ad 3. respondit: E nato di legitimo matrimonio et questo lo so per la causa sudetta et so che é nato de parenti honorati cattolici et nobili, perche da tutti cosi é tenuto et riputato.

Ad 4. respondit: Passerà cinquant' anni et questo lo so perche l' ho sentia dir da lui medesimo et dagl' altri.

Ad 5. respondit: So molto bene che é ordinato agl' ordini sacri et ha havuto tutti gl' ordini et quando fu fatto sacerdote poteva havere da 27 incirca anni. Et questo io lo so per la pratica che havevo seco e perche le ho sentito dir messa.

Ad 6. respondit: So che ha sempre frequentato funtionis sacerdotali et particolarmente che dica messa ogni giorno non impedito da infermità, perche son stato in detto loco et era nostro curato, si come nel vicariato di quattro anni che ha essercitato in detta chiesa.

Ad 7. respondit: So che sempre ha vissuto cattolicamente et con purità grande della fede et so che de soggetti tali di divotione, prudenza et simile non v' e pari suo, anzi che non ostante nella Turca vi sia la prohibitione di restaurar, riparar chiese lui ne habbi fatto restaurar tre in Constantinopoli et altre in diversi luoghi, havendolo ottenuto con atti d' humiltà et lacrime agl' occhi et per la Sua Santità. Et questo io lo so perche anche io ho cooperato in tutte queste cose.

Ad 8. respondit: E di vita innocente, di buoni costumi et di bona fama, anzi dove gl' altri regolari non vanno nelli viaggi con loro soliti habiti per

paura, lui intrepidamente e andato col suo solito habito et sempre portato in ogni tempo l' istesso. Et questo lo so per la pratica havuta con lui.

Ad 9. respondit: Lo anosco per persona prudente, grave et simile.

Ad X. respondit: So che ha studiato in Italia filosofia et theologia, ma che habbia grado nessuno la non usa et non può immaginarsi il frutto che ha fatto in conversione delle anime et so che il suo sapere é sufficiente ad un vescovo per insegnare ad altri, havendo lo visto predicare et fare cose simili, particolarmente nel tempo del suo vicariato. Et questo lo so per la pratica havuta seco et perche l'ho visto.

Ad XI. respondit: So che e stato curato prima in Jaiza(?), poi in Maydan et anco a Gliuba. con grandissimo frutto et in quelle cure so che l' é portato sempre bene con dottrina, prudenza, integrità et costumi. Et questo io lo so perche ho praticato seco et longo tempo in quei luoghi dove ha havute cure.

Ad XII. (respondit): Io non ho mai sentito che habbi dato scandalo in rispetto della fede, ma sempre edificatione della sua persona et bontà intorno la religione cattolica. Et so che non ha impedimento alcuno ne d' anima ne di corpo per il quale non possi esser ammosso al vescovato.

Ad XIII. (respondit): Io lo giudico per persona idonea a regere una Chiesa et particolarmente a reggere questa di Bosna et lo stimo degnissimo et che la promotione sua a detta Chiesa sia utile et questo io lo so per la continua pratica havuta di lui et per le cose dette di sopra.

5. Sijedok Matija Milaković odgovara na pitanja o biskupiji.

Deinde devenit ad infraposita interrogatoria super statu Ecclesiae praedictae Bosnensis et

Ad 1. respondit: La detta Chiesa di Bosna comprende tutto un regno, ma la residenza del vescovo avanti che il Turco l'occupasse era nella città chiamata Diacovo et questo é una fortezza con alcun borghi introno et é mediocre et dentro detta fortezza non vi e christiano alcuno, ma ne borghi ve ne sono 10 in 12 et questo io lo so perche sono del medesimo luogo.

Ad 2. respondit: V'era la chiesa cathedrale, ma adesso é moschea de Turchi et era sotto l'invocatione di San Pietro et questo lo so perche l'ho veduto colli miei proprii occhi.

Ad 3. respondit: E suffraganea all'arcivescovo d'Ungharia. Et questo io lo so per esser voce commune.

Ad 4. respondit: Non vi é dignità di sorte alcuna ne canonicati, ne beneficij, ne cose simili et questo io lo so per esser di quel luogo.

Ad 5. respondit: Non vi é cura d'anime, ne battesimo, ne altro et questo lo so per le ragioni dette di sopra.

Ad 6. respondit: Non v'è sacristia, ne alcuna sorte di supellettile, ne cose appartenenti a una cathedrale, et questo lo so per le ragioni dette di sopra.

Ad 7. (respondit): Non so che vi siano corpi, ne reliquie de santi.

Ad 8. (respondit): Non v'è casa, ne habitatione per il vescovo.

Ad 9. respondit: Il vescovo non ha sorte alcuna d'entrata se non tanto quanto gli vien dato per elemosina da altri.

Ad. X. (respondit): Non vi sono parochiani, ma vi sono bene alcuni monasteri de padri osservanti i quali servono per parochiani. Non vi sono collegiate, ne battesimo, ma bene vi sono da 18 monasteri de frati osservanti suddetti. Ne vi ha alcuna altra sorte de regolari, ne di huomini, ne di donne. Non vi sono ne confraternità, ne hospitale, ne monte di pietà, et questo lo so perche sono del luogo sudetto.

Ad XI. respondit: E un regno intiero con un ducato appartenente, ma non so quanti luoghi li comprenda, et questo.

Ad XII. respondit: Non vi é seminario.

Ad XIII. respondit: La Chiesa hora é vacante per la resignatione fatta da monsignore Thonco in mano di Sua Maestà Cesarea come re d'Ungharia, et questo lo so perche l'ho sentito dire da detto monsignore.

Et sic dimissum fuit examen.

Io Mateo Milacovich, Bosnese, affermo quanto di sopra, mano propria.

5. Svjedok Luka Mihaelović odgovara na pitanja o imenovanom biskupu.

Die igitur dicta coram eodem illustrissimo et reverendissimo domino nuntio constitutus dominus Lucas Michaloich, nobilis Bosnensis, aetatis annorum circiter 45, testis ex officio assumptus et vocatus, cui delato prius per eumdem illustrissimum ac reverendissimum dominum nuntium juramento veritatis dicendae prout tactis sacris scripturis juravit super qualitatibus ipsius domini promovendi, interrogatus prout infra:

Ad 1. respondit: Io conosco molto bene fra Tomasso Marnavich, Bosnese, dell'ordine di san Francesco de minori osservanti, et lo conosco

perche li sono compatriotto dalla pueritia in qua. Io non li sono consanguineo, ne cognato, ne affine, amico come gl'altri buoni religiosi, ne li sono emolo, ne odioso.

Ad 2. respondit: E nato nel regno di Bosna nel loco detto Voiniza, et questo so lo per esser publica voce et fama et per le ragioni di sopra.

Ad 3. respondit: So che é nato di legitimo matrimonio, de parenti honesti, cattolici et nobilissimi, et questo lo so perche é cosi pubblicamente tenuto da tutti.

Ad 4. respondit: Può havere da cinquant'anni, et questo lo so perché me lo dimostra il suo aspetto.

Ad 5. (respondit): So che é sacerdote da molti anni in qua et questo lo so per la pratica havuta seco.

Ad 6. (respondit): A me é noto per la pratica che ho havuto di lui che é versato nelle funtionj ecclesiastiche et é frequente et devoto in quelle.

Ad 7. respondit: So che ha vissuto sempre cattolicamente et costante sempre é stato nella buona fede et questo lo so per le cause sudette.

Ad 8. respondit: E perché io l'ho praticato et da tutti é tenuto per persona di buona vita e costumi io lo stimo et tengo tale.

Ad 9. respondit: Io so per la medesima causa che e persona grave, prudente, et pratica.

Ad X. (respondit): So che é litterato et dotto nella theologia et so che ha studiato in Italia et so che ha dottrina tale che si ricerca in un vescovo et che non vi é par suo in quel paese. Et questo io lo so per le ragioni dette di sopra.

Ad XI. respondit: So che al presente lui é stato vicario di monsignore vescovo di Bosna 4 anni et parocho molti anni avanti con buona dottrina et buon servitio di Dio. Et questo io lo so per l'istessa causa di detto.

Ad XII. (respondit): Di questo nesuno potrà dir male della sua vita et anzi innocentissimo. Et questo io lo so per la pratica havuta di sopra, et non so che habbi alcun difetto di corpo ne d'anima ad effecto di non esser promosso.

Ad XIII. respondit: Io l'ho per idoneo a regere una chiesa cathedrale et particolarmente quella di Bosna et é degno veramente d'esser promosso perché é desiderato da tutto il popolo et che sia proficuo et utile a detta chiesa. Lo so perché la sua bona vita che tiene et per le sue ottime qualità.

6. *Svjedok Luka Mihaelović odgovara na pitanja o biskupiji.*

Deinde devenit ad infraposita interrogatoria super statu Ecclesiae praedictae et super primam interrogationem respondit: Il vescovato é un regno intiero ma la cathedrale sta nella città chiamata Diacovo. E mediocre et consiste in una fortezza con alcuni borghi sotto il dominio di Turco, et lo so perché piú volte vi son stato.

Ad 2. respondit: V'era la chiesa cathedrale sotto titolo di San Pietro, ma hoggi di é moschea de Turchi. Et questo lo so de visu.

Ad 3. respondit: Sta sotto l'arcivescovo d'Hungharia, et questo lo so perché l'ho inteso da tutti.

Ad 4. respondit: Non vi sono dignità, ne clero, ne beneficio.

Ad 5. respondit: Non vi é alcun curato, se non tanto quanto vengono alcuni frati minori osservanti. Non vi é battesimo, ne altro. Et questo lo so perché l'ho praticato.

Ad 6. respondit: Non vi é sacristia, ne organo, ne campane, ne cimiterio.

Ad 7. respondit: Non vi sono ne corpi, ne reliquie insigne de santi, et questo lo so perché sono di quel luogo.

Ad 8. respondit: Non vi é habitatione di vescovo et questo lo so perché l'ho visto.

Ad 9. respondit: Il vescovo non vi ha entrata se non quella che li vien conferita per elemosina da popoli, et io lo so perché sono da quella patria et l'ajuto in quel che posso.

Ad X. (respondit): Non vi sono chiese parochiali. Non vi sono collegiate, ne monasterii di donne, ne d'homini, eccetto che dici d'otto monasterii de padri francescani osservanti in tutto il regno et ducato, quali soccorrono all'bisogni di quelle anime. Et questo lo so perché sono di quella patria.

Ad XI. respondit: Il regno é grande, ma non so quanti luoghi vi siano.

Ad XII. respondit: Non vi é seminario.

Ad XIII. et ultimum respondit: E vacante per la resignatione fatta da monsignore Tonco in mani di Sacra Maestà cesarea come re d'Ungharia et questo lo so perché detto monsignore me l'ha detto di sua bocca.

Et sic dimissum fuit examen.

Io Luca Mihaelovich afermo come de sopra, mano propria.

7. *Zaključak.*

Et quia ego Baldus Corradus, publicus apostolica auctoritate ac Cancellariae apostolicae notarius, Mauratensis diocesis oriundus, memoratae inquisitioni ac testium examinationi per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium apostolicum praefatum habitae et receptae specialiter requisitus interfui nec non iuramenta omnium testium praenominatorum fieri solemniter vidi et audivi eorumque dicta in hasce scripturas fideliter redegī, idcirco pro majori fide hoc examen subscripsi et consueto notariatus mei signo communivi.

Loco signi.

Ego Baldus Corradus, qui supra, manu propria.

Nos Malatesta etc.

Suprascriptis informationibus super statu Ecclesiae cathedralis episcopatus Bosnensis, nec non super qualitatibus reverendi patris Thomae Marnavitiū, ordinis sancti Francisci minorum observantiae, a Sacra caeserea Majestate nominati per, nos ipsos assumptis et per supradictum Baldum Corradum, Cancellariae nostrae notarium, in scripturam fideliter redactis, plenam fidem adhiberi posse in veritatis testimonium asserimus, testes a nobis receptos omni esse exceptione majores plenamque veritatis probationem ex eorum dictis haberi posse, eundemque reverendum patrem Thomam Marnavitium valde dignum esse, qui ad Ecclesiam episcopatus Bosnensis promoveatur arbitramur. In quorum omnium fidem, nos quoque veritatis testimonium manus propriae subscriptione et sigilli nostri impressione adiecimus.

Datum Vienna Austriae in palatio nostrae solitae residentiae, die quinta mensis Septembris 1637.

ASV, Arch. Nunz, Vienna, Processus canonici, vol. 54.

20.

1637, Beč

Rafael Levaković, smederevski biskup. Istražni postupak o imenovanom biskupu i biskupiji.

1. *Naslov.*

1637.

Belgradensis seu Samandriensis.

Raphael Levacovich.

Processus inquisitionis super statu ecclesiae cathedralis episcopatus Samandriensis, nec non super qualitatibus, vita et moribus reverendi patris Raphaelis Levachovich, Croatae, ordinis minorum observantiae sancti Francisci ad dictum episcopatum Samandriensem ab caesarea Majestate nominati et praesentati, formatus ab illustrissimo et reverendissimo domino, domino Malatesta Baleone, episcopo Pisaurensi, sanctissimi domini nostri Urbani papae VIII. apud praefatam Sacratissimam caesaream Majestatem ac per Germaniam, Hungariam etc. cum potestate legato de latere, nuntio.

2. *Uvod.*

1637. In nomine sanctissimae ac individuae Trinitatis etc. Amen. Per hoc publicum instrumentum processus seu inquisitionis cunctis pateat evidenter et notum sit omnibus et singulis ad quos spectat vel spectare poterit in futurum, quod cum reverendus pater Raphael Levacovich, Croata, ordinis minorum de observantia a Sua caesarea Majestate ad cathedralem ecclesiam episcopatus Samandriensis apud sanctissimum dominum nostrum Urbanum, Divina providentia papam VIII. nominatus, instanter petierit ab illustrissimo et reverendissimo domino, domino Malatesta Baleone, episcopo Pisaurensi, apud praefatam Sacratissimam caesaream Majestatem ac per Germaniam, Hungariam, Bohemiam etc. cum facultate legati de latere nuntio apostolico, ut processus seu generalis inquisitio tam super statu Ecclesiae Samandriensis, quam super vita, moribus, qualitatibus aliisque necessariis legitime formaretur, idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus, qua fungitur auctoritate petitioni praefatae tamquam justae et aequitati consonae annuendo, infrascriptam inquisitionem et processum juxta formam constitutionis felicitis recordationis Gregorii XIV. ac normam et

praescriptum specialis instructionis jussu Sanctitatis Suae anno 1627. emanatae formaturus, die Dominico 2. mensis Augusti anno 1637. Indictione 5. pontificatus sanctissimi domini nostri Urbani 14. Viennae Austriae, in platea Hoff dicta, societatis Jesu domui professorum contigua, in palatio apostolico solitae residentiae dominationis suae illustrissimae ac reverendissimae aliquos ecclesiasticos et nobiles saeculares viros ex officio ad se advocari mandavit, qui praevio juramento ad sacra Dei Evangelia praestando ad particularia interrogatoria tam super statu Ecclesiae Samandriensis, quam ipsius reverendi promovendi qualitatibus satisfacerent.

3. Pitanja o imenovanom biskupu.

Interrogatoria autem super quibus singuli testes interrogabuntur super qualitatibus reverendi patris promovendi erunt ut sequitur:

(Slijedi 13 pitanja o biskupu, v. str. 26)

4. Pitanja o biskupiji.

Pro habenda informationem status Ecclesiae cathedralis Samandriensis testes fuerunt interrogati super sequentibus interrogatoriis:

(Slijedi 13 pitanja o biskupiji, v. str. 27)

5. Otac Pavao de Tacoris iz Đura, franjevački provincijal, odgovara na pitanja o biskupu.

Die igitur Martis 22. Septembris 1637. coram eodem illustrissimo et reverendissimo domino Malatesta Baleone, episcopo Pisaurensi, nuntio apostolico, constitutus reverendus pater Paulus de Jauris, ordinis minorum strictioris observantiae et (per) Hungariam Sanctae Mariae provincialis, annorum circiter 35, testis ex officio assumptus et vocatus, cui delato prius per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium juramento veritatis dicendae, prout tactis sacris scripturis juravit super qualitatibus ipsius reverendi patris promovendi interrogatus prout infra respondit:

Ad 1: Cognosco optime reverendum patrem promovendum ex conversatione personali et ex relatione; ex relatione ab octo annis, ex personali a tribus mensibus. Non sum ipsius consanguineus, non cognatus, non affinis nec nimium familiaris, non aemulus nec odiosus.

Ad 2: Natus est in oppido Jaschensi, diocesis Zagrabiensis et scio quia fui in dicto oppido et vidi domum illius et parentes ipsius.

Ad 3: In tantum scio illum esse natum ex legitimo thoro, in quantum non mihi constat contrarium. Quo ad honestatem parentum eandem rationem adduco. Quoad catholicitatem vero, quia in dicto loco omnes sunt catholici et scio quia vidi et fui in dicto oppido.

Ad 4: Scio bene quod excedit trigesimum annum et causa scientiae, quia audivi quod ab octodecim jam annis ingressus est religionem, nec poterat recipi ante decimum annum.

Ad 5: Presuppono quia vidi celebrantem ac proinde ex vi instituti meae religionis, quia nullus admittatur ad celebrandum nisi sit recte ordinatus. Ex quo autem tempore sit sacerdos nescio. Scio tamen ex auditu, quod 10 abhinc annis cum discessisset ex provincia Romam versus, erat sacerdos.

Ad 6: Scio quia in quantum in religione nostra ex vi instituti et statutorum nostrorum debeant se exercere in functionibus et exercitio ordinum singulorum et per unum mensem quo fuit hic Viennae vidi ipsum ferme singulis diebus celebrantem.

Ad 7: Scio in tantum in quantum religio nostra ipsum passa non fuisset in contrarium et tempore praefato, quo fuit Viennae, hanc puritatem fidei in ipso adverti.

Ad 8: Eo spatio, quo fuit Viennae, vidi praeditum esse innocentia vitae bonisque moribus et bonae conversationis et famae et per antea ex auditu multorum quod talis est.

Ad 9: Toto tempore, quo fuit Romae, ex his adverti ipsum habere satis notabilem rerum experientiam, prudentem et gravem esse.

Ad X: Praerogativam habet in religione quod fuit promotus in lectorem theologum, quae dignitas equivalet aliis gradibus magisterii in aliis religionibus. Fuit lector Tersacti, quanto tempore, nescio. Et vere ea doctrina, quae in episcopum requiritur, polleri ex eo iudico, quod ipsum theologum insignem et in iure canonico satis versatum replicatis discursibus noverim.

Ad XI: Non scio functum fuisse aliquo alio munere, nisi quod in lectorem electus alios docuerit et tali modo se gessit, quod non audiverim nisi bene.

Ad XII: Non scio nec audivi, quod aliquod publicum scandalum circa fidem, mores sive doctrinam, immo scio quod pro fide multum laboraverit in componendo missali Illirico et in impressione multorum librorum pro eadem fide. Et an habeat vitium aliud vel canonicum impedimentum, quominus possit ad Ecclesiam promoveri, non scio.

Ad XIII: In tantum existimo idoneum ad bene regendam Ecclesiam Samandriensem, quia adverti in eo magnum zelum in iuvandis animis et in promovenda fide catholica et ex istis rationibus credo, quod ipsius promotio Samandriensi Ecclesiae utilis et proficua sit futura.

Qui testis fuit postea dimissus, quia de statu Ecclesiae nullam habet informationem.

6. Andrija Nikola Dianežević, prefekt pitomaca Hrvatskog kolegija u Beču, odgovara na pitanja o biskupu.

Eadem igitur die Martis, coram eodem illustrissimo et reverendissimo domino Malatesta Baleono, episcopo Pisarense, nuntio apostolico, alte iam nominato, constitutus reverendus Andreas Nicolaus Dianesevich, praefectus alumnorum episcopatus Zagradiensis in collegio Viennae fundato et praefectus congregationis majoris in collegio academico societatis Jesu, philosophiae magister et sacrosanctae theologiae studiosus, annorum 27 complendorum ad diem 6. praeteriti Decembris, testis ex officio assumptus et vocatus, cui delato prius per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum juramento veritatis dicendae, prout tactis sacris scripturis juravit, super qualitatibus ipsius reverendi patris promovendi prout interrogatus respondit prout infra:

Ad 1: Cognosco de visu, ex quo coepi habere usum rationis, non sum ejus consanguineus, non cognatus, non affinis, non nimium familiaris nec aemulus, nec odiosus.

Ad 2: Est natus in oppido Jaschensi, diocesis Zagradiensis et scio quia sum ex eodem loco et habito in suorum vicinia.

Ad 3: Est natus ex legitimo matrimonio et ex honestis et catholicis parentibus et scio quia a multo tempore cognovi de visu parentes ejus.

Ad 4: Precise non scio cujus sit aetatis, certo autem credo explevisse trigesimum, quia memini quod a circiter septemdecim annis ingressus est religionem et tunc debebat saltem sexdecim annos.

Ad 5: Hoc scio quia vidi celebrantem sacrum et colligo quod in omnibus ordinibus sit constitutus. Vidi ipsum a 14 annis celebrantem missam in dicto oppido Jaschensi.

Ad 6: Vidi ipsum multoties celebrantem missam hic Viennae et etiam in oppido ipso Jaschensi. Audivi etiam multoties concionantem cum frequentia et devotione.

Ad 7: Semper hoc scio quod vixerit catholice et in fidei puritate permanserit, quia contrarium non audivi, nec in dicto loco auditur nomen hereticum.

Ad 8: Scio quia nunquam audivi contrarium et ex conversatione, quam secum habui, cognovi ipsum praeditum innocentia vitae et quod sit optimae conversationis et famae.

Ad 9: Ego nosco esse virum prudentem, gravem et usu rerum praestantem, quia vidi quod libros multos ediderit et Romae cum magna laura et fana tractatur.

Ad X: Hoc non scio quia non habui secum studia et judico quod polleat doctrina, quae in episcopo requiritur, quia vidi suos libros et audivi concionare egregie.

Ad XI: Non scio functum esse aliquo munere ecclesiastico.

Ad XII: Nec audivi, nec scio, nec vidi dedisse scandalum, nec scio quod aliquo corporis vitio vel canonico impedimento teneatur, quominus possit ad Ecclesiam promoveri.

Ad XIII: Per doctrinam esse idoneum ad bene regendam Ecclesiam cathedralem Samandriensem existimo et quod illius promotio sit utilis ac proficua episcopatus Samandriensi et Ecclesiae ex omnibus praefatis censeo.

7. Mihael Radilčić, plemić iz Bosne, odgovara na pitanja o biskupiji. Budući da zna ni talijanski ni latinski, odgovara s pomoću tumača Vinka Kraljića.

Die Mercurii 1637, 28. Octobris. Illustrissimus et reverendissimus dominus etc. sponte et ex motu proprio, stante penuria horum de statu Ecclesiae Samandriensis informatorum, curavit evocari dominum Michaellem Radilich, nobilem Bosnensem, catholicum aetatis 37 annorum et quia praefatus Michael non habebat linguae Latinae neque Italicae peritima, sed solum Turcicae et Croaticae, curavit evocari dominum Vincentium Hraglich, bene intelligentem linguam Croatam, ut interpretem et pro interprete et delato tam testi quam interpreti juramento illi de veritate dicenda, alteri de fidei interpretatione, deventum fuit ad solita interrogatoria, ad quae respondit ut sequitur:

Ad 1: Respondit interpretatoris ore: scio quod civitas Samandriensis est in Turcia. Illius situs est in planitie apud Danubium et e regione civitatis de propinquo est pagus non adeo magnus. Ab uno latere illam alluit Danubius, ab altero flumen Jesava. Qualitas non est adeo magna et circa centum

domibus completur. In civitate nullus est christianus, extra civitatem eius circiter triginta. In temporalibus civitas subjacet Turcae nobili, qui Turcico nomine vocatus *cadia*. In causa scientiae scio, quia ipsemet vidi et praesens fui.

Ad 2: Respondit modo quo supra: scio in civitate esse ecclesiam, sed possessam a Turcis et ideo non officiator et sub invocatione, credo, sancti Michaelis, quia ecclesia quae est in pago et officiator, est sub hac invocatione et creditur contemplatam ecclesiae quae est in civitate. Structura est aedificata in forma fornicis et indiget reparatione, sed quia habitata a Turcis est irreparabilis. In causa scientiae scio, quia ibi saepius fui et vidi.

Ad 3: Ecclesia non est archiepiscopalis et scio esse sub quodam archiepiscopatu, qui est in Albania, cujus nomen ignoro. In causa scientiae quia vidi archiepiscopum in civitate Bellogradi et audivi dum diceretur civitatem Samandriensem esse sub suo archiepiscopatu.

Ad 4: respondit: in praedicta ecclesia nullae sunt dignitates, nulli canonicatus et neque alia beneficia ecclesiastica. Sacerdoti non sunt nisi duo capellani, qui sunt franciscani, fratres provinciae Bosnensis, et officiant et celebrant et sacramenta administrant in ecclesia, quae est in pago. Nulla est dignitas praeter pontificalem. Illi capellani nullos habentur redditus praeter ellemosinam. In causa scientiae respondit: scio quia vidi, audivi et praesens fui.

Ad 5: Cura animarum exercetur in ecclesia, quae est in pago, quae exercetur a praefatis duobus fratribus franciscanis. Ibi est fons baptismalis. In causa scientiae: scio quia vidi.

Ad 6: Scio quod non est sacrarium, non adsunt sacra suppellectilia, neque ad pontificalia exercenda, neque pro caeteris rebus ad divinum cultum pertinentibus, nisi simplicia et mediocriter pro illis duobus cappellanis. Non est chorus, non est organum, non campanile neque campanae, sed conveniunt ..., et non est coemeterium. In causa scientiae respondit: scio quia vidi et praesens fui.

Ad 7: Respondit se nescire an sint corpora vel reliquiae sanctorum et quomodo asserventur et quamvis fuerint, non possunt patefieri per timorem Turcarum.

Ad 8: Respondit scio quod non est domus pro archiepiscopo in civitate Samandriensi, sed quando ad civitatem venit, habitat cum illis duobus fratribus. In causa scientiae respondit scio quia vidi et praesens fui, et si haberetur, vidissem.

Quo ad 9: Scio, quod episcopatus nulos habetur redditus.

Ad X: Scio, quod in civitate nulla est alia ecclesia praeter praefatam possessam a Turcis, et extra in pago, quae officiat a praefatis duobus fratribus. Scio, quod non sunt alia monasteria, neque virorum, neque mulierum, neque confraternitates, neque hospitalia, neque montes pietatis. In causa scientiae scio quia natus ibi sum, fui praesens et vidi.

Ad XI: Respondit: scio quod est ampla dioecesis. Continetur integram provinciam Rasciae, quae habet sub se circa 15 loca, videlicet Colla, Sargiench, Bellogrado, Baglievo, Palanca, Diacoco, Batrina, Nova Palanca, Crusievo, Gragolieva, Crebava et alia, quorum nomina non memini. In omnibus istis locis nullae sunt ecclesiae, excepta civitate Bellogradi, ubi sunt duo sacellae et provisae tamen cappellanis. In caeteris locis catholici nullas habentur ecclesias, sed si qui in illis reperiuntur, sunt (ad has) Samandriam vel Belgradum, ubi plerumque habitat episcopus in domo sua. In causa scientiae quia vidi et praesens fui.

Ad XII: In ea nullum est seminarium, et scio quia vidi.

Ad XIII: Respondit: Scio quod Ecclesia vacat per mortem reverendissimi Tonchi¹, qui obiit credo in curia a septem mensibus. In causa scientiae respondit: Scio quia audivi ab illis qui episcopum mortuum viderunt.

8. *Ambrozije Fabius odgovara na pitanja o biskupu.*

Die 17. Aprilis 1638. Alter testis Ambrosius Fabius, Croata Vasdiensis², clericus in ordine subdiaconatus constitutus, alumnus venerabilis Capituli Zagrabiensis in civitate Viennensi et sacrae theologiae auditor, aetatis 24 annorum, cui delato sibi prius juramento de veritate dicenda, examinatus respondit ad infrascripta:

Ad 1: Cognosco patrem Raphaelem Levacovich ordinis minorum, promovendum et cognosco ex conversatione ... a 16 annis, non sum consanguineus, non sum cognatus.

Ad 2: Respondit: natus est in oppido Vasdiensis(!), dioecesis Zagrabiensis et scio quia in eodem oppido ego natus sum et ibi fui ad longum tempus.

¹ Joannes Tomco, episcopus Bosnensis. Obiit Aprili 1637.

² Potius: Varasdiensis.

Ad 3: Scio ipsum natum esse ex legitimo matrimonio atque honestis et catholicis parentibus, et scio quia cognovi matrem et observavi illius pietatem et de patre jam mortuo audivi.

Ad 4: Scio ipsum esse aetatis annorum 34 et scio quia vidi celebravit missam ante 10 annis, et juxta formam Concilii Tridentini non .... ante 24 annum expletum.

Ad 5: Scio eum esse constitutum in sacris ordinibus a quatuordecim circiter annis, quia vidi eum saepe celebrantem.

Ad 6: Scio ipsum esse in ecclesiasticis functionibus et in ordinis (sic) susceptis versatum et scio ipsum esse devotum et frequentem in susceptione sacramentorum, ex parte vidi, ex parte audivi a multis ejusdem religionis, et quia audivi eum concionantem et sacramenta frequentantem.

Ad 7: Respondit: scio ex quo eum novi eum semper catholice vixisse et in fidei puritate permansisse. Et scio quia in nostro oppido a memoria hominum Dei gratia nullus unquam repertus est hereticus.

Ad 8: Respondit: scio eum praeditum esse innocentia vitae, bonisque moribus et esse bonae conversationis et famae. Scio ex causa conversationis et quia viri franciscani, cum quibus conversatus est idem multoties dixerunt mihi et versati sunt.

Ad 9: Respondit: scio eum esse virum gravem, prudentem et usu rerum praestantem. Et scio quia vidi et observavi ex longa conversatione.

Ad X: Respondit: scio eum non esse in aliquo gradu insignitum, quia non permittit illius religio. Scio tamen docuisse philosophiam et theologiam actu Romae satis diu. De temporis quantitate praecisa non recordor. Docuit cum magno fructu. Eum vere pollere ea doctrina quae in episcopo requiritur ad hoc ut alios docere possit, et scio quia quoad potestatem legendi vidi patentes suorum superiorum eorumque obedientias, quibus revocabatur Romam, ut theologiam doceret et cognovi multos discipulos doctos, quos ipse docuit, ac proinde scio talem doctrinam ejus esse, quae in episcopo requiritur.

Ad XI: Respondit: scio eum fructum esse officio concionatoris, non tamen habuisse curam animarum, nec regimen alterius ecclesiae exercuisse, quia repugnat regule. In munere concionatoris autem gessisse se bene quo ad doctrinam et quoad mores, et scio quia audivi eum concionantem, et vidi patentes ipsius, testantes de concionibus habitis de doctrina et moribus.

Ad XII: Respondit: Non scio eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores sive doctrinam, vel aliquo corporis aut animi vitio,

aliove canonico impedimento tenere, quo minus possit ad Ecclesiam cathedralem promoveri, et scio quia nec scandalum nec vitium tale mihi costat.

Ad XIII: Respondit: Existimo eum idoneum ad bene regendam Ecclesiam catedrali et praesertim ea ad quam ipse est promovendus et dignum quia ad illam promoveatur, et teneo ipsius promotionem eidem Ecclesiae utilem et proficuum futuram esse, et ita existimo et censeo, quia in .... dixi, scio eum praeditum oportuna doctrina, bonisque moribus.

9. Ambrozije Fabius odgovara na pitanja o biskupiji.

Status Ecclesiae.

Ad 1. Respondit: Scio civitatem Samandriensem sitam esse in provincia Serviae, quae est provincia regni Ungariae, posita in planitie ad Danubium ripam, in forma triquetra, magnitudinis mediocri, trecentis circiter conflata domibus, in ea nullus christianus habitat, sed Turcae, quibus in temporalibus paret, opera alipasse Angelovie Turcarum dictioni adaveta anno MCCCCXXXXVIII, et scio quia legi ex ... et audivi a multis quia ibi partim nati sunt, partim partes illas frequentarunt occasione mercaturae.

Ad 2. Respondit: Scio in illa civitate esse ecclesiam catedrali sub invocatione Sancti Michaelis, arcangeli, cujus structurae et qualitatis ignoro, scio esse muratam, nec scio an aliqua reparatione indigeat, et scio quia audivi a supradictis mercatoribus qui saepius in ea fuerunt.

Ad 3. Respondit: Scio ecclesiam istam esse suffraganeam archiepiscopo Spalatensi, et scio quia audivi ab hominibus fide dignis.

Ad 4. Respondit: Non scio in dicta ecclesia esse dignitates, canonicatus et alia beneficia ecclesiastica, quia possidetur a Turcis, ac proinde non scio quot sint praesbiteri vel clerici, qui in divinis inserviant, nec quae sit dignitas major post episcopalem, nec quales sint redditus dignitatum, canonicatum vel beneficiorum si quae ex..., nec si adsint praebendae teologali vel poenitentiarum.

Ad 5. Respondit: Non scio quod in ea cura animarum exercentur aliquem, nec quod sit fons baptismalis, scio solum quod extra civitatem esse pagum distantem paucis miliaribus, ubi est ecclesia sub invocatione pariter sancti Michaelis, arcangeli ubi exercetur cura animarum per patres sancti Francisci ex provincia Bosna, et credo quod sint patres sancti Francisci minoris observantiae, et scio in hac ecclesia adesse fontem baptismalem, et scio ex

relatione praedictorum mercatoribus, quorum unus, qui ibi natus est, ibi etiam fuit baptizatus.

Ad 6. Respondit: Non scio an ecclesia, quae est in civitate habeat sacrarium, quae vero est in pago, ubi exercetur cura animarum. Sacrarium non habet, sed habet solum casulam, stolam, calicem, albam et amictum, quae omnia fuerunt transmissa Roma, non habet necessaria ad pontificalia, non chorum, non organum, nec scio quod habeat campanile, aut campanas, nec coemeterium, et quae scio audivi a praefatis mercatoribus.

Ad 7. Respondit: Non scio quod in aliquo ex dictis ecclesiis sint corpora, vel aliqua insignia reliquia sanctorum, et quatenus in ecclesia quae est in pago aliquae reperiuntur, nescio quomodo asserviuntur.

Ad 8. Respondit: Scio quod episcopus nullam habet domum, sed ... honestum hospitium in domum cuiusque mercatoris, in oppido Belgradi, quod longum distat, et a civitate, et ab ecclesia ubi exercetur cura animarum, et scio quia vidi demortuum episcopum ibi de ... civitate dimo....

Ad 9. Respondit: Non scio quod mensa episcopalis habeat aliquos redditus, quia omnia occupavit Turco.

Ad X. Respondit: Nullas alias existere ecclesias parochiales aut collegiatas, aut monasteria virorum, aut mulierum, nullas confraternitates, nec hospitalia, nec montem pietatis, quia, scio, omnia occupata a Turcis.

Ad XI. Respondit: Non mihi constat quantum sit ampla dioecesis, scio solum quod habeat septem oppida, inter quae potissimum est Belgradum, caeterorum nomina non scio, quae autem scio, scio ex relatione praedictorum mercatorum.

Ad XII. Respondit: Nullum est in ea seminarium, et scio quia habitatur a Turcis.

Ad XIII. Respondit: Ecclesia vacat per obitum patris fratris Alberti a Ragusia, ultimi ejusdem civitatis episcopi, ab annis circiter decem, et scio quia praefatus reverendissimus pater Albertus mortuus est hic Viennae et sepultus in ecclesia sancti Jeronimi fratrum minorum strictioris observantiae, sub altari majori, vidique illius seppulchrum cum inscriptione sua.

10. Mihael Matković odgovara na pitanja o biskupu.

Die 18. Aprilis 1638. Alter testis Michael Matkovich, oriundus ex oppido Jaschensi in Regno Croatiae, dioecesis Zagrabiensis, baccalaureus philosophiae et

metafisicae auditor, alumnus venerabilis Capituli Zagrabiensis, aetatis annorum viginti trium, evocatus testis.

Ad 1. Respondit: Omnino cognosco fratrem Raffaelem Levacovic promovendum ad episcopatum Samandriensem ex longa conversatione a 14 circiter annis, non sum ipsius consanguineus, non cognatus, non affinis, nec nimum familiaris, nec aemulus, nec odiosus.

Ad 2. Respondit: Scio ipsum esse natum in oppido Jaschiensi, dioecesis Zagrabiensis, et scio quia sum illius cooppidanus, et fui saepissime in domo ejusdem et cognovi etiam illius parentes.

Ad 3: Scio ipsum natum esse ex legitimo matrimonio, atque honestis et catholicis parentibus et scio quia nunquam auditum ibi fuisse aliquum hereticum.

Ad 4: Scio ipsum esse aetatis ad minus 35 annorum et scio quia cognovi et vidi illum sacerdotem et celebrantem a decem annis, unde concludo illum breve temporis habuisse 35 annorum.

Ad 5: Scio eum in sacris ordinibus constitutum usque ad sacerdotium inclusive a decem annis et scio quia vidi, ut supra dixi, eum celebrantem et illi ministravi, quod non potuisset ex regula praesertim sancti Francisci et Sacri Concilii Tridentini non potuisset facere.

Ad 6: Scio eum esse in ecelesiasticis functionibus et in exercitio ordinum susceptorum diu versatum et in susceptione sacramentorum devotum, et scio quia vidi illum bene celebrantem, et in aliis ordinibus ex necessitate regulae debuit pluries ministrare et quotidie celebrare.

Ad 7: Scio eum semper catholice vixisse et in fide catholica semper permansisse, et scio quia conversatus fui, et extat talis pietas in illo oppido unde mundus est, ut lapidantur hereticum vel suspectum si quis adveniet.

Ad 8: Scio eum praeditum esse innocentiae vitae, bonisque moribus et esse bonis conversationis et famae, et scio quia fui conversatus saepissime cum illo, audivi ab hominibus fide dignis, nec contrarium audivi.

Ad 9: Scio eum esse virum gravem, prudentem et usu rerum praestantem, quia vidi illius operationes et audivi illius discursus.

Ad X: Non scio quod publice in aliqua universitate sit insignitus aliquo gradu, scio tamen prius lectorem quam philosophiae et teologiae tam speculativae quam moralis in civitate Pedemontana quartum annis bono fructu, et quod vere pollet ea doctrina, quae in episcopo requiritur ad hoc ut

possit alios docere, et scio quia vidi multos libros ab eo aeditos et litteras testimoniales lecturae, et fructum.

Ad XI: Scio eum functum esse munere concionatoris, tam tandem quoad curam animarum, aut regimen alicuis ecclesiae se exercuisse, et scio quod in concionibus se bene gessit, tam quoad doctrinam, quam quoad mores, et scio quia vidi quod commovit homines etiam ad fletum.

Ad XII: Non scio eum aliquando scandalum dedisse circa fidem, mores aut doctrinam, nec aliquo corporis aut animi vitio, alicui canonico impedimento teneri, quo minus possit ad praedictam Ecclesiam promoveri, et scio quia conversatus fui, vidi, audivi, nec audivi in contrarium.

Ad XIII: Scio eum idoneum esse ad bene regendam ecclesiam catedralem et praesertim Samandriensem ad quam est promovendus, et censeo eum idoneum qui ad illam promoveatur, eidem Ecclesiae fore utilemque, ita existimo quia novi illius doctrinam, pietatem et prudentiam.

11. Mihael Matković odgovara na pitanja o biskupiji.

De statu Ecclesiae

Ad 1: Scio esse civitatem Samandriensem in provincia Serviae sub corona regni Hungariae, sitam in planitie in ripa Danubii in forma, triangulari, mediocris magnitudinis, quod conflatur circiter 300 domibus et a nemine christi fideles habitatur, quae quippeque est sub Turca, et scio quia audivi ab hominibus fide dignis, et mercatoribus, qui ad eam civitatem confluntur.

Ad 2: Scio in illam civitatem esse ecclesiam catedralem sub invocatione sancti Michaelis, Arcangeli, mediocris structurae et qualitatis, et reparatione indigere, et scio ex relatione praedictorum mercatorum, qui dixerunt quae dictam ecclesiam occupatur jam a Turcis, et possedeatur, ubi illi suas orationes turcicas faciunt esse ut capanam.

Ad 3: Scio esse istam ecclesiam suffraganeam archiepiscopo Spalatensi et scio quia legi librum historicum loquentem de rebus ungaricis.

Ad 4: Respondit: In Ecclesia ut possessa a Turcis non sunt dignitates, non canonicatus, neque alia beneficia ecclesiastica, neque aliquis clericus nec praesbiter in divinis inservient.

Ad 5: Respondit: In dicta ecclesia non exercetur curam animarum neque est fons baptismalis, exercetur autem extra civitatem in pago, qui est sub dictione, cui est pagi nomen non memini per quemdam patrem Bosnensem

franciscanum, nescio autem an sit ibi fons baptismalis, et haec omnia scio quia audiui a praedictis mercatoribus.

Ad 6: Sacrarium ista cappella nullum habet, solum habet unum calicem, unam casulam et unam stolam pro uno sacerdote, quae omnia, dicuntur, venisse Roma, non habet requisita ad exercenda pontificalia, non chorum, non organum, non campanile, non campanam, nec coemeterium, et haec omnia scio ex relatione praedictorum mercatorum.

Ad 7: Respondit: Nullibi sunt corpora aut reliquiae sanctorum, et scio ex relatione praedictorum.

Ad 8: Nullam habet domum pro episcopo, et scio ex auditu praedictorum mercatorum.

Ad 9: Scio non habere nec ... , et scio ex relatione praedictorum, et quia Turca loca praedicta possidet.

Ad X: Respondit: Nec in civitate, neque extra existit aliqua ecclesia extra praedictarum, nullae existunt collegiatae, nulla monasteria virorum aut mulierum, nullae confraternitates aut hospitalia, nec mons pietatis, et scio quia Turca non patitur, ista non patitur, neque admittit, et scio ex relatione praedictorum mercatorum.

Ad XI: Dioecesis est satis ampla et multa loca complectitur, non scio tamen quot, aut quae, et scio ex relatione praedictorum.

Ad XII: In ea nullum est seminarium, et scio quia Turca non patitur et omnia possidet.

Ad XIII: Scio vacare praedictam Ecclesiam per mortem fratris Alberti a Ragusio ab annis novem aut decem, scio ex relatione hominum fide dignorum, et vidi sepulcrum sub ara majori ecclesiae sancti Jeronimi fratrum minorum strictioris observantiae in civitate Viennae.

12. *Formula prisege.*

Ego fra Raphael Levacovich Croata, Ordinis Minorum observantiae electus episcopus Samandriensis firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in Symbolo fidei etc. Ego idem fra Raphael Levacovich, electus episcopus Samandriensis spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei Evangelia.

Ego Malatesta Baleonus, episcopus Pisaurensis, ad sacram caesaream majestatem nuncius apostolicus, fidei professionem juxta suprascriptam formam a reverendo patre reverendo fra Raphael Levacovich, episcopo Samandriensi

nominato in manibus meis ad verbum emissam recepi et sic testor manu propria.

13. Svedodžba o položenoj prisezi.

1637. In nomine Sanctissimae ac Individuae Trinitatis et cetera. Amen. Per hoc publicum instrumentum processus seu inquisitionis cunctis pateat evidenter et notum sit omnibus et singulis ad quos spectat, vel spectare poterit in futurum. Quod cum reverendus pater Raphael Levacovich Croata, ordinis minorum de observantia a sua caesarea majestate ad cathedralem Ecclesiam episcopatus Samandriensis apud sanctissimum dominum nostrum Urbanum Divina Providentia Papam VIII. nominatus instanter petierit ab illustrissimo et reverendissimo domino Malatesta Baleono, episcopo Pisaurensi, apud praefatam suam caesarem majestatem ac per Germaniam, Hungariam, Bohemiam cum facultate legati de latere nuntio apostolico, ut processus seu generalis inquisitio tam super statu Ecclesiae Samandriensis quam super vita, moribus, qualitatibus aliisque necessariis legitime formaretur. Idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius, apostolica qua fungitur auctoritate petitioni praefatae tanquam justae ac aequitati consonae annuendo, infrascriptam inquisitionem et processum juxta formam constitutionis felicitis recordationis Gregorii XIV. ac normam et praescriptum specialis instructionis jussu Sanctitatis Suae anno 1637. emanatae formaturus. Die Dominico 2. mensis Augusti anno 1637. Indictione 5. pontificatus sanctissimi domini nostri Urbani decimoquarto Viennae Austriae in platea Hoff dicta Societatis Jesu Domui professae contigua in palatio apostolico solitae residentiae dominationis suae illustrissimae ac reverendissimae aliquos ecclesiasticos et nobiles saeculares viros, ex officio ad se advocari mandavit, qui praevio juramento ad Sacra Dei Evangelia praestando ad particularia interrogatoria, tam super statu Ecclesiae Samandriensis quam ipsius reverendi promovendi qualitatibus satisfacerent.

14. Pitanja o biskupskom kandidatu.

Interrogatoria autem super quibus singuli testes interrogabuntur super qualitatibus reverendi patris promovendi erunt ut sequuntur:

(Slijedi trinaest pitanja o biskupskom kandidatu, v. str. 26)

15. Pitanja o prilikama u biskupiji.

Pro habenda informatione status Ecclesiae cathedralis Samandriensis testes fuerunt interrogati super sequentibus interrogatoriis:

(Slijedi trinaest pitanja o prilikama u biskupiji, v. str. 27)

16. *Pavao de Tacoris, franjevački provincijal, odgovara na pitanja o biskupu.*

Die igitur Martis 27. Septembris 1637. coram eodem illustrissimo et reverendissimo domino Malatesta Baleono, episcopo Pisaurensi, nuncio apostolico constitutus reverendus pater Paulus de Tacoris, ordinis minorum strictioris observantiae per Hungariam Sanctae Mariae provincialis, annorum circiter 33, testis ex officio assumptus et vocatus, cui delato prius per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium iuramento veritatis dicendae prout tactis Sacris Scripturis iuravit super qualitatibus ipsius reverendi patris promovendi. Interrogatus prout infra respondit:

Ad 1: Cognosco optime reverendum patrem promovendum ex conversatione personali et ex relatione, ex relatione ab octo annis, ex personali a tribus mensibus. Non sum ipsius consanguineus, cognatus, affinis, inimicus, nimium familiaris, nec aemulus vel odiosus.

Ad 2: Natus est in oppido Jaschensi, dioecesis Zagrabiensis, et scio quia fui in dicto oppido et vidi domum illius et parentes ipsius.

Ad 3: Intantum scio illum esse natum ex legitimo thoro in quantum non mihi constat contrarium. Quo ad honestatem parentum eandem rationem adduco, quo ad catholicitatem vero quia in dicto loco omnes sunt catholici, et scio quia vidi et fui in dicto oppido.

Ad 4: Scio bene quod excedit trigesimum annum, et causa scientiae quia audivi quod ab octodecim jam annis ingressus est religionem nec poterat recipi ante decimum sextum.

Ad 5: Praesuppono quia vidi celebrantem ac proinde ex vi instituti nostrae religionis cum nullus admittatur ad celebrandum nisi sit recte ordinatus. Ex quo autem tempore sit sacerdos non scio, scio tamen ex auditu quod 10 ab hinc annis cum discessitate ex provincia Romam versus erat sacerdos.

Ad 6: Scio quia in quantum in religione nostra ex vi instituti et statutorum nostrorum debeant se exercere in functionibus et exercitio ordinum singulorum, et per unum mensem quo fuit hic Viennae vidi ipsum ferme singulis diebus celebrantem.

Ad 7: Scio in tantum in quantum religio nostra ipsum passa non fuisset si contrarium et tempore praefato quo fuit Viennae hanc puritatem fidei in ipso adverti.

Ad 8: Ex spatio quo fuit Viennae vidi praeditum esse innocentia vitae bonibusque moribus et bonae conversationis et famae, et antea ex auditu multorum quod talis sit.

Ad 9: Toto tempore quo fuit Romae ex litteris adverti ipsum habere satis notabilem rerum experientiam prudentem et gravem esse.

Ad X: Praerogativam habet in religione quod fuit promotus in lectorem theologum quae dignitas aequivalet aliis gradibus magisterii in aliis religionibus fuit lector quanto tempore non scio et vere ea doctrina quae in episcopo requiritur pollere ex eo judico quod ipsum theologum insignem et in jure canonico satis versatum ex replicatis discursibus noverim.

Ad XI: Non scio functum esse aliquo alio munere nisi quod in lectorem electus alios docuerit et tali modo se gesserit quod non audiverim nisi bene.

Ad XII: Non scio nec audivi quod aliquod publicum scandalum circa fidem, mores, sive doctrinam. Immo scio quod fide multum laboraverit in componendo Missali Illirico et in impressione multorum librorum pro eadem fide, et an habeat vitium aliudve canonicum impedimentum quo minus possit ad Ecclesiam promoveri non scio.

Ad XIII: Intantum existimo idoneum ad bene regendam Ecclesiam Samandriensem, quia adverti in eo magnum zelum, in juvandis animis et in promovenda fide catholica et ex istis rationibus credo quod ipsius promotio Samandriensi Ecclesiae utilis et proficua sit futura.

Qui testis fuit postea dimissus quia de statu Ecclesiae nullam habet informationem.

17. Andrija Nikola Dianežević, zagrebački prepošt, odgovara na pitanja o prilikama u biskupiji.

Eadem igitur die Martis 27. Septembris coram eodem illustrissimo et reverendissimo domino Malatesta Baleono, episcopo Pisaurensi, nuntio apostolico constitutus reverendus dominus Andreas Nicolas Dianesevich, praefectus alumnorum episcopatus Zagrabiensis in Collegio Viennae fundato, et praefectus Congregationis Majoris in Collegio academico Societatis Jesu et sacrosanctae theologiae studiosus, annorum etc.³

Baticina, Novapalanca, Cruscievo, Cragolievaz, Crebava et alia quorum nomina ignorat. Extra civitatem Belgradi adsunt duo sacella et per singula

---

³ Aliquot folia in originali fasciculo desunt.

sacella sunt duo capellani. In caeteris pagis nullae sunt ecclesiae, sed catholici qui in illis reperiuntur eunt ad civitatem Samandriensem vel Bellogradi, et in Bellogradi habitat episcopus. Non habet propriam ecclesiam, neque domum, scio quia ibi sum natus.

Ad XII: Respondit: Non esse seminarium.

Ad XIII: Respondit: Vacat per mortem episcopi Joannis Tonchi circa medium annum. Scio quia audivi ab illis qui illum mortuum viderunt.

18. Svjedodžba generalnog prokuratora franjevaca observanata.

Copia

Fra Hieronymus a Cilento, Ordinis minorum regularis observantiae, principatus provinciae pater, olim Ordinis secretarius, Sancti Officii consultor et in Romana Curia procurator generalis. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes ac in verbo veritatis attestantes, quibus expedit universis. Quomodo multum reverendus pater fra Raphael Levacovich Croata nostri instituti et provinciae Bosnae Croatiae theologus atque Ordinis pater, postquam certo intellexisset se esse a sua caesarea majestate tanquam rege Ungariae, ad Ecclesiam Samandriensem electum et nominatum, pro laudabili qua semper in superiores suae religionis usus est observantia, a nobis humiliter postulaverit, quatenus ad praescriptum sacrorum canonum, summorumque pontificum decreta et constitutiones, qua posset dictae electioni et nominationi suum praebere consensum, facultatem ei tribuere dignaremur. Nos qui alias sufficienter edocti sumus et optime novimus ipsum multum reverendum patrem fratrem Raphaellem Levacovich praeditum esse et coelestis dotatum requisitis illis omnibus et singulis quae sacra Tridentina Synodus et summi pontifices in iis, qui ad episcopales gradus evehendi sunt, requiri et haberi praescripserunt. Scimus namque ex publica fama et ex fide dignis religionis personis, qui parentes ejus viderunt et noverunt cognovimus eum in oppido Jaskiensi, Zagrabiensis dioecesis, de legitimo matrimonio ex honestis, piis, fidelibus et catholicis parentibus esse progenitum, ibidemque in ecclesia sancti Nicolai sacro baptismate ablutum, ac inde aetatis anno 19. in monasterio Beatae Virginis Assumptae nuncupato 2. Aprilis 1617. habitum religionis devote suscepisse, postmodum Tarsacti 22. Aprilis 1618. professionem eum emisisse, et postea variis temporibus minores ordines primo, deinde sacros subdiaconatum et diaconatum ab illustrissimo domino Joanne Baptista Agatich episcopo Segnensi, ac demum Viennae de licentia patris Hieronymi Strasser tunc illarum partium generalis commissarii praesbiteratum suscepisse, et ibidem primum sacrum in ecclesia sancti

Hieronymi solemniter decantasse 29. Martii 1622. Constat etiam nobis ex relatione fide digna, partim vero ex propria et certa scientia, et experientia eum assidue in exercitio susceptorum ordinum versatum fuisse, nam, et ipsi vidimus Romae non minus frequenter quam devote celebrantem. Semper autem eum et catholice vixisse et in puritate fidei permansisse, et accepimus, ex conversatione cognovimus, praeditumque insuper esse innocentia vitae, bonisque moribus, et optima conversationis, virum gravem, prudentem et usu rerum praestantem, theologum eximium, Romaeque die 18. Junii 1628, a reverendissimo patre Bernardino de Senis tunc generali ministro theologiam posse alios docere sibi fuisse concreditum patentes super hoc nos docuerunt, quo ipso tempore jussu sanctissimi domini nostri Papae Urbani VIII. Missale Slavonico idiomate, in Urbe typis dabat, ad ejus emanationem et aliorum librorum pro Illyrica natione editionem ob praestantiam doctrinae, Sacraeque Scripturae intelligentiam peculiariter a Sacra Congregatione de Propaganda fide, biennio antea evocatus et accersitus. In jure canonico satis esse versatum probarunt opuscula quae eadem lingua slavonica pro confessariis eddidit proindeque doctrina eum polleere, quae in episcopo ad alios instruendos requiritur arguunt. Quod autem munere lectoris et concionatoris fructuose praefunctus sit, discipuli (ex quorum numero fra Petrus Deodatus nostri ordinis Bulgariae a sanctissimo domino nostro in coadjutorem episcopo Sophiensi datus est) et aeditores comprobant, neque enim clarius testimonium esse potest ubi res ipsae et facta apparent. Ad haec etiam audivimus eum examinatorem synodalem extitisse illustrissimi et reverendissimi domini Caroli Antonii Ripae, episcopi Montis Regalis, imo etiam ad ejusdem illustrissimi episcopi petitionem ex concessione reverendissimi patris fratris Joannis Baptistae a Camponea, ministri generalis, publice casus conscientiae clericis et accedere volentibus per annum in ecclesia utiliter explicavisse. Non constat nobis quod aliquando scandalum aliquod circa fidem, mores, sive doctrinam dederit, nec quod aliquo corporis aut animi vitio, aliove canonico impedimento teneretur, quominus ad Ecclesiam cathedralem promoveri posset. Demum ex praelibatis dignum agnoscimus et existimamus, qui nedum ad dictam Samandriensem quae utinam in Turcorum manibus non esset, sed ad quamlibet altram Ecclesiam promoveretur, imo promotionem ipsius eidem Ecclesiae utilem et proficua futuram, quam maxime speramus, quod praeter praemissa, magnum in eo fidei catholicae zelum, magnum salutis animarum fervorem, ex multis discursibus coram factis, atque ex tot exantlatis laboribus in Missalis et Breviarii Illyrici correctione et multorum aliorum librorum et opusculorum in beneficium suae nationis Illyricae editione perpepissis animadverterimus. Quare attenta justa, uti supra petitione libenter promunere nostro morem gerere voluimus, atque ita facultatem eidem qua possit

praelibatae electioni et nominationi assentire, atque ad nominatam Ecclesiam Samandriensem si ita sanctissimo domino nostro placuerit promoveri benevole harum serie concedimus et impertimur ad honorem et gloriam omnipotentis Dei, Beatae Mariae semper Virginis, sancti Michaelis Archangeli, sancti patris nostri Francisci, ad animarum salutem, nec non ad seraphicae religionis nostrae splendorem, quae ab ipso sui exordio per omnia aetatum curricula, clarissimorum virorum foecundissima parens, innumeros propemodum filios Sanctae Romanae Ecclesiae ad infulas procreavit. Inter eos etiam ipsum multum reverendum patrem fratrem Raphaellem Levacovich ad praedictam Ecclesiam Samandriensem, imo et praedecessorum ipsius bonae memoriae multum reverendum patrem fratrem Albertum a Ragusa dictae Ecclesiae ultimum episcopum et legitimum possessorem.

In quorum omnium fidem et veritatis expositae attestationem has nostras patentes manu propria subscripsimus et siggilo officii munitas dedimus. Romae in Convento nostro Aracoelitano 14. Julii 1637.

Loco sigilli.

Fra Hieronymus a Cilento, procurator generalis.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 59.

21.

1652, ožujak 23, Beč

Istražni postupak za Andriju de Franciscis, pavlina, izabranog srijemskog biskupa.

1. Naslov.

1652. Processus inquisitionis super statu ecclesiae cathedralis Sirmiensis, nec non super qualitatibus, vita et moribus reverendi fratris Andreae Francisci, ordinis sancti Pauli primi eremitaе, antehac nominati episcopi Segniensis, nunc vero iterum ad dictum Episcopatum Sirmiensem de facto vacantem, a Sacra caesarea Majestate nominati, formatus ab illustrissimo et reverendissimo domino Camillo Meltio, archiepiscopo Capuae, Sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Innocentii, divina providentia papae Decimi, apud Sacram caesaream Majestatem praefatam ac per universam Germaniam cum facultate legati de latere nuntio.

2. Uvod.

In Dei nomine. Amen. Per hoc publicum processus, seu inquisitionis instrumentum cunctis patet evidenter et notum fiat omnibus et singulis ad quos spectat, seu in futurum praestare poterit, quod cum reverendus pater Andreas Francisci, ordinis sancti Pauli primi eremitaе, antehac a Sacra caesarea Majestate in Episcopatum Segniensem nominatus, nunc vero iterum ab eadem Sacra caesarea Majestate apud Sanctissimum dominum nostrum Innocentium, divina providentia papam Decimum, eodem modo nominatus ad ecclesiam cathedralem Sirmiensem de facto vacantem, instanter petierit ab illustrissimo et reverendissimo domino, domino Camillo Meltio, archiepiscopo Capuae et apud Sacram caesaream Majestatem praefatam, nec non per Germaniam universam cum facultate legati de latere nuntio apostolico, ut processus, seu generalis inquisitio, tam super statu Ecclesiae Sirmiensis, quam super ipsius vita, moribus, qualitatibus aliisque necessariis legitime formaretur, illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus, apostolica, qua fungitur auctoritate, petitioni praedictae, tanquam justae et equitati consonae annuendo infrascriptam inquisitionem et processum, juxta formam constitutionis felicitis recordationis Gregorii XIV. ac normam et praescriptum jussu Sanctitatis Suae anno 1627. emanatae, formaturus die Jovis vigesima prima Martii 1652. Indicatione sexta, pontificatus sanctissimi domini nostri domini Innocentii, divina providentia papae Decimi anno octavo, Viennae Austriae in palatio apostolico solitae residentiae illustrissimae dominationis suae aliquot ecclesiasticos et seculares dignos viros ex officio, secreto ad se advocari mandavit. Qui praevio juramento ad sacra dei evangelia praestando, ad particularia interrogatoria, tam super statu Ecclesiae Sirmiensis, quam super ipsius reverendi patris fratris Andreae Francisci, nominati, qualitatibus satisfacerent.

3. Pitanja o biskupu.

Interrogatoria autem super quibus singuli testes interrogabuntur super qualitatibus reverendi domini promovendi erunt sequentia:

(Slijedi 13 pitanja o osobinama biskupskog kandidata, v. str. 26)

4. Pitanja o biskupiji.

Interrogatoria vero pro habenda informatione status Ecclesiae erunt:

(Slijedi 13 pitanja o stanju biskupije, v. str. 27)

5. *Isprava cara Ferdinanda III. kojom imenuje Andriju de Franciscis srijemskim biskupom.*

Ad effectum autem docendi de nominatione imperatoris exhibuit litteras patentes originales tenoris infrascripti, videlicet.

Nos Ferdinandus Tertius, Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae Sclavoniaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, comes Habsburgi, Tyrolis et Goriziae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod nos pro ea, qua in constituendis legitimis Ecclesiarum Dei pastoribus, tenemur cura et sollicitudine, benignum ac debitum habentes respectum ad praeclaras virtutes laudatosque et acceptabiles mores, doctrinam item et eruditionem atque omnibus gratam et honestam vitae conversationem caeterasque excellentes animi dotes fidelis nostri reverendi fratris Andreae Francisci, ordinis sancti Pauli primi eremitaе, professi, alias episcopi Segniensis, quibus ipsum Dei Altissimi munere insignatum et ornatum esse, tam aliorum fidelium nostrorum fide digno testimonio, quam et propria experientia cognovimus. Eundem itaque tanquam personam idoneam et benemeritam, ad Episcopatum Sirmiensem, nunc per translationem ex eodem episcopatu ad episcopatum Segniensem fidelis nostri reverendi Petri Mariani, consilarii nostri, ejusdemque Episcopatus Segniensis ultimi, veri et legitimi possessoris, de jure et de facto vacantem, auctoritate juris patronatus nostri regii, quod in omnibus dicti regni nostri Hungariae partiumque ei subjectarum Ecclesiis ad instar divorum quondam Hungariae regum, praedecessorum nostrorum felicitatis reminiscantiae, habere et exercere dignoscimur, nominandum, eligendum et praesentandum, eundemque Episcopatum Sirmiensem, simul cum universis oppidis, villis, possessionibus, praediis, portionibus et juribus quibusvis possessionariis, ad eundem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, eorundemque fructibus, redditibus, obventionibus et emolumentis quibuslibet, eidem Andreae Francisci dandum duximus et conferendum. Imo nominamus, eligimus et praesentamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris honorabilibus, praeposito, vicario, lectori, cantori caeterisque canonicis et beneficiatis dictae Ecclesiae Sirmiensis, harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus a modo imposterum praefatum Andream Francisci pro vestro vero et legitimo episcopo ac praelato habere, tenere et recognoscere, eidemque debitam reverentiam, honorem et obedientiam, prout bonos Ecclesiae ministros decet, praestare et exhibere, in

omnibus denique licitis, et consuetis rebus, jurisdictioni ipsius parere et obtemperare modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in civitate nostra Viennae Austriae, die sexta mensis Martii anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo, regnorum nostrorum Romani decimo sexto, Hungariae et reliquorum vigesimo septimo, Bohemiae vero anno XXV.

Ferdinandus. – Locus sigilli.

Georgius Szelepcheny, episcopus Nitrensis, manu propria.

6. Ispovijest vjere i prisega.

Ego Andreas Francisci, nominatus episcopus Sirmiensis, firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur etc.

Ego idem Andreas Francisci, nominatus episcopus Sirmiensis supradictus, spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei evangelia.

Ego Camillus, archiepiscopus Capuae, nuntius apostolicus, fidei professionem juxta praescriptam formam a reverendo domino patre Andrea Francisci, ordinis sancti Pauli primi eremite, in manibus meis ad verbum emissam recepi et ita testor, manu propria.

7. Sijedodžba o položenoj ispovijesti vjere.

In Dei nomine. Amen. Omnibus et singulis, quorum interest, fidem facio et attestor ego infrascriptus, quod anno a nativitate Sanctissimi Domini nostri millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo, Indictione sexta, die vero Jovis 21. mensis Martii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Innocentii, divina providentia papae Decimi anno octavo, constitutus reverendus pater fra Andreas Francisci, ordinis sancti Pauli primi eremite, a Sacra caesarea Majestate ad Episcopatum Sirmiensem nominatus, coram illustrissimo et reverendissimo domino Camillo Meltio, archiepiscopo Capuae et apud Sacram caesaream Majestatem, nec non per Germaniam nuntio apostolico, flexis genibus et sacrosanctis evangeliiis, quae prae manibus habebat, cum juramento tactis, retrospectam fidei professionem de verbo ad verbum, prout jacet, in manibus ejusdem illustrissimi ac reverendissimi domini nuntii apostolici emisit, praesentibus perillustribus dominis admodum reverendo domino Benedicto de Colis, secretario, et admodum reverendo domino Uberto de Ponte Leodiensi, cappellano ejusdem illustrissimi et

reverendissimi domini nuntii apostolici, testibus ad praedicta rogatis et adhibitis.

Actum Viennae Austriae in palatio apostolico, solitae residentiae illustrissimi et reverendissimi domini nuntii praefati, die, mense et anno supradictis.

Petrus Purverius, inclyte camerae cancellarius, manu propria.

8. Jacint Machripodari, naslovni biskup skopski, odgovara na pitanja o biskupiji.

Die Jovis 21. Martii 1652. constitutus personaliter coram illustrissimo et reverendissimo domino Camillo Meltio, archiepiscopo Capuae, nuntio apostolico etc. reverendissimus dominus Jacintus Machripodari, episcopus Scopiensis, suffraganeus Strigoniensis, testis ex officio sumptus et secreto vocatus, aetatis suae annorum 40, cui delato per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium juramento super veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis juravit et examinatus super interrogatoriis pro habenda informatione status Ecclesiae Sirmiensis respondit prout infra:

Ad 1. respondit: Ego audivi, quod Sirmium sit una parva provincia, in qua fortasse olim erat et una civitas, quae vocabatur Sirmium, sed modo ista civitas non est in esse, sed est alius locus vel civitas, quae vocatur Novach, ubi solet permanere vicarius episcopi Sirmiensis, et omnia ista sunt in Ungaria prope Albam Grecam, seu Belgradum. Istamet civitas Novach est tanquam unum oppidum. Non possum scire praecise cujus situs, qualitatis et magnitudinis sit, aut quot completur domibus. Habitata quidem a Christi fidelibus et in temporalibus subjacet imperio Turcico, sicut et aliae plures civitates existentes in hac provincia, quam vocant Sirmium. De causa scientiae, quia audivi a pluribus atque etiam aliquantulum vidi, dum illuc transirem veniens ex Constantinopoli.

Ad 2. respondit: In ipsa civitate Sirmii nulla adest ecclesia, quia ipsum Sirmium est collapsum, sed in civitate Novach, quae quasi emersit loco Sirmii, erat una ecclesia vel parochialis vel cathedralis, nescio sub qua invocatione, nec cujus structurae vel qualitatis, verum haec ipsa etiam ecclesia destructa est et credo solum superesse rudera, de causa scientiae: quia audivi ab aliis enarrantibus.

Ad 3. respondit: Ecclesia Sirmiensis puto, quod sit suffraganea archiepiscopatus Strigoniensis; de causa scientiae quia, ita mihi videtur audivisse.

Ad 4. respondit: Cum ecclesia sit destructa, nihil adest eorum, quae hic dicuntur et solum adsunt aliqui sacerdotes, qui etiam solent incedere in habitu seculari propter metum Turcarum.

Ad 5. respondit: Ut supra. Nimirum ecclesiam esse dirutam et propterea nihil istorum adesse posse.

Ad 6. respondit: Ut supra.

Ad 7. respondit: Ut supra.

Ad 8. respondit: Ut supra.

Ad 9. respondit: Nescio Episcopatum Sirmiensem habere aliquos redditus et puto, quod nullos habeat.

Ad X. respondit: In praedicta civitate Novach nihil adest praedictorum, sed solum adsunt interdum aliqui religiosi, qui illuc accedunt ex proxima provincia Bosnae.

Ad XI. respondit: Dioecesis Sirmiensis est valde ampla, sed non possum scire quot et quae loca complectat. Nam pene omnia sunt penes Turcas.

Ad XII. respondit: Nihil istorum adest.

Ad XIII. respondit: Intelligo quod Ecclesia Sirmiensis ad praesens vacet, et scio, quod plures ad illam fuerint nominati, sed nescio quinam fuerit postremus, qui vere eam obtinuerit mediante confirmatione apostolica.

Silentium.

9. Grgur Lončarić, kapelan ostrogonskog nadbiskupa, odgovara na pitanja o biskupiji.

Dicta die etc. constitutus personaliter coram illustrissimo praefato nuntio apostolico reverendus dominus Gregorius Loncharich, cappellanus illustrissimi archiepiscopi Strigoniensis, aetatis suae annorum 55, testis ex officio sumptus et secreto vocatus, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium apostolicum super veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis juravit et examinatus super interrogatoriis pro habenda informatione status Ecclesiae Sirmiensis respondit prout infra:

Ad 1. respondit: Civitas quae vocabat Sirmium est penitus destructa et solum fortasse aliqui habitatores habitant ibidem in cavernis terrae: Fuit haec civitas prope Belgradum et est in confinibus Dalmatiae. De causa scientiae:

quia ita audivi ab aliquibus colloquentibus de hac re, et scio quod in temporalibus subjacet dominio Turcarum.

Ad 2. respondit: Cum civitas sit destructa, sunt etiam destructae ecclesiae et sic nulla adest ecclesia cathedralis.

Ad 3. respondit: Ecclesia Sirmiensis est suffraganea archiepiscopo Strigoniensi, vel forte Colossensis, et hoc secundum potius censeo.

Ad 4. respondit: Nihil istorum penitus adest, cum omnia sint destructa.

Ad 5. respondit: In ecclesia, quae non adest ista non possunt exerceri, sed in ipsis domibus, vel cavernis exercent eo modo quo possunt.

Ad 6. respondit: Cum ecclesia non adsit, omnia ista deficiunt.

Ad 7. respondit: Ut supra.

Ad 8. respondit: Ut supra.

Ad 9. respondit: Ut audivi ab iis, qui possiderunt hanc Ecclesiam, nulli penitus alii sunt redditus.

Ad X. respondit: Nihil penitus adest istorum.

Ad XI. respondit: Dioecesis Sirmiensis est amplissima, uti semper audivi.

Ad XII. respondit: Nihil penitus.

Ad XIII. respondit: Ad hanc Ecclesiam Sirmiensem plures fuerunt nominati, qui deinde illam reliquerunt, sed nescio quinam fuerit postremus, qui fuerit in ea confirmatus per Sedem apostolicam et per cujus obitum vel cessionem vacet.

Silentium.

10. Napomena o svjedocima koji su 1647. godine odgovarali na pitanja kada je Andrija de Franciscis bio imenovan biskupom senjskim.

Super interrogatoriis autem super qualitatibus dicti domini promovendi non fuerunt examinatae novae personae, sed hic adnotantur dicta eorundem testium, qui super dictis interrogatoriis examinati fuerunt de anno 1647. quando dictus dominus promovendus a Sacra caesarea Majestate ad Episcopatum Segniensem nominatus fuit, et sunt quae sequuntur, videlicet.

11. *Joakim Luzesky, ostrogonski kanonik i njitranski arbidakon odgovara na pitanja o osobinama izabranog biskupa senjskog Andrije de Franciscis.*

Die Lunae X. Decembris 1647. constitutus personaliter coram illustrissimo et reverendissimo domino Camillo Meltio, archiepiscopo Capuano, nuntio apostolico admodum reverendus dominus Joachimus Luzesky, canonicus Strigoniensis et archidiaconus Nitriensis, testis ex officio sumptus et secreto vocatus, aetatis suae annorum 45, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium super veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis juravit et examinatus super qualitatibus ipsius domini promovendi respondit prout infra, videlicet:

Ad 1. respondit: Cognosco promovendum a 28 annis citra et cognosco occasione studiorum hic Viennae. Non sum ipsius cognatus, neque consanguineus, neque affinis, sum quidem familiaris, quia tractavimus et tractamus insimul et saepe fuimus in eadem mensa, sed non sum nimirum familiaris, neque enim unquam convixi cum eo totaliter, non sum ipsius aemulus vel odiosus.

Ad 2. respondit: Scio illum esse natum Varasdini in Sclavonia, qui locus est dioecesis Zagradiensis. De causa scientiae: quia ita audivi ab ipso, nec non ab aliis.

Ad 3. respondit: Non possum dubitare, quin natus sit ex legitimo matrimonio, quia ingressus est religionem Paulinorum, videlicet sancti Pauli primi eremitae, et deinde fuit transmissus ad convictum huc Viennam ad effectum studiorum, et deinde fuit transmissus Romam in Collegio Germanico ad Sanctum Apollinarem, et tamen scio, quod tam in ingressu religionis, quam in receptione in praedictum Collegium fit discussio super legitimatione natalium, credo esse natum ex honestis et catholicis parentibus, quia fuit filius cujusdam capitanei et civitas illa est catholica, et non solent ibi esse haeretici. De causa scientiae: quia audivi ab ipso et ab aliis, nec non fui prope dictam civitatem.

Ad 4. respondit: Scio ipsum esse aetatis ultra 40 annos et fere meae ipsius aetatis, et omnino excessit annum 30; de causa scientiae, quia cognovi et tractavi illum ante 28 annos, ut supra.

Ad 5. respondit: Scio illum esse constitutum in sacris ordinibus, atque etiam in sacerdotio. Et in hoc est constitutus ante decem et novem annos, et sic absque dubio ante sex menses. De causa scientiae: quia vidi ipsum multoties celebrantem, et quia factus est sacerdos antequam rediret ex Collegio Germanico.

Ad 6. respondit: Scio promovendum esse diu versatum in functionibus ecclesiasticis et in exercitio ordinum susceptorum, nec non esse etiam frequentem et devotum in susceptione sacramentorum, quando tamen non impeditur a suis infirmitatibus. De causa scientiae, quia cognovi illum in munere cappellani domini archiepiscopi Strigoniensis, et deinde etiam quando fuit superior in suis monasteriis, in quibus muneribus debuit exercere functiones ecclesiasticas.

Ad 7. respondit: Nunquam fuit suspicio, vel auditum est, quod promovendus non vixerit catholice et non permanserit in fidei puritate. De causa scientiae, quia illum novi et tractavi semper per annos 28, ut supra.

Ad 8. respondit: Puto eundem esse praeditum innocentia vitae et bonis moribus, quia nihil audivi in contrarium et quo ad bonam conversationem et famam antiquis temporibus nihil audivi in contrarium, licet haberetur pro valde hilari in mentis et conversationibus. De recenti autem, quia dominus archiepiscopus cogitabat de eo introducendo in capitulum Strigoniense, exorta est quaedam fama inter aliquos de clero, quasi ille sit nimium nugator et levis et facilis in referendo hinc inde plura, sed non possum ferre iudicium an hoc procedat ex invidia et malavolentia, vel aliunde.

Ad 9. respondit: Scio illum esse virum doctum et prudentem, atque etiam usu rerum praestantem. Et quo ad gravitatem videtur nunc incipere esse talis, quia alias apparebat valde letus, praesertim accomodando se moribus aulicis, dum erat in aulis dominorum. In monasteriis autem, dum praesidebat aliis, servavit suam gravitatem et auctoritatem. De causa scientiae, quia vidi, cognovi et expertus sum.

Ad X. respondit: Scio eum non esse insignitum in aliquo gradu in jure canonico vel in sacra theologia, sed bene scio studuisse Romae sacrae theologiae in Collegio Germanico atque eam defendisse cum laude coram pluribus cardinalibus. Et Romae studuit philosophiae et theologiae per annos septem et puto eum pollere sufficienti doctrina pro episcopatu et ad hoc, ut possit alios docere. De causa scientiae, quia conversatus sum cum illo et quia audivi ab aliis et ex aliorum relatione et censura.

Ad XI. respondit: Quando promovendus rediit ex Urbe Roma, et ex Collegio Germanico fuit assignatus cuidam columnello legionis Croaticae ad effectum, ut deserviret in castris pro cura animarum, quod fecit per plures menses, deinde dum esset destinatus a sua religione ad lectionem theologiae, fuit mediante opera bonae memoriae cardinalis Pazmani assignatus ad servitia moderni archiepiscopi Strigoniensi, qui tunc temporis erat episcopus Vesprimiensis et cancellarius Aulae, huic deservivit per plures annos,

nimirum per septem circiter, modo pro cappellano, modo pro theologo, pro confessario, pro concionatore, nec non etiam pro administratore ipsius Episcopatus Vesprimiensis, tam in temporalibus, quam in spiritualibus, deinde rediit ad sua monasteria et in iis gubernavit tanquam superior, atque etiam interdum tanquam vicarius generalis totius religionis et hoc per plures annos. Deinde fuit nominatus per Suam Majestatem caesaream ad Episcopatum Sirmiensem et ab eo tempore citra mansit apud episcopum Strigoniensem, prout manet de praesenti. Et credo, quod in istis muneribus bene se gesserit, quia dominus archiepiscopus est bene contentus illo et quia a patribus suae religionis non audivi aliquid in contrarium. De causa scientiae, quia novi et tractavi, ut supra, nec non ab aliis audivi.

Ad XII. respondit: Nescio promovendum dedisse aliquod scandalum circa fidem, vel doctrinam, etiam mores autem nostri Ungari interdum scandalizantur de levitate, vel nimia hilaritate in sacerdotibus, quos vellent habere tanquam sacros et propterea possunt interdum scandalum cepisse de hilaritate et garrulitate dicti promovendi, ut supra dixi, sed ista videntur scandala levia. Nescio promovendum teneri aliquo corporis aut animi vitio, aliove canonico impedimento, quo minus possit ad ecclesiam cathedralem promoveri. De causa scientiae, quia vidi, audivi et tractavi, ut supra.

Ad XIII. respondit: Ego spero et judico promovendum esse idoneum ad bene regendam ecclesiam cathedralem, si manserit in eodem statu in quo se gessit de praesenti et judico omnino idoneum pro Ecclesia Segniensi, quia est peritus illius linguae et quia poterit concionari et ulterius, cum dominus Marianus, antecessor in hoc episcopatu ideo resignavit, quia non bene conveniebat cum dominis terrestribus, praesertim dominis comitibus de Zrino. Iste tanquam magis affabilis, devinciet illos et poterit melius convenire cum eis, nec non etiam jura ecclesiastica defendere. Existimo itaque dignum qui promoveatur ad Ecclesiam Segniensem, nec non ipsius promotionem futuram esse utilem et proficuum praedictae Ecclesiae. De causa scientiae, quia fuit multum consultatum an hic promovendus nominaretur ad dictam Ecclesiam et fuit resolutum affirmative, habita ratione ad praedicta omnia.

Silentium.

12. Martin Palković, isusovac, profesor teologije, odgovara na pitanja o osobinama izabranog biskupa.

Die Lunae 16. Decembris 1647. constitutus personaliter coram illustrissimo et reverendissimo domino nuntio apostolico supradicto admodum reverendus pater Martinus Palkovitz e Societate Jesu, professor

theologiae, testis ex officio sumptus et secreto vocatus, aetatis suae annorum 42, cui delato, juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium super veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis juravit et examinatus super qualitatibus ipsius domini promovendi, respondit prout infra, videlicet:

Ad 1. respondit: Ego novi ipsum et cognosco a pluribus annis citra, nimirum ab anno 32 circiter citra, et cognosco quia sepius conversati sumus simul, et ipse convenit mecum ubi eram et ego conveni ipsum vicissim. Non sum ipsius consanguineus, neque affinis, neque etiam nimium familiaris, neque etiam aemulus, vel odiosus illius.

Ad 2. respondit: Nihil scire.

Ad 3. respondit: Scio ipsum esse natum ex legitimo matrimonio, ex communi tamen fama et reputatione et ex eo quia ipse receptus est in religionem in qua non solent admitti nisi legitime nati. De parentibus autem illius nihil possum dicere.

Ad 4. respondit: De aetate non possum respondere praecise, sed ex ipsa ipsius constitutione apparet eundem excedere 30 annorum.

Ad 5. respondit: Scio eum esse in sacris ordinibus constitutum, atque etiam in sacerdotio, et hoc ante plures annos, et ex eo tempore, quo illum cognosco, ut supra, et scio quia vidi facientem sacrum et quia deservivit episcopis pro cappellano et confessario.

Ad 6. respondit: Scio illum esse versatum in sacerdotio et fuisse frequentem et devotum in celebratione missarum. De causa scientiae, quia vidi et interfui.

Ad 7. respondit: A quo tempore illum cognosco, ut supra, scio eundem semper vixisse catholice et in fidei puritate permansisse. De causa scientiae respondit, ex continua conversatione, nec non ex communi fama et reputatione.

Ad 8. respondit: Scio ipsum esse praeditum innocentia vitae et bonis moribus, quia nunquam audivi querelam aliquam contra ipsum super hac re et debeo supponere ex quo in sua religione fuit assumptus ad munia insignia, nimirum vicariatus, quod non habuisset effectum nisi fuisset praeditus innocentia vitae et bonis moribus. Et scio eundem esse bonae conversationis et famae. De causa scientiae, quia expertus sum, conversando cum ipso, et haec est comunis fama.

Ad 9. respondit: Scio ipsum esse virum gravem, non obstante, quod in conversationibus sit jucundus, neque non puto hujusmodi jucunditatem

obesse gravitati, et scio eundem esse virum prudentem, nec non etiam praestantem usu rerum suae religionis, in qua bene gubernavit et quia dicta religio habet etiam subditos et possessiones, idcirco ipse se gessit tanquam bene informatus de juribus regni Ungariae, proportionatis dicto gubernio, de causa scientiae ex conversatione, quam habui cum ipso, nec non ex communi fama et reputatione, quae adest de ejus persona et operibus.

Ad X. respondit: Nescio an promovendus insignitus sit aliquo gradu in, jure canonico, vel in sacra theologia. Scio tamen eundem dedisse operam theologiae in Collegio Germanico Romae, nescio quanto tempore, sed bene scio quod dederit cum fructu, quia tractando cum eo vidi eundem bene pollere cognitione theologica et mihi videtur, quod bene polleat ea doctrina, quae requiritur in episcopo ad hoc, ut possit alios docere. De causa scientiae, quia conversatus sum cum eo, ut supra.

Ad XI. respondit: Scio illum functum esse munere vicarii sive superioris in monasterio beatae Virginis Thal in Hungaria prope Possonium, nec non exercuisse munus cappellani et confessarii apud modernum archiepiscopum Strigoniensem, dum erat Vesprimiensis, et deinde Agriensis episcopus et haec omnia cum laude et satisfactione, tam quo ad doctrinam, quam quo ad prudentiam, integritatem et mores. De causa scientiae, quia vidi et audivi ipsum exercentem talia munia et laudari ab omnibus.

Ad XII. respondit: Scio eundem nunquam publice scandalum dedisse circa fidem, vel etiam mores, vel circa doctrinam. Et scio non teneri aliquo corporis aut animi vitio, aliove canonico impedimento, quominus possit promoveri ad ecclesiam cathedralem. De causa scientiae, quia novi illum per plures annos, ut supra, et innotuisset mihi si aliquid praedictorum adfuisset.

Ad XIII. respondit: Existimo eundem idoneum ad bene regendam ecclesiam cathedralem et in specie Ecclesiam Segniensem et Modrusiensem, quae sunt inter se unitae. Existimo etiam dignum, qui promoveatur ad Ecclesiam praedictam, nec non existimo promotionem illius futuram utilem et proficuum Ecclesiae praedictae. De causa suae existimationis, quia ille pollet lingua ejus regionis. Est doctus et bonorum morum, ut supra, et ulterius est gratus proceribus et baronibus illius regionis, a quibus probabiliter bene tractabitur.

Silentium.

13. Petar Andrija Makežay, ostrogonški kanonik, odgovara na pitanja o osobinama izabranog biskupa.

Die Veneris 20. Decembris 1647. comparuit personaliter, et constitutus coram illustrissimo et reverendissimo domino nuntio apostolico praefato admodum reverendus Petrus Andreas Makezay, Ungarus, canonicus Strigoniensis, testis ex officio sumptus et secreto vocatus, aetatis suae annorum 31, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium apostolicum super veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis, in manibus ejusdem illustrissimi et reverendissimi domini etc. juravit et examinatus super qualitatibus ipsius domini promovendi respondit prout infra, videlicet:

Ad 1. respondit: Cognosco promovendum et cognosco per 4 vel 5 annos ante, et cum eo sum conversatus in pluribus locis, nimirum Posonii, Tyrnavii, Viennae et alibi. Non sum ipsius consanguineus, neque cognatus, neque affinis, neque etiam nimium familiaris, sed solum familiaritatem communem habeo cum eo. Non sum illius emulus vel odiosus.

Ad 2. respondit: Nescire in omnibus.

Ad 3. respondit: Nescire.

Ad 4. respondit: Non possum scire praecise cujus aetatis sit, sed existimo non solum explevisse 30, verum etiam 40 annum circiter. De causa scientiae ex ipsa constitutione corporis et ex notitia, quam habeo de rebus gestis ab eodem.

Ad 5. respondit: Scio eundem esse sacerdotem, nescio a quo tempore citra, sed cognosco illum ante quatuor annos. Et semper fuit sacerdos. De causa scientiae, quia audivi cum esse sacerdotem et scio administrasse ea officia, quae non poterat administrare nisi esset sacerdos.

Ad 6. respondit: Se nescire.

Ad 7. respondit: A quo tempore citra eum cognosco, scio eundem semper vixisse catholice et in puritate fidei permansisse. De causa scientiae, quia nihil vidi, vel audivi in contrarium.

Ad 8. respondit: Quantum novi ipsum, ego novi eundem esse praeditum innocentia vitae et bonis moribus, nec non bonae conversationis et famae. De causa scientiae, quia nihil vidi vel audivi in contrarium.

Ad 9. respondit: Est vir gravis et habet satis bonam prudentiam, et est praestans usu rerum. De causa scientiae, quia ex ejusdem actibus potui cognoscere illum esse talem, ut supra.

Ad X. respondit: Non possum dicere, quod sit insignitus aliquo gradu in jure canonico vel in sacra theologia. Scio quod studuit philosophiae hic Viennae et puto quod studuerit philosophiae Romae. Non possum scire quanto tempore. Ex discussione cum ipso mihi visus est studuisse cum fructu, quia audivi ipsum bene proponentem et discurrentem de rebus theologicis, et comparatione facta cum aliis, puto eundem habere sufficientem doctrinam, quae requiritur in episcopo. De causa scientiae, quia audivi ipsum discurrentem, ut supra.

Ad XI. respondit: Scio ipsum fuisse priorem in monasterio Thalensi sui ordinis et ibi satis comode se gessisse. Non possum tamen dicere in particulari. De causa scientiae, quia vidi ipsum in praedicto officio, neque audivi querelam contra eundem.

Ad XII. respondit: Nescio eundem aliquod publicum scandalum dedisse circa fidem, mores, sive doctrinam, neque scio eundem teneri aliquo corporis aut animi vitio, aliove canonico impedimento, quo minus possit ad ecclesiam cathedralem promoveri, neque non unquam aliquid vidi, vel audivi in hac materia.

Ad XIII. respondit: Ego puto illum esse aptum et idoneum ad bene regendam ecclesiam cathedralem. Non possum dicere praecise respectu Ecclesiae Segniensis. Puto esse dignum qui promoveatur ad ecclesiam cathedralem. Non possum dicere an sit ejusdem promotio futura utilis Ecclesiae Segniensi, et ita existimo, quia cum bene rexerit suum monasterium, ut supra, puto idoneum ad regendam ecclesiam.

Silentium.

14. Svjedodžba Jurja Lippaya, ostrogonskog nadbiskupa, da Andrija de Franciscis, izabrani biskup srijemski, u Ostrogonskoj nadbiskupiji posjeduje dostatne nadarbine.

Deinde die 23. Martii 1652. dictus reverendus promovendus exhibuit infrascriptam attestationem illustrissimi archiepiscopi Strigoniensis et petiit in processu registrari.

Georgius Lippay, de Zombor, arciepiscopus Ecclesiae metropolitanae Strigoniensis, locique ejusdem comes perpetuus, primas Hungariae, legatus natus, summus et secretarius, cancellarius, ac Sacrae caesareae regiaeque Maiestatis intimus consiliarius etc. Postulavit a nobis reverendissimus pater Andreas Francisci, electus episcopus Sirmiensis, quatenus pro obtinenda apud Sanctam Sedem apostolicam praedicti sui titularis episcopatus confirmatione, testimonium ipsi daremus, esse videlicet aliunde sufficienter

illi provisum de congruo annuo proventu, quo titularis hujus episcopatus dignitatem honeste sustinere possit. Proinde per praesentes testimonium ei damus, videlicet ipsi esse sufficienter provisum in ecclesia nostra metropolitana et Capitulo Strigoniensi, ubi eidem patri Andreae praeposituram Sancti Thomae et canonicatum contulimus, unde facile octingentos talleros imperiales in redditibus annuis percipiet. Datum Viennae, die vigesima tertia mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo.

Georgius Lippay, archiepiscopus Strigoniensis, manu propria.

15. Zaključak.

Et quia ego Petrus Purverius, I. C. ..., illustrissimi et reverendissimi domini, domini Camilli Meltii, archiepiscopi Capuae, nuntii apostolici per Germaniam cancellarius, memoratae inquisitioni et testium examini per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum Camillum Meltium, archiepiscopum Capuae, nuntium apostolicum praefatum habitae et receptae personaliter requisitus interfui, nec non juramenta testium praenominatorum solemniter fieri vidi et audivi, eorum dicta in his scriptis fideliter redegei, idcirco hoc examen et totum hunc inquisitionis processum manu aliena mihi fida scriptum, quod cum originali fideliter per me de verbo ad verbum collationatum concordare inveni, subscripsi et consueto meo sigillo munivi. Viennae Austriae in cancellaria apostolica die 23. Martii 1652.

Camillus etc. Supradictae informationi super qualitatibus reverendi fratris Andreae Francisci, ordinis sancti Pauli primi eremitaе, a Sacra caesarea Majestate in episcopum Sirmiensem nominati, per nos ipsos assumptae et per dictum dominum Petrum Purverium, cancellarium nostrum, in his scriptis redactae plenam fidem adhiberi posse in verbo veritatis asserimus. Testes a nobis receptos credimus esse fide dignos, potissimum ex eorum professione, eundem autem reverendum fratrem Andream Francisci aliquo modo cognovimus et uti dependentem ab illustrissimo domino archiepiscopo Strigoniensi, cujus nomine interdum venit ad nos. In quorum etc. Datum Viennae die 23. Martii 1652.

Correxit Christophorus Hajlig, manu propria.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 102.

22.

1676, listopad 27, Beč

Ivan Kery, imenovani srijemski biskup; istražni postupak.

1. *Uvod.*

In nomine Domini. Amen. Per hoc publicum processus seu inquisitionis instrumentum, cunctis pateat evidenter et notum fiat omnibus et singulis ad quos spectat seu in futurum spectare poterit, quod cum admodum reverendus pater Joannes Kery, ordinis sancti Pauli primi eremite fuerit a Sacra caesarea Majestate tanquam rege Hungariae apud sanctissimum dominum nostrum Innocentium, divina providentia papam XI. ad episcopalem ecclesiam Sirmiensem in Hungaria nominatus, instanter petiit ab illustrissimo et reverendissimo domino, domino Francisco Bonvisio, archiepiscopo Thessalonicensi et apud Sacram caesarem Majestatem nec non per Germaniam, Hungariam et caetera cum facultate legati de latere nuntio apostolico, ut processus seu generalis inquisitio tam super statu ecclesiae episcopalis Sirmiensis, quam super ipsius promovendi qualitatibus, aliisque necessariis legitime formaretur. Idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus autoritate apostolica qua fungitur, petitioni praedictae tanquam justae et equitati consonae annuendo, infrascriptum processum juxta formam Constitutionis felicitis recordationis Gregorii XIV. ac normam et praescriptum Urbani VIII. etiam felicitis recordationis anno 1627. emanatum, formaturus, die Sabbathi, vigesima quarta mensis Octobris anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto, Indictione decima quarta, pontificatus sanctissimi domini nostri, domini Innocentii divina providentia papae XI. anno primo, Viennae Austriae, in palatio apostolico solitae residentiae dominationis suae illustrissimae aliquos ecclesiasticos et seculares, dignos viros, ex officio pro eadem et aliis sequentibus diebus, ut infra, ad se secreto vocari mandavit, qui praevio juramento ad sacra Dei Evangelia praestando, ad particularia interrogatoria, tam super statu ecclesiae Sirmiensis, quam ipsius admodum reverendi patris Joannis Kery, promovendi, qualitatibus satisfacerent.

2. *Pitanja o biskupu.*

Interrogatoria autem super quibus singulos testes respective examinari decrevit circa qualitates ipsius promovendi sunt infrascripta videlicet.

(Slijedi 13 pitanja o osobinama biskupskog kandidata, v. str. 26)

3. Pitanja o biskupiji.

Interrogatoria vero super quibus singulos testes respective idem illustrissimus nuncius examinari voluit pro habenda informatione status Ecclesiae Sirmiensis sunt infrascript, videlicet.

(Slijedi 13 pitanja o stanju biskupije, v. str. 27)

4. Fra Mihael Radnić, povjerenik za Svetu Zemlju odgovara na pitanja o biskupiji.

Eadem die Sabbati, 24. Octobris 1676. in palatio Nunciaturae apostolicae constitutus personaliter coram illustrissimo et reverendissimo domino, domino Francisco Bonvisio, nuntio apostolico praefato, reverendus pater fra Michael Radnich, comitatus Baciensis, Ungariae Inferioris, de ordine sancti Francisci observantium, commissarius Terrae Sanctae Constantinopolitanus, vocatus, annorum triginta sex ut dixit et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuncium de veritate dicenda, prout tactis Sacris scripturis in forma juravit et examinatus super statu Ecclesiae Sirmiensis ad suprascripta interrogatoria respondit ut infra, videlicet:

Ad 1. respondit: Civitas principalis provinciae Sirmiensis est Mitropolium. Sita est in planitie ad ripam fluminis Savi, constructa ligneis domibus, mediocri latitudinis, complectat bis mille domibus circiter, inhabitata a tercentum catholicis circiter, reliqui omnes habitatores sunt Turcae, Greci schismatici et similes. In tota autem dioecesi erunt sex millia animarum catholicarum circiter. Est sub temporali dominio Turcico; et hoc scio quia cum fuerit guardianus in conventu Sanctae Mariae Plumbensis in Bosnia, cui conventui subjacent diversi parochi, inter quorum etiam parochus Mitropolii, visitavi in illis partibus, et aliquando per multos dies, immoratus fui Mitropolii.

Ad 2. respondit: Audivi, quod fuerit ibi ecclesia cathedralis, prout adhuc agnoscuntur vestigia, sed modo non est aliqua ecclesia, ita ut celebratur in domibus tantum catholicorum et de nocte.

Ad 3. respondit: Credo quod Ecclesia Sirmiensis sit subject archiepiscopo Colocensi, quia est sita in parte intra Danubium et Savum. Colocza vero est satis propinqua quam Strigonium. Scio ut supra.

Ad 4. respondit: In tota dioecesi nulla est ecclesia cathedralis, nec collegiata et consequenter nullus canonicatus nec beneficia. Fuerunt antiquitus aliqui redditus pro episcopo tempore christianitatis, sed nunc nulli sunt assignati episcopo, neque aliis beneficiatis quia nullus episcopus posset ibi continuo residere. Scio ex causa ut supra.

Ad 5. respondit: Mitropolii exsercetur cura animarum per parochum sed in domibus privatis, quia nulla est ibi ecclesia catholica. Per dioecesim vero Sirmiensem sunt similes domus parochiales in quibus sunt fontes baptismales.

Ad 6. respondit: In tota dioecesi non est ecclesia instructa rebus necessariis, scio etc. ad celebrandum in pontificalibus, sed episcopus qui velit in aliquo loco celebrare, debet secum deferre quaecumque requiruntur et in totum sunt quatuor vel quinque ecclesiae seu potius domus parochiales, quae habent coemeteria. Scio ut supra.

Ad 7. respondit: Nullae sunt reliquiae sanctorum in illa dioecesi, saltem considerabiles. In causa scientiae quia circuivi illa loca ut supra.

Ad 8. respondit: Non est aliqua domus pro episcopo, ut dixi supra, quia totam praegravi.

Ad 9. respondit: Nulli sunt redditus pro episcopo, ut dixi supra ad aliud interrogatorium.

Ad X. respondit: In tota dioecesi sunt circiter quinque ecclesiae seu domus parochiales formales ultra duas vel tres cappellas privatas. Unaquaeque parochialis habet fontem baptismalem et parochum proprium. Non est aliqua collegiata nec aliquod monasterium virorum aut mulierum catholicae fidei (licet sint multa monasteria schismaticorum), neque alia loca pia. Scio ut supra.

Ad XI. respondit: Dioecesis Sirmiensis extenditur per milliarum Italica centum quinquaginta in longitudine et quinquaginta in latitudine circiter, intra dicta duo flumina Danubium et Savum. Scio ut supra.

Ad XII. respondit: Non est in tota dioecesi Seminarium, sed aliqui iuvenes instruuntur apud parochum Nimsii, qui postea solent fieri sacerdotes; et iste parochus facit ex sua charitate tantum. Scio ut supra.

Ad XIII. respondit: Vacat Ecclesia Sirmiensis quia reverendissimus Joachimus Luzinszky, ejusdem episcopatus ultimus possessor ad episcopatum Varadiensem transivit circa mensem Martium praesenti anni; et hoc scio quia audivi a diversis personis fide dignis.

Quibus habitis fuit dimissus et ei impositum, ut se subscriberet.

Ego fra Michael Radnich deposui ut supra.

5. Otac Ladislav Vid, isusovac, odgovara na pitanja o biskupu.

Eadem die constitutus ut supra pater Ladislaus Vid, Agriensis, Societatis Jesu, annorum quinquaginta septem, ut dixit, et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuncium de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis in forma juravit, et examinatus super qualitatibus, vita et moribus admodum reverendi promovendi patris Ioannis Kery, ad supraposita interrogatoria respondit, ut infra, videlicet:

Ad 1. respondit: Novi patrem Joannem Kery, ordinis sancti Pauli primi eremita a pueritia, perfecte autem a decem annis et tribus circiter, cum ipse esset praefectus studiorum Tyrnaviae pro suis monacis et ego eram rector Collegii ejusdem academiae, existentis Tirnaviae. Non sum ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, aemulus vel odiosus.

Ad 2. respondit: Scio ipsum natum esse in archidioecesi Strigoniensi, prout audivi et credo in civitate Tirnaviae, ubi agnovi parentes ipsius.

Ad 3. respondit: Scio ipsum natum esse de legitimo matrimonio, juxta omnium famam. Parentes autem licet fuerint haeretici, scio tamen quod postea fuerunt conversi et optimi catholici, non tantum ex universali existimatione, sed quia tales inveni et expertus sum ex conversatione qua habui cum ipsis Tirnaviae commorantibus.

Ad 4. respondit: Scio quod dictus pater Joannes expleverit certe triginta annos, nescio tamen praecise quot annos habeat ultra triginta. Ex causis scientiae ut supra.

Ad 5. respondit: Scio dictum patrem Joannem esse sacerdotem a tredecim annis, quando, ut dixi, erat praefectus studiorum Tirnaviae, et Romae ordinatus fuerat ad sacerdotium, eoque tempore vidi illum sacra celebrantem.

Ad 6. respondit: Scio ipsum patrem, Joannem satis expertum in functionibus ecclesiasticis et in exercitio sacerdotali ac devote et frequenter missam celebrantem, quia Tyrnaviae vidi et observavi, prout etiam aliquando in aliis locis postquam fuit factus generalis sui ordinis.

Ad 7. respondit: Scio non solum ipsum catholice et in fidei puritate vixisse, sed alios potius in nostra religione instruxisse, quod scio ex occasionibus ut supra habitis.

Ad 8. respondit: Scio eum esse vitae innocentis, bonorum morum et optimae conversationis et famae, quia talem agnovi et conversando expertus fui.

Ad 9. respondit: Scio ipsum virum esse gravem, prudentem et aptum ad negocia et usum rerum, quod constat mihi ex conversatione, ut supra, et ex officiis in ordine suo per eum gestis.

Ad X. respondit: Dictus pater Joannes fuit Romae creatus doctor theologiae et talem fecit fructum, ut aliis fuerit praefectus prout dixi, ac in jure etiam canonico est versatus, ita ut nihil ei deficiat quod in episcopo requiritur, ut possit alios docere; scio ex causis ut supra.

Ad XI. respondit: Fuit, ut dixi, praefectus studiorum Tyrnaviae, deinde fuit socius seu secretarius prioris generalis et deinde etiam generalis per sex annos, et est valde bonus concionator, cum ulterius inprimi fecerit librum concionum. In quibus omnibus muneribus laudabiliter se gessit quoad doctrinam, prudentiam, integritatem et mores. Scio ut supra.

Ad XII. respondit: Nunquam audivi de illo aliquod scandalum, nec aliquo impedimento canonico laborare, quin ad ecclesiam cathedralem possit promoveri. Scio quia si quid mali in eo esset, intellexissem.

Ad XIII. respondit: Censeo in mea conscientia dictum patrem Ioannem Kery esse idoneum ad regendam dioecesim Sirmiensem, ac dignum ut ecclesiae cathedrali praeficiatur, dictaeque dioecesi fere proficuum, quod possum asserere ex ipsius bonis qualitatibus et ex scientia, ac ipsius zelo erga salutem animarum.

Quibus habitis fuit dimissus et impositum ut se subscriberet, prout subscripsit.

Ego pater Ladislaus Vid, Societatis Jesu, deposui ut supra.

6. Otac Martin Szentivany, isusovac, odgovara na pitanja o biskupu.

Eadem die constitutus ut supra reverendus pater Martinus Szentivany, dioecesis Strigoniensis, Societatis Jesu, quadraginta trium annorum, ut dixit, et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuncium de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis in forma juravit, et examinatus super qualitatibus, vita et moribus admodum reverendi patris Joannis Kery, ad suprascripta interrogatoria respondit ut infra:

Ad 1. respondit: Agnovi reverendum patrem Joannem Kery a juventute, cum simul studuimus hic Viennae ambo saeculares. Non sum ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, aemulus vel odiosus.

Ad 2. respondit: Audivi natum esse in dioecesi Jauriensi, sed certo non scio, cum pater ipsius haberet bona in diversis locis.

Ad 3. respondit: Fama communis fuit ipsum natum ex legitimo matrimonio, atque honestis parentibus, qui se fecerunt catholicos. Quae audivi a multis fide dignis.

Ad 4. respondit: Scio esse aetatis annorum triginta octo circiter et ultra triginta quinque annos certissime illum habere. Et hoc scio quia fuimus condiscipuli, ut supra.

Ad 5. respondit: Jam tresdecim anni circiter transierunt a quibus dictus pater Joannes est sacerdos, quod assero quia a tali tempore vidi illum celebrantem.

Ad 6. respondit: Scio illum se exercuisse in ecclesiasticis functionibus, ac fuisse semper devotum et frequentem in celebratione missarum, prout vidi et notavi dum ille praefectus erat studiorum Tyrnaviae et ego ibidem legebam philosophiam.

Ad 7. respondit: Scio eum vixisse semper catholice ac perseverasse in puritate nostrae fidei, prout ex ipsius conversatione et fama agnovi .

Ad 8. respondit: Novi ipsum duxisse vitam innocentem ac fuisse bonorum morum et dedisse specimina optimae conversationis et famae, non tantum tempore quo Tyrnaviae cohabitabamus, sed deinde etiam aliquando vidi et audivi.

Ad 9. respondit: Scio eum esse virum gravem, prudentem et usu rerum praestantem, quia expertus sum, et talis communiter reputatur.

Ad X. respondit: Scio ipsum fuisse doctorem factum sacrae theologiae in studio Romano, cum antea in Collegio Germanico studuisset et ita doctrinam acquisivisse necessariam episcopi; quod scio ex causis ut supra.

Ad XI. respondit: Pater Joannes postquam docuit philosophia fuit studiorum praefectus, secretarius ordinis sui et demum generalis per sexennium et in istis officiis absque ulla exceptione cum magna laude se gessit circa doctrinam, prudentiam, integritatem et mores. Et haec scio, quia novi et audivi communiter ab omnibus illum agnoscentibus.

Ad XII. respondit: Nunquam audivi aut scivi aliquod scandalum ab ipso datum, nec aliquod vitium aut impedimentum in eo existisse, quominus sit dignus ut ad ecclesiam cathedralem promoveatur, et si quid simile intervenisset, scivissem.

Ad XIII. respondit: Existimo illum patrem esse dignum et idoneum ad bene gubernandam ecclesiam cathedralem, maxime Sirmiensem, cui multum proficiet, cum habeat bonum zelum salutis animarum, sit celebris concionator prout aliquas conciones imprimi fecit, et est omnino aptus ad optimum regimen episcopatus. Et hoc pro mea conscientia judico, quia novi ipsius qualitates confirmatas a bona fama quae est de ipso.

Quibus habitis fuit dimissus et inpositum, ut se subscriberet prout subscripsit.

Ego pater Martinus Szentivany deposui ut supra.

7. Kristofor Marijanović, tumač svih istočnjačkih jezika na carskom dvoru, odgovara na pitanja o biskupiji.

Die Lunae 2. mensis Octobris 1676. in palatio nunciaturae Apostolicae constitutus personaliter coram illustrissimo et reverendissimo domino nuncio apostolico praefato perillustris dominus Christoforus Marianovicz ex Bosnensi regno, interpres omnium linguarum orientalium in Aula Sacrae caesariae Majestatis, annorum sexaginta septem, ut dixit, et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuncium de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis in forma juravit, et examinatus super statu dictae Ecclesiae Sirmiensis, respondit ut infra:

Ad 1. respondit: In provincia seu dioecesi Sirmiensi non est aliqua civitas principalis residentiae, sed erat antiquitus Mitropolium, ita ut nunc episcopus est tanquam parochus missionarius, qui debet circumire et soleat celebrare in tribus domibus privatis, quod publicatur in concione parochi quando in una vel altera sit celebraturus. Non est mihi notus numerus catholicorum in tali provincia seu dioecesi commorantium. Tota enim et integra dioecesis occupata a Turca et haec scio quia multoties fui in illa provincia Sirmiensi et perambulavi eam.

Ad 2. respondit: Non est aliqua ecclesia cathedralis; quod scio quia totam illam provinciam peragravi.

Ad 3. respondit: Dioecesis Sirmiensis est sub archiepiscopo Coloccensi, prout semper ab omnibus audiui et est ei propinquior satis quam Strigoniensis.

Ad 4. respondit: Non est aliqua ecclesia cathedralis prout dixi nec canonicatus nec beneficia aut similia, quod scio ut supra.

Ad 5. respondit: Sunt sparsae per totam dioecesim alicue parochiae, quantum, non scio numerum precisum, in domibus tamen parochialibus est fons baptismalis, exercitium catholicae religionis privative sed non in ecclesia publica, quod non permittitur; quae scio ex causis supradictis.

Ad 6. respondit: Non servatur aliquid pro episcopo supellettili, sed ipsi debent secum portare, parochi autem habent tantum pro eorum necessitate. Et sunt etiam coemeteria pro nostris; quae scio ut supra.

Ad 7. respondit: In ecclesiis seu domibus potius parochialibus sunt aliquae reliquiae sanctorum, sed non recordor qualitatum et nominum. Scio quia fui in illis dictis ecclesiis.

Ad 8. respondit: In tota provincia non habet domum aliquam; scio ut supra.

Ad 9. respondit: Nulli sunt proventus pro episcopo, quia Turca id non permittit et solum catholici dabunt aliquando tenuem elemosynam; scio ut supra.

Ad X. respondit: Non recordor de numero parochialium totius dioecesis, recordor bene quod non sint collegiatae, neque monasteria virorum aut mulierum, nec confraternitates aut hospitalia, aut mons pietatis. Sunt tamen aliqua monasteria schismaticorum. Scio ex supradictis causis.

Ad XI. respondit: Dioecesis Sirmiensis continet territorium inter Savum et Danubium, et in latitudine vix per duas dies, in longitudine per plures poterit transmigrari. Uilloch locus principalior, caetera sunt oppida ordinaria; scio ut supra.

Ad XII. respondit: Nullum seminarium est ibi erectum, quod scio quia observavi.

Ad XIII. respondit: Vacat iste episcopatus Sirmiensis ab anno praeterito, quo Joachimus, antecessor, translatus fuit ad alium episcopatum, quod scio ex fama publica.

Quibus habitis fuit dimissus et ei impositum ut se subscriberet, prout subscripsit.

Ego Christoforus Marianovich deposui ut supra.

8. *Popis dokumenata koje je imenovani srijemski biskup predao kancelariji bečke nuncijature, te koje nije predao.*

Postquam dictus admodum reverendus pater Joannes, requisitus ad exhibendas scripturas necessarias pro perfecto supplemento hujus processus, asseruit fidem baptismatis sive aetatis, attestationem collationis ordinum et litteras patentes doctoratus, remansisse Romae ubi ipse fuit dispensatus super aliquot mensibus fuit ordinatus ad sacerdotium et gradu doctorali fuit insignitus, ibique eas se producturum simul cum licentia et attestatione idoneitatis, quarum requirendarum a superiore seu generali ordinis regularis praescribit Sacrum Concilium Tridentinum. Professio autem fidei emissa per eundem patrem Joannem in forma solita, huic processui inserta fuit. Exemplar vero nominationis caesareae, cujus originale affirmavit Romam missum Sanctissimo Domino Nostro praesentandum, est pro ut sequitur:

9. *Leopold I. austrijski car, moli papu da Ivana Keryja potvrdi za srijemskog biskupa.*

Beatissime in Christo Pater, Domine reverendissime! Post officiosam nostri commendationem et filialis observantiae continuum incrementum. Postea quam nos cum ad humillimam nonnullorum fidelium nostrorum supplicationem pro parte fidelis nostri religiosi ac devoti fratris Joannis Kery, ordinis sancti Pauli primi eremite, apud Majestatem nostram factam, tum vero pro nostro summo, quo erga ecclesias Dei ferimus studio piaque cura et sollicitudine, benignum ac debitum habentes respectum ad praeclaras virtutes, laudatosque et acceptabiles mores, doctrinam item ac eruditionem atque omnibus gratam et honestam vitae conversationem caeterasque excellentis animi dotes antelati religiosi fratris Joannis Kery, quibus ipsum Dei Altissimi munere insignitum et ornatum esse, tam praefatorum fidelium nostrorum fide digno testimonio, quam etiam propria nostra experientia cognovimus, eundem itaque tanquam personam idoneam et benemeritam multisque nominibus nobis gratam et acceptam, juris patronatus nostri regii quo instar aliorum divorum quondam Hungariae regum, praedecessorum nostrorum gloriosissimae reminiscentiae, utimur, autoritate innixi, ad episcopatum Sirmiensem, nunc per translationem ac per motionem ex eodem episcopatu fidelis aequae nostri reverendi Joachimi Luzinszky, ejusdem episcopatus Sirmiensis ultimi, veri, legitimi ac immediati possessoris, de jure et de facto vacantem nominandum, ac per nostra et majorum nostrorum veteri laudataque consuetudine Sanctitati Vestrae pro consequenda apostolica confirmatione offerendum et praesentandum esse duximus, filiali cum observantia a Sanctitate Vestrae petentes, quatenus hujusmodi praesenta-

tionem nostram admittere praememoratumque a nobis nominatum episcopum Sirmiensem apostolica sua benedictione, quo simili paterna Sanctitatis Vestrae benignitate erectus, majori cum fructu et zelo in vinea Domini collaborare possit ac valeat, confirmare non gravetur. Confirmationem vero ipsam sine alicujus annatae solutione Sanctitas Vestra eidem concedere dignabitur, eo quod episcopatus hic Sirmiensis mere titularis existens, ac jam dudum tyrannide Turcica praessus, idem episcopus extra ipsum titulum nullos prorsus habeat proventus. Faciet in hoc Sanctitas Vestra rem Catholicae ecclesiae proficuum nobisque gratissimam.

Quam nos de Sanctitate Vestra solita observantia officiisque filialibus omnino promittimur. Cui nos reverenter offerimus et obsequiose commendamus. Datum in civitate nostra Viennae Austriae, die 24 mensis Octobris anno 1676. Regnorum nostrorum Romani 19, Hungariae et reliquorum 22, Bohemiae vero etc. 21.

Ejusdem Sanctitatis Vestrae obsequens filius Leopoldus, manu propria.

Ego infrascriptus Sacrae caesareae regiaeque Majestatis secretarius Hungaricus aulicus, praesens par cum suo vero et genuino originali sincere collatum ac per omnia conforme repertum esse fateor et recognosco. In cujus rei fidem rogatus subscripsi sigillumque meum apposui. Viennae, 26. Octobris anno 1676. — Stephanus Teban manu propria.

10. Juraj Szelepcsényi, ostrogonski nadbiskup, preporučuje nunciju da potvrdi Ivana Keryja za srijemskog biskupa.

Excellentissime ac reverendissime domine, domine et fautor colendissime!

Praesentium lator, reverendissimus dominus Joannes Kery, electus episcopus Sirmiensis, vadit ad Excellentiam Vestram, ut debitum pro consequenda confirmatione instituat processum medianteque gratiosa ejusdem Excellentiae Vestrae recommendatione, memoratam confirmationem a Sua Sanctitate domino, domino nostro clementissimo consequi valeat. Cum igitur, aperto jam per gratiam Divinam conversionis ostio, pluribus in ampla hac archidioecesi mea (quae se usque ad Macedoniam extendit) indigeam suffraganeis, idcirco Excellentiam Vestram obnixè rogandam volui, dignetur memoratum domintam episcopum ita inviare ac altenominatae Suae Sanctitati recommendare, quatenus desideratam confirmationem quantocumque obtinere taliterque conversio regni hujus, tot haeresum labe infecti, promoveri valeat. Quo in passu plura oretenus Excellentie Vestrae per eundem dominum episcopum significanda habui. His me favori suo

commendans maneo. Ejusdem Excellentiae Vestrae servus semper addictissimus Georgius Szelepcesny, archiepiscopus Strigoniensis.

Posonii, 17. Octobris 1676.

Excellentissimo ac reverendissimo domino, domino Francisco Bonvisio, archiepiscopo Thessalonicensi, ac Sanctae Sedis Apostolice ad Suam Sacram caesaream et regiam Maiestatem de latere nuntio etc. domino et fautori colendissimo.

11. Zaključak.

Et quia ego Franciscus Tucci, juris utriusque doctor Apuensis(?), prothonotarius apostolicus necnon illustrissimi ac reverendissimi domini, domini Francisci Bonvisii, archiepiscopi Thessalonicensis, apud Sacram Caesaream Majestatem per Germaniam, Hungariam et cetera nuntii apostolici auditor generalis et cappellanus, memoratae inquisitioni et testium depositionibus per eundem illustrissimum ac reverendissimum dominum nuntium apostolicum ut supra receptis requisitus personaliter interfui, nec non juramenta a praememoratis testibus solemniter praestari vidi et audivi, eorumque dicta in scriptis fideliter redegisti istorumque testium examinatorum aliorumque actorum et scripturarum producentium copiam sive exemplar ex suo vero originali mea manu transcripsi seu transsumpsi ac facta collatione concordare inveni. Idcirco hunc inquisitionis processum propria manu subscripsi ac meo consueto sigillo roboravi.

Actum Viennae Austriae, in palatio Nunciaturae Apostolicae, die 27. mensis Octobris anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto, Indictione XIV, pontificatus Sanctissimi domini nostri, domini Innocentii divina providentia papae XI. anno primo.

Franciscus Tucci, prothonotarius apostolicus, auditor generalis et cancellarius.

Nos Franciscus Bonvisius, Dei et Apostolicae sedis gratia archiepiscopus Thessalonicensis, Sanctissimi domini nostri, domini Innocentii, divina providentia papae XI. praelatus domesticus et assistens ejusdemque et dictae Sanctae Sedis apud Sacram caesaream Majestatem Leopoldum in peragenda electum necnon per Germaniam, Hungariam etc. cum facultate legati de latere nuntius, supradictae informationi super qualitatibus admodum reverendi domini Joannis Kery, ordinis sancti Pauli primi eremite, ad episcopatum Sirmiensem nominati ac super statu ipsius Ecclesiae per nos ipsos assumptae et per supradictum Franciscum Tucci, juris utriusque

doctorem, prothonotarium apostolicum ac nostrum auditorem et cancellarium ut supra, in scriptis fideliter redactae plenam fidem adhiberi posse asserimus ac ex depositionibus dictorum testium ad eandem inquisitionem receptorum plenam veritatis probationem haberi posse, eundemque admodum reverendum patrem Joannem Kery valde dignum esse, qui ad Ecclesiam cathedralem promoveatur, arbitramur. In quorum omnium et singulorum fidem nos quoque veritatis testimonium, manus propriae subscriptione et sigilli nostri impressione addidimus.

Datum Viennae et in palatio apostolico nostrae solitae residentiae die vigesima septima mensis Octobris anno Domini 1676.

12. Papa nije potvrdio Ivana Keryja srijemskim biskupom, nego je on imenovan čanadskim biskupom.

Alia manu additum infra textum: Iste processus nullum habuit effectum, quia Sancta Sedes non admisit, quod iste episcopatus Sirmiensis ad nominationem pontificis sit confirmabilis ideoque P. Kery accepit aliam nominationem ad ecclesiam Chanadiensem.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici vol. 188.

23.

1697, ožujak 29, Beč

Franjo Jani, imenovani srijemski biskup; istražni postupak.

1. Uvod.

1696.

In Dei nomine. Amen. Per hoc publicum processuum seu inquisitionis instrumentum, cunctis pateat evidenter et notum fiat omnibus et singulis ad quos spectat seu in futurum spectare poterit, quod cum reverendus pater Franciscus Janius a Sacrae caesarea Maiestate qua rege Hungariae nominatus fuerit ad Ecclesiam episcopalem Sirmiensem, instanter petiit ab illustrissimo et reverendissimo domino Andrea Santacrucio, archiepiscopo Seleuciensi et apud Aulam caesaream nuntio apostolico, ut processus seu generalis inquisitio, tam super statu ecclesiae praedictae, quam super ipsius nominati qualitatibus aliisque necessariis legitime formaretur. Et idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus, autoritate apostolica sibi

concessa, petitioni praedictae tanquam justae et aequitati consonae annuendo, infrascriptum processum juxta formam constitutionis felicis recordationis Gregorii XIV. ac normam et praescriptum Urbani VIII. etiam felicis recordationis anno 1627. emanatum formaturus, die decima quarta mensis Martii anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo sexto, Viennae Austriae in palatio apostolico solite residentiae Nuntiaturae, aliquot ecclesiasticos et saeculares dignos viros ex officio pro eadem die ad se secreto vocari mandavit, qui praevio juramento ad sancta Dei Evangelia, praestando, particularibus et interrogatoriis, tam super statu Ecclesiae Sirmiensis, quam super ipsius nominati qualitibus satisfacerent.

2. *Pitanja o biskupu.*

Interrogatoria autem super quibus singulos testes respective examinari decrevit circa qualitibus nominati sunt infrascripta et videlicet.

(Slijedi 13 pitanja o biskupu, v. str. 26)

3. *Pitanja o biskupiji.*

Interrogatoria vero super quibus singulos testes respective idem illustrissimus et reverendissimus nuntius apostolicus examinari voluit pro informatione status Ecclesiae Sirmiensis sunt sequentia.

(Slijedi 13 pitanja o biskupiji, v. str. 27)

4. *Ivan Pavao Paravicini, viceprovincijal njemačke pavlinske provincije, odgovara na pitanja o biskupu.*

Eadem die 14. Martii 1697. in dicto palatio personaliter constitutus admodum reverendus pater dominus Joannes Paulus Paravicinus, viceprovincialis clericorum regularium sancti Pauli, aetatis suae quinquaginta sex annorum, ut dixit et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis in forma juravit et examinatus super qualitibus, vita et moribus dicti domini nominati respondit ut infra, videlicet:

Ad 1. respondit: A viginti quinque circiter annis cognosco reverendum patrem dominum Franciscum Janium, quo tempore pluries conversatus sum cum ipso. Non affinis etc.

Ad 2. respondit: Scio quod sit natus in dioecesi Nova Comensi prope Clavenam, forte in suis bonis.

Ad 3. respondit: De hoc non dubito neque habeo aliquod in contrarium.

Ad 4. respondit: Puto quod agat quinquagesimum sextum annum aetatis suae.

Ad 5. respondit: Scio quod ipse fuerit ordinatus ab eminentissimo domino cardinali Albericio, tunc episcopo, nuntio apostolico hic Vienne apud quem erat in servitiis et puto quod tunc Viennae habuerit primitias.

Ad 6. respondit: Vidi ipsum pluries celebrantem pontificaliter aliquoties et scio quod sit bonus concionator in linguis exteris, etiam et frequenter celebrat cum magna devotione.

Ad 7. respondit: Hoc pro certo habeo, nec aliquod incontrum fuit auditum.

Ad 8. respondit: Observavi in ipso bonos mores et debitam vitae innocentiam, nec non magnam modestiam et aedificationem ecclesiasticam, quod ego praecipue observavi quando vendidit mihi tres vel quatuor cruces et octodecim candelabra ex puro argento inquiring, quod dicta sua supplectilia servabat non ... in propria mensa ... et apud omnes bonae famae.

Ad 9. respondit: Vir est adeo gravis et prudens atque usu rerum praestans, ut ex ejus operibus zelosis in cura animarum et conversione haereticorum constat.

Ad X. respondit: Scio quod sit doctor juris utriusque ac ipsius doctrina satis est nota.

Ad XI: A multo tempore possidet beneficia etiam cum cura animarum, in quorum administratione laudabiliter semper cum praeclaro zelo, praecipuo in erudiendo subditos in doctrina christiana se gessit.

Ad XII. respondit: Mihi nunquam de hoc fuit auditum, immo optimum de se in omnibus praebuit exemplum neque tenetur vitio corporia, quod ego sciam, veluti alioque canonico impedimento etc.

Ad XIII. respondit: Omnino ex ejusdem bonis qualitatibus et dotibus notis nobis existimo idoneum ad bene regendum episcopatum Sirmiensem et dignum qui ad illum promoveatur atque pro certo habeo quod ipsius promotio futura sit utilis et Ecclesiae illi proficua, tam in spiritualibus, quam in temporalibus.

Quibus habitis et perlectis admodum reverendus dominus testis perstitit in depositione et manu propria se subscribit.

Don Joannes Paulus Paravicinus, viceprovincialis clericorum regularium sancti Pauli in Germania, ita deposui et manu propria subscripsi.

5. Ivan Visa de Matba, baranjski arhidakon i pečujski vikar, odgovara na pitanja o biskupu.

Die dicta 14. Martii 1697. in dicto palatio personaliter constitutus admodum reverendus dominus Joannes Visa de Matta, archidiaconus Baraniensis et vicarius Ecclesiae cathedralis Quinqueecclesiensis, aetatis suae 39 annorum completorum, ut dixit et ex aspectu apparet, testis ex officio asumptus et secreto vocatus, cui delato juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis in forma juravit et examinatus super qualitatibus vitae et moribus dicti domini nominati respondit ut infra, videlicet:

Ad primum respondit: A septemdecim circiter annis novi reverendum patrem dominum Franciscum Janium et ultra tres annos quibus cum ipso convixi in praepositura Chiornensi saepius habui occasiones cum ipso conversando. Non sum etc.

Ad 2. respondit: Ex quo ipse est Italus non possum scire ubi est natus.

Ad 3. respondit: Id pro certo habeo, licet ex dicta causa hoc non possum pro certo affirmare.

Ad 4. respondit: Quantum ex ejus aspectu coniicitur puto quod habeat ultra quinquaginta annos.

Ad 5. respondit: De hoc nullum est dubium et vidi ipsum pluries celebrantem.

Ad 6. respondit: Optime est versatus in ecclesiasticis functionibus quas semper exercuit in suis beneficiis quae possidet et quidem cum maxima laude et fructu. Optime concionatur etiam in lingua Hungarica catechismum docendo et instruendo cum magna diligentia suos parochianos et neoconversos et alios convertendo ita sedulo huic bono operi incumbendo, quod emebat propriis sumptibus togas, clamydes, cothurnos pro mulieribus, ut cum majori diligentia instruent filios in religione.

Ad 7. respondit: Nihil fuit in contrarium auditum, quin immo omnia laudabilia audiuntur de eo.

Ad 8. respondit: Ita pollet bonis moribus et innocentia vitae, ut alii exemplum esse possit.

Ad 9. respondit: Et in istis omnibus excellens.

Ad X. respondit: Non constat mihi quidem an sit insignitus aliquo gradu; verum novi in ipso eruditionem et doctrinam, quae requiritur in episcopo.

Ad XI. respondit: Et in praepositura Chiornensi et in abbazia Pesfaradiensi in dioecesi Quinqueecclesiensi ipse exercuit curam animarum confessionando, sacramenta ministrando, concionando, cathechizando et erudiendo subditos omnia cum magna laude et zelo – ut supra dixi.

Ad XII. respondit: De omnibus nihil, dum fama fuit, audivissem, neque mihi constat quod teneatur.

Ad XIII. respondit: Ex ipsius doctrina, zelo et activitate utique existimo idoneum ad bene regendum episcopatum Sirmiensem, cum etiam didicerit linguam Illyricam sive Sclavonicam et censeo dignum, ut ad illum promoveatur, atque quod eius promotio futura sit eidem Ecclesiae valde proficua.

6. Isti sjeđok Ivan Visa de Matba odgovara na pitanja o biskupiji.

Exinde fuit examinatus super statu Ecclesiae Sirmiensis et ad infrascripta interrogatoria respondit ut sequitur:

Ad 1. respondit: Scio quod Sirmium sit in regno Hungariae et est comitatus pro se. Residentia episcopalis est modo et erat forte antiquo tempore in Illok, ad praesens omnia fuerunt devastata in eo episcopatu.

Ad 2. respondit: Non fui quidem in illis partibus, sed prout audivi, est ecclesia cathedralis in dicta civitate, sed desolata; non puto quod divina peraguntur in ea.

Ad 3. respondit: Episcopatus est suffraganeus archiepiscopi Kolloczensis, ut est notum.

Ad 4. respondit: Ex istis omnibus puto quod nihil sit, ex eo quod hucusque Turcae illam regionem tenebant et adhuc, ut dixi, durant incursiones.

Ad 5. respondit: Nescio utrum in cathedrali exerceatur cura animarum. Scio tamen quod in dicta residentia sunt missionarii et regulares et saeculares.

Ad 6. respondit: Non possum scire.

Ad 7. respondit: Pariter ut supra.

Ad 8. respondit: Audivi quod rudera et vestigia sint domus episcopalis. Utrum non sit habitabilis, ignoro, quod non puto.

Ad 9. respondit: Episcopatus in Hungaria solent habere decimas et puto quod etiam Sirmiensis habeat, immo et pagos, ideo considerabiles erant redditus istius Ecclesiae. Quales autem sint ad praesens nescio. Sed propter bellum Turcicum et devastationem praedictam sunt exigui.

Ad X. respondit: In civitate ubi residet episcopus sunt missionarii et etiam in aliis locis dioecesis, et audivi quod in eadem civitate sit conventus franciscanorum.

Ad XI. respondit: Puto quod sit ampla, complectitur enim duos comitatus, in quibus sunt vasta loca et civitates.

Ad XII. respondit: Nihil est.

Ad XIII. respondit: Jam a longo tempore est deputatus ad istam a Sua Maiestate iste reverendus pater dominus Franciscus Janius, nondum ... est confirmatus a Sede apostolica et ideo vacat.

Quibus habitis et perlectis admodum reverendus dominus testis perstitit in depositione et manu propria se subscripsit.

Ego Joannes Visa de Matha deposui ut supra et manu propria subscripsi.

7. Fra Martin Miskey, dominikanski vikar u Pečuhu, odgovara na pitanja o biskupu.

Die dicta 14. Martii 1697. in dicto palatio constitutus personaliter reverendus pater fra Martinus Miskey, ordinis praedicatorum, vicarius Quinqueecclesiensis, aetatis suae triginta septem annorum expletorum, ut dixit et ex aspectu apparet, cui delato juramento per eundem illustrissimum ac reverendissimum dominum nuntium de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis juravit in forma, et examinatus super qualitatibus, vita et moribus dicti domini nominati respondit ut in infra, videlicet:

Ad 1. respondit: Novi reverendum patrem dominum Franciscum Janium a 9 circiter annis, occasione qua ipse venit ad abbatiam Pecsfaradiensem in dioecesi Quinqueecclesiensi, ubi sum vicarius meae religionis et saepius cum ipso conversatus. Non sum etc.

Ad 2. respondit: Ignosco.

Ad 3. respondit: Ita pro certo puto.

Ad 4. respondit: Puto quod supradictus quinquagesimum aetatis suae annum sit.

Ad 5. respondit: De hoc nullum habeo dubium.

Ad 6. respondit: Vidi illum exercentem ecclesiasticas functiones et etiam saepius celebrantem pontificaliter, cui et ego aestiti et semper observavi in eo debitam devotionem.

Ad 7. respondit: Nihil unquam in contrarium fuit auditum.

Ad 8. respondit: Ex conversatione quam habui cum ipso depraehendi illum praeditum optimis moribus et innocentia vitae et apud omnes est bonae opinionis et famae.

Ad 9. respondit: Gravitatem et prudentiam praesefert in omnibus actionibus, quod etiam ego optime agnovi.

Ad X. respondit: Non constat mihi quod sit insignitus aliquo gradu, sed pollet ea doctrina quae in episcopo requiritur, quod bene mihi constat.

Ad XI. respondit: Scio quod ipse fuerit canonicus Strigoniensis et est praepositus Chiorniensis et abbas Pecsfordiensis Sopronii tenet beneficium curatum in quibus beneficiis cum magna laude et aedificatione semper se gessit et ego possum testari quod in illa abbatia plures convertit acatholicos et adeo instruxit, ut catechismum illi subditi memoriter habeant sicut Orationem dominicalem.

Ad XII. respondit: Nihil unquam de hoc fuit auditum, quin immo omnia bona de ipso praedicantur et puto nullo corporis vel animi etc.

Ad XIII. respondit: Stantibus ejus zelo et doctrina ac aliis bonis dotibus, quibus est praeditus, existimo eum idoneum ad bene regendum episcopatum Sirmiensem, atque puto quod ipsius promotio futura valde sit utilis eidem Ecclesiae.

Quibus habitis et perlectis pater testis perstitit in depositione et se subscripsit.

Ego fra Martinus Miskey OP ita deposui et manu propria subscripsi.

8. Maksimilijan Henrik Gerold de Ley odgovara na pitanja o biskupiji.

Die dicta 14. Martii 1697. in dicto palatio constitutus personaliter dominus Maximilianus Henricus Gerold de Ley, aetatis suae trigintaquinque annorum, ut dixit et ex aspectu apparet, cui deposito juramento per eundem

illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium de veritate dicenda prout, tactis sacris scripturis, juravit in forma et examinatus super statu Ecclesiae Sirmiensis ad interrogatoria respondit ut sequitur, videlicet:

Ad 1. respondit: Civitas residentiae episcopatus Sirmiensis fuit et est Illok. Sirmiensis provincia est comitatus in Sclavonia. In dicta civitate residentiali est praesidium Germanorum et Rascianorum, praeterea nulli alii incolae.

Ad 2. respondit: Est ecclesia cathedralis, sed totaliter desolata et hoc scio quia ibi fui.

Ad 3. respondit: Puto quod archiepiscopo Colloczensi sit suffragaena.

Ad 4. respondit: Stante dicta desolatione nihil horum ad ... est.

Ad 5. respondit: Cura animarum exercetur per franciscanos in eadem civitate existentes, apud quos est fons baptismalis.

Ad 6. respondit: Neque puto quod ex istis aliquid sit.

Ad 7. respondit: Idem.

Ad 8. respondit: Sunt rudera et vestigia; verum tamen nulla ... pro ea, nisi reedificetur.

Ad 9. respondit: Ad praesens tota provincia est desolata praeter tria loca ubi sunt praesidia et adeo redditus episcopales prout hic et nunc erunt satis exigui. Si autem recuperabantur bona quae spectant ad illam ecclesiam, prout et si solventur ... poterunt redditus esse satis considerabiles.

Ad X. respondit: Sunt franciscani qui exercent curam animarum. De illis nominatus modernus tenuit semper vicarium Walkowarini pro illa diocesi.

Ad XI. respondit: Satis est ampla dioecesis et plura ac forte ad 50 complectitur loca considerabilia, sed hic et nunc praeter illa tria, ubi est praesidium, omnia sunt desolata.

Ad XII. respondit: Nihil est.

Ad XIII. respondit: Usque ab anno 1689. deputatus fuit ad illum episcopatum reverendus pater dominus Franciscus Janius, qui ibi semper tenuit vicarium suum.

Quibus auditis et perlectis dictus testis perstitit in depositione et manu propria subscripsit.

Ego Maximilianus Henricus Gerold de Ley deposui ut supra et manu propria me subscripsi.

9. *Dokumenti predani kancelariji nunciature prigodom istražnog postupka.*

His peractis coram eodem illustrissimo et reverendissimo domino nuntio apostolico ex parte reverendi patris domini nominati producta fuerunt infrascripta documenta:

1. Praesentatio seu nominatio ad episcopatum.
2. Fides baptismatis.
3. Privilegium doctoratus in utroque jure.
4. Ordinatio ad praesbyteratum.
5. Diploma collationis comitatus Sirmiensis.

Quae omnia idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius, una cum folio professionis fidei jussit processui inseri et sic concluditur.

10. *Leopold I. austrijski car, moli papu da Franju Janija potvrdi srijemskim biskupom.*

Beatissime in Christo Pater, Domine reverendissime! Post officiosam nostri commendationem et filialis observantiae continuum incrementum. Quoniam nos episcopatum Sirmiensem in anno adhuc Domini 1678. veluti eorum in faucibus Turcicae tyrannidis constitutum, ac per promotionem reverendi olim Joannis Kery, ejusdem episcopatus ultimi veri, legitimi ac indubitati possessoris, ad episcopatum Csanadiensem vacantem, fideli nostro reverendo Francisco Jany, ad praesens praeposito Csornensi, Comitatus Sirmiensis supremo et perpetuo comiti et consiliario nostro, ob praeclaras ipsius qualitates, doctrinam, eruditionem, laudatosque et acceptabiles mores, atque omnibus gratam et acceptam vitae conversationem, caeterasque excellentes animi dotes, quibus ipsum Dei altissimi munere insignitum et ornatum esse plurimorum fidelium nostrorum fide digno testimonio cognovimus, autoritate juris patronatus nostri regii, quod generaliter in conferendis universis praedicti regni nostri Hungariae et partium eidem subjectarum ecclesiis et beneficiis instar praedecessorum nostrorum divorum condam Hungariae regum optimo jure habere et exercere dignoscimur, dandum et conferendum, eundemque Franciscum Jany ad jam fatum episcopatum Sirmiensem eligendum ac nominandum esse duxerimus eodemque episcopatu hactenus auxiliante divino numine victricibus armis nostris e jure et potestate Turcica a potiori jam erepto et eliberato, ad eoque jure postliminii per nos recuperato existene, idem per nos nominatus episcopus suam jam ibidem cepisset possessionem ac residentiam et

consequenter ex benigna collatione nostra regia jure pariter postliminii gaudens, functionem suam cum desiderato plurimarum animarum haeretica pravitate infectarum conversionis et ad gremium verae Romano – catholicae Ecclesiae reductionis fructu perageret.

Proinde nos eundem Franciscum Jany pro nostra majorumque nostrorum veteri consuetudine Sanctitati Vestrae pro consequenda apostolica confirmatione presentantes, ab eadem Sanctitate Vestra filialis cum observantia petimus, quatenus hujusmodi praesentationem nostram admittere et praefatum, per nos jam dudum nominatum, episcopum Sirmiensem apostolica sua benedictione confirmare velit. Confirmationem vero ipsam sine alicujus annatae solutione Sanctitas Vestra eidem concedere dignabitur, eo quod Episcopatus hic Sirmiensis hactenus Turcica tyrannide pressus et moderni belli calamitatibus ruinatus, exiles admodum haberet proventus. Faciet in hoc Sanctitas Vestra rem Catholicae Ecclesiae proficuum et nobis gratissimum. Quam nos etiam de Sanctitate Vestra officii et observantia filiali omnino promerebimur. Cui nos reverenter offerimus et obsequentissime commendamus. Datum in civitate nostra Viennae Austriae, die 29. mensis Januarii anno Domini 1697.

– Leopoldus.

Praesentem copiam ex conceptu originalis in cancellaria Hungarica Aulica habito descriptam et cum eodem collatam, suo quoque originali conformem esse chyrographo et sigillo meis propriis hic appositis testor infrascriptus. Viennae, die 21. mensis Martii anno 1697.

Joannes Domaniszky, regius Hungaricus aulicus secretarius, manu propria.

11. Svjedodžba o krštenju.

Fidem facio et atestor ego infrascriptus, qualiter in libro baptizatorum viceparochiali Sanctissimae Trinitatis Novati, reperitur haec particula de verbo ad verbum, videlicet:

Anno Domini millesimo sexcentesimo quadragésimo primo, die 16 mensis Maji, Ego Joannes Petrus Zerbonus, viceparochus Novati, baptizavi infantem, filium legitimum domini Pauli Janii et Catharinae, ejus uxoris, Novati, cui impositum nomen fuit Franciscus Parizius, quem de sacro fonte susceperunt dominus juris consultus Gaudentius Maurus et domina Catharina Varozza, ambo de Clavena.

R. Vincentius Tridus, viceparochus Novati.

Carolus Cicerus, Dei et sanctae Sedis Apostolicae gratia episcopus Comensis, comes etc. Universis etc. Fidem facimus et testamur istum reverendum praesbyterum Vincentium Tridum, viceparochum ut supra, esse talem qualem se facit, ejusque scripturis et attestationibus hujusmodi plenam semper et indubiam adhibitam fuisse fidem ac in dies magis adhiberi tam in iudicio quam extra. In quorum fidem etc.

Datum Como, ex palatio episcopali, 5. Aprilis 1685.

Carolus, episcopus Comensis.

Franciscus Maria Rusca, vicecancellarius episcopalis.

12. *Doktorska povlastica.*

In Christi et gloriosissimae Virginis Mariae totiusque curiae coelestis nominibus. Amen.

Nulla profecto satis conveniens ac condigna merces illis impendi posset, qui se poenitus doctrinae dederunt et reiectis contemptisque mundi delitiis ad inquirendae virtutis studium sese contulerunt existimantes multo esse praeclariorum bonarum virtutum et scientiarum investigare ac scire rationem, quam congerendis cumulandisque opibus vitiare. Unde bene quidem ac sapienter a majoribus nostris ad incitandos hominum animos observatum est, ut nullum virtutis genus sine aliquo magno vel utilitatis vel honoris praemio esse voluerint, siquidem prisci illi Romanorum reges et imperatores tantam in hac re curam et diligentiam adhibuerunt, ut nullum in re bellica praeclarum aut memorabile facinus patraretur, cui non esset corona constituta tanquam ipsarum laudis et fortitudinis praeconium. Nam qui primus hostiles muros conscenderat, qui primus castrorum vallum invaserat, qui navali proelio hostes superaverat, hi murali navalique ac rostrata corona, quae ut plurimum ex auro fiebat, donari consueverunt. Si quid vero ab hostium manibus civem eripisset incolumem, corona exquaerenti aut illice donabatur. Cuius autem virtus patria obsidione liberasset, hunc corona graminea, quae obsidionalis dicitur, ornabant. Ipse quoque exercitus dux et imperator, cum adversus hostes victoriam assecutus esset et Romam auxisset imperium, triumphali curru invehens et laurea corona conspicuus Capitolium ascendebat. Sic quoque decet et convenit, ut dicti viri liberalibus disciplinis imbuti, qui se probatos declararent et amplissimum suae virtutis et doctrinae ac laborum suorum verum testimonium fecerunt, non inferiori dignitate, laude et honore evehantur quin etiam egregia oratione et doctorali corona decorentur et ad

illorum gloria illustrandam et amplificandam. Cum igitur perillustris dominus Franciscus Janys, filius perillustris domini Pauli Clavenensis, quem eius praeclara virtus et laudabilia gesta reddunt insignem, hactenus in utroque jure pontificio et caesareo studens per debitum tempus in publicis gymnasiis, sub excellentissimis legum doctoribus, sic divina favente clementia in eadem profecerit facultatibus, quod tanquam juvenis amplissimis virtutibus decoratus et meritissimus solenniter coram perillustre et reverendissimo domino, domino Carolo Graffio, iuris utriusque doctore, illustrissimi et reverendissimi domini, domini Caroli Nembrini, Dei et Apostolicae sedis gratia episcopi Parmensis et comitis almique collegii illustrissimorum et excellentissimorum dominorum, dominorum doctorum Parmensis cancellarii dignissimi in spiritualibus et temporalibus vicario et locumtenente generali, nec non praedicti illustrissimi domini episcopi auctoritate ejusdem almi collegii vicecancellario per illustrissimo et excellentissimos dominos, dominos eius promotores dignissimos, videlicet canonicum Bernardinum Maserium, equitem Franciscum Mariam Sanseverinum, canonicum Lelium Boscolum, canonicum Flaminium Castelnam, Jacobum Langhum, Petrum Franciscum Bussetum et Franciscum Bonvicinum superpositum rigoroso examini, illustrissimorum et excellentissimorum dominorum, dominorum doctorum, quos idem reverendissimus dominus vicarius et vicecancellarius ut supra pro privato examine in iure pontificio et caesareo, ut moris est, convocari et congregari mandavit, taliter se habuit predictus perillustris dominus Franciscus Janys in dicto examine de eo ut supra facta, puncta sibi assignata magistraliter legum doctores disputando, quaestionibus et argumentis sibi factis doctoreo modo respondendo ac breviter omnia et singula ardua argumenta dictorum illustrissimorum et excellentissimorum dominorum, dominorum doctorum clare reassumendo repetita refutando solvendoque et quidem suae virtutis et meriti erat exequendum, ut post arguam atque diligentem examinationem de eo per ipsos illustrissimos et excellentissimos dominos, dominos doctores habitus fuisset ab ipsis omnibus et singulis excellentissimis dicti almi collegii doctoribus ibi congregatis unanimiter et concorditer ipsorumque, nemine poenitus et poenitus discrepante, maxima cum laude atque summo illius honore in eisdem facultatibus approbatus atque habilis et sufficiens reputatus fuerit, ne dum ad hoc privatum examen subeundum, sed etiam ad aliud, quod publicum nuncupatur et ad recipiendum doctoratus insignia apicemque et honorem in facultatibus eiusdem, ut ergo praedictus perillustris dominus Franciscus de Janys titulis clarae famae et nominis decoretur ad gradusque premissos, ad quos tot laboribus et vigiliis aspiravit, ascendat, praedictus reverendissimus dominus vicarius et vicecancellarius ut supra auctoritate dicti illustrissimi domini

episcopi, cancellarii antedicti, ex sua pontificali dignitate competente, tam ex antiqua et approbata consuetudine studii Parmensis, quam vigore privilegiorum summorum pontificum et praesertim foelicis recordationis Julii Secundi, Leonis Decimitertii, Clementis Septimi et Pauli Tertii et qua fungitur in hac parte, visa et audita unanimi approbatione praedicta ac consideratis morum honestate ac ingenii praestantia virtutumque excellentia quibus predicti perillustris domini Francisci personam Deus Optimus Maximus illustravit, eundem sicut supra examinatum, idoneum repertum et approbatum, praesentem, audientem, intelligentem et acceptantem, et qui juxta solitum iam orthodoxae fidei professionem emisit in forma, decrevit, pronunciavit, constituit, creavit et declaravit verum in utroque jure pontificio et caesareo doctorem ac sufficientem et idoneum ad habendum et exercendum officium et honorem doctoratus in eisdem facultatibus utriusque juris pontificii et caesarei sibi praeenti et humiliter recipienti tanquam sufficienti et idoneo in dictis facultatibus de caetero legendi, disputandi, glosandi, cathedram magistralem ascendendi illamque regendi in facultatibus supradictis ac omnes dictos et singulos actus doctoreos in eisdem publice et private, hic et ubique locorum ubi earundem facultatum doctores exercendi, insigniaque doctoratus in ipsis recipiendi, ubi et quando sibi libuerit, plenam et omnimodam facultatem dedit et concessit et illico in veram, realem et actualem doctoratus possessionem ... ex predictis illustrissimis et excellentissimis dominis, dominis promotoribus suis, de consensu et voluntate praedictorum omnium excellentissimorum dominorum, dominorum doctorum ibi praesentium et consentientium ipsius doctoratus insignia eidem perillustri domino Francisco Jani prout ipse sua altissima oratione petiit et significavit sub hac forma, tradidit librum in eius manibus clausum primo deinde apertum dando byretumque sine diadema doctorali capiti suo imponendo et ipsum annulo aureo subarchando ac sibi osculum pacis cum benedictione magistrali exhibendo, prout dedit, imposuit, subarchavit et exhibuit, ut ipse perillustis dominus Franciscus Jani ita insignitus et coronatus ut supra in patria aeterna coronetur per regem pacificum et aeternum, qui vivit et regnat benedictus per infinita saeculorum saecula. Mandans supradictus reverendissimus dominus vicarius et vicecancellarius ut supra, pariterque rogans praedictus noviter coronatus me notarium publicum infrascriptum et curiae episcopalis Parmae cancelarium, ut de praemissis publicum conficerem instrumentum, pontificalis sigilli episcopalis Parmae appensione munitum.

Datum et actum Parmae in palatio episcopali, anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, Indictione quinta, die vero secunda mensis Junii, sede vacante etc. praesentibus ibidem

illustrissimis dominis Joanne Maria de Grassis, filio quondam domini Mauritii ut supra, Catharinae et Bernard Cacciamano, filio quondam multum magnifici domini Augustini ut supra Nicolai, ambobus testibus notis, idoneis, ad praemissa specialiter vocatis, adhibitis atque rogatis etc.

Sub hoc + sigillo appensi.

Ego Nicolaus Bussetus, publicus apostolicus Romanique archivii notarius et curiae episcopalis Parmae cancellarius, de praedictis rogatus extiti, ideo pro fide hic me subscripsi et signavi sic requisitus etc.

Praesentem copiam ex originali in hac nuntiaturae apostolicae cancellaria exhibito a reverendo patre domino Francisco Janio, nominato ad episcopatum Sirmiensem et cum eodem collatam ipsimet originali conformem esse chirographo proprio et solito sigillo appositis hic testor ego infrascriptus. Viennae, die XXIX Martii, anno domini MDCXCVII.

Presbyter Michael Angelus Angelicus, iuris utriusque doctor et procancellarius.

Sigillum impressum.

13. Svjedodžba o svećeničkom rednju.

Ego Franciscus Moroz, societatis Jesu sacerdos, hisce testor illustrissimum dominum Franciscum Janium, nunc reverendissimum episcopum Sirmiensem et praepositum Csornensem, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo tertio, secunda Februarii, sub actuali sacro cantato, a piae memoriae quondam principe Georgio Szelepcheni, archiepiscopo Strigoniensi etc. in templo Societatis nostrae Tyrnaviae presbyterum ordinatum fuisse et; primitias suas eodem anno, praefati mensis die quinta, in festo trium martyrum Societatis Japonensium, Posenii in templo itidem nostro ad Sanctum Salvatorem dixisse meque eidem domino illustrissimo Francisco Janio in utroque adstitisse. In quorum fidem has manu propria subscriptas et sigillo societatis consveto more munitas dedi. Jaurini in archiepiscopali Societatis Jesu Collegio, die vigesima octava Maji millesimo sexcentesimo octuagesimo septimo.

Idem qui supra, manu propria.

14. Leopold I. imenuje Franju Janija srijemskim županom.

Nos Leopoldus, Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae,

Carnioliae, marchio Moraviae, comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: quod cum faventibus superis, comitatum Syrmiensem victricibus armis nostris e iugo servituteque infami turcica liberare, pristinaeque jurisdictionis sacrae praenotati. regni nostri Hungariae coronae readunire et restituere contigit, nolentes populum ejusdem comitatus absque singulari moderatore supremoque comite relinquere, honorem sive officium supremi comitis praefati comitatus Syrmienensis cum omni consveta jurisdictione solitisque obventionibus, proventibus ac emolumentis fideli nostro, nobis dilecto reverendo Francisco Jani, alias episcopo Syrmieni, praeposito Csornensi et consiliario nostro, veluti tum de Ecclesia Dei tum de praefata mentionati regni nostri Hungariae sacra corona augustissimaque domo nostra Austriaca plurimum merito ac ipso etiam episcopatus sui jure, aliis quibusvis potiori clementer dandum et conferendum dictoque episcopatu ipsius Sirmiensis, una cum praedicti episcopatus sui Sirmiensis sede in civitate Illok, sive Szerem Wilak habita, domoque ibidem olim residentiali et templo cathedrali duximus readungendum, ita tamen ut ipse Franciscus Jani juramentum fidelitatis constantissime servandae praestare, iudicium et justitiam citra personarum delictum omnibus ex aequo administrare omnisque status et ordinis in praefato comitatu Sirmiensi in iuribus et libertatibus ipsorum conservare debeat et teneatur. Attendatque et advigilet, ut singuli proventus Camerae nostrae regiae, de eodem comitatu provenire debentes, nobis et ad dictam Cameraam nostram fideliter administrentur et quod mandata nostra et ipsemet observet et ab aliis omnibus, in eodem Comitatu existentibus et commorantibus observari faciat, inimicis nostris resistere et cum amicis amicitiam servare, denique templum cathedrale domumque residentialem episcopatus praefati Sirmiensis restaurare, reaedificarique facere conetur, immo damus, conferimus et readunimus praesentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris reverendis, honorabilibus spiritualibus, magnatis, egregiis et nobiles, prudentibus ac circumspectis, necnon alterius etiam cujuscumque status, gradus, honoris et conditionis possessionatis dicti comitatus Sirmiensis incolis et hominibus harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus praefatum episcopum Sirmiensem Franciscum Jany amodo impofterum pro vestro vero, legitimo, ac indubitato supremo comite tenere, habere et recognoscere ac iudicio et iudicatu ejusdem adstare, in omnibus denique licitis et consvetis rebus jurisdictioni ipsius parere et obtemperare, sedeque ac domo residentiali jam recensiti episcopatus Sirmiensis et templo cathedrali in praedicta civitate Illok, sive Szerem Wilak pertinentiisque ac obventionibus et spectantibus eundem Franciscum Jany et succesores ipsius uti, frui eandemque et idem

restaurari et reaedificari permittere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus nullatenus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die decima sexta mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo nono, regnorum nostrorum Romani tricesimo primo, Hungariae et reliquorum trigesimo quarto, Bohemiae vero anno trigesimo tertio.

– Leopoldus. – Locus Sigilli. – Petrus Korompaj, electus episcopus Nitriensis, manu propria.

Praesentem copiam ex originali in hac nuntiaturae apostolicae cancellaria, exhibito a reverendo patre domino Francisco Janio, nominato ad episcopatum Sirmiensem, et cum eodem collatam, ipsimet originali conformem esse, chirographo proprio et solito sigillo hic appositis, testor ego infra-scriptus. Viennae die 29. Martii anno Domini MDCXCVII.

Presbyter Michael Angelus Angelicus, juris utriusque doctor et procancellarius.

15. Ispovijest vjere i prisega.

Ego Franciscus Janius, nominatus episcopus Sirmiensis, firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei etc.

Ego Andreas Santacrucius, archiepiscopus Seleucensis, hanc fidei professionem juxta superscriptam formam a reverendo patre domino Francisco Jani in manibus meis de verbo ad verbum emissam recepi et ita testor, manu propria.

16. Sjedadžba o položenoj ispovijesti vjere.

In Dei nomine. Amen. Omnibus et singulis quibus interest fidem facio et attestor ego infrascriptus, quod anno a nativitate Domini MDCXCVII, Indictione V, die vero XVIII mensis Martii, pontificatus sanctissimi domini nostri, domini Innocentii, divina providentia papae XII. anno sexto, coram illustrissimo et reverendissimo domino Andrea Sanctacrucio, archiepiscopo Seleucensi et apud Sacram caesaream Maiestatem et per Germaniam, Hungariam, Bohemiam, Croatiam, Austriam etc. cum facultate legati de latere nuntio apostolico, constitutus personaliter reverendus pater dominus Franciscus Janius, nominatus ad episcopatum Sirmiensem, flexis genibus et tactis sacrosanctis scripturis evangelicis, quae prae manibus habebat, cum juramento ultrascriptam fidei professionem de verbo ad verbum in manibus

ejusdem illustrissimi et reverendissimi domini nuntii emisit, praesentibus dominis Josepho Castelaccio, praefecto camerae, et Jacobo Stanker, capellano hujus nuntiaturae apostolicae, testibus ad praedicta adhibitis.

Actum Viennae in palatio apostolico praefatae nuntiaturae, die, mense et anno suprascriptis. In quorum fidem me subscripsi et solitum meum sigillum apposui.

Michael Angelus Angelicus quondam domini Angeli, sacerdos Vicentinus, iuris utriusque doctor et procancellarius.

Sigillum impressum.

17. *Zaključak.*

Et quia ego Michael Angelus Angelicus quondam domini Angeli, sacerdos Vicentinus, iuris utriusque doctor et praefatae nuntiaturae apostolicae procancellarius, memoratae inquisitioni et testium depositionibus per eundem dominum illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium apostolicum, ut supra, habitis et receptis, requisitus personaliter interfui, nec non juramenta a praememoratis testibus solemniter praestari vidi et audivi, eorum dicta in scriptis fideliter redegī, idcirco hunc inquisitionis processum mea manu descriptum subscripsi et meo consueto sigillo roboravi.

Actum Viennae Austriae, in palatio apostolicae nuntiaturae, die XXIX. mensis Martii anno Domini 1697, Indictione V, pontificatus sanctissimi domini nostri domini Innocentii, divina providentia papae XII. anno sexto.

Idem Michael Angelus, qui supra, manu propria.

Andreas Santacrucius, Dei et Apostolicae sedis gratia archiepiscopus Seleucensis, sanctissimi domini nostri domini Innocentii, divina providentia papae XII praelatus domesticus et assistens, ejusque et dictae sanctae Sedis apud Sacram caesaream Maiestatem Leopoldum, in imperatorem electum, nec non per Germaniam, Hungariam, Bohemiam, Croatiam, Austriam etc. universumque Romani imperii districtum facultate legati de latere nuntius etc. Supradictae informationi super qualitatibus reverendi patris domini Francisci Janii, nominati ad episcopatum Sirmiensem, ac super statu ipsius Ecclesiae Sirmiensis per nos ipsos assumptae ac per suprascriptum Michaelem Angelum Angelicum, nostrum procancellarium, ut supra, fideliter in scriptis redactae plenariam fidem adhiberi posse asserimus et depositionibus dictorum testium ad eandem inquisitionem receptorum plenam veritatis probandae posse haberi, eundem reverendum patrem dominum Franciscum

Janium valde dignum esse, qui ad dictam Ecclesiam Sirmiensem promoveatur arbitramus. In quorum omnium et singulorum fidem nos quoque veritatis testimonium manus propriae subscriptionis ac sigilli nostri impressione addidimus.

Datum Viennae Austriae ex palatio apostolico nostrae solitae residentiae, die 29. mensis Martii anno Domini 1697.

Andreas, archiepiscopus Seleucensis, manu propria.

1697, Martii 30. consignatus fuit processus domino Friderico Mayr mandatum illustrissimi ac reverendissimi domini nominati episcopi Francisci Janii hora prima post meridiem.

Ita est. Fridericus Mayr.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici vol. 268.

24.

1703, siječanj 19, Beč

Petar Crnković, imenovani bosanski biskup; istražni postupak.

1702. Bosnensis

In Dei nomine. Amen. Per hoc publicum processum seu inquisitionis instrumentum cunctis pateat evidenter et notum fiat omnibus et singulis, ad quos spectat seu in futurum spectare poterit, quod cum reverendus pater dominus Petrus Czernkowich, Possegae praepositus ac canonicus Zagradiensis, fuerit a Sacra caesarea Majestate tanquam regem Hungariae apud Sanctissimum Dominum nostrum Clementem, divina providentia papam XI. ad episcopalem ecclesiam Bosnensem nominatus, instanter petit ab illustrissimo et reverendissimo domino archiepiscopo Joanne Antonio de Via, episcopo Ariminensi, apud eandem Sacram caesarem Majestatem nec non per Germaniam etc. cum facultate legati de latere nuntio apostolico, ut processus seu generalis inquisitio, tam super statu Ecclesiae Bosnensis, quam super ipsius promovendi qualitatibus aliisque necessariis legitime formaretur. Idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus auctoritate apostolica qua fungitur petitioni praedictae tanquam justae et aequitati consonae annuendo, praescriptum processum juxta formam constitutionis felicis recordationis Gregorii XIV, ac normam et praescriptum Urbani VIII. etiam felicis recordationis, anno 1627, emanatum, formaturus,

die Martis duodecima mensis Decembris anno Domini millesimo septingentesimo secundo, Indictione decima, pontificatus ejusdem sanctissimi domini nostri Clementis, divina providentia papae XI. anno tertio, Viennae Austriae in palatio solitae residentiae nuntiaturae, aliquot ecclesiasticos et saeculares dignos viros ex officio pro sequentibus diebus, ut infra, ad se secreto vocari mandavit, qui praevio juramento ad sacra Dei evangelia praestando, ad particularia interrogatoria, tam super statu Ecclesiae Bosnensis, quam ipsius promovendi qualitatibus satisfacerent.

2. Pitanja o biskupu.

Interrogatoria autem super quibus singulos testes respective examinari decrevit circa qualitatibus ipsius promovendi sunt infrascripta, videlicet:

(Slijedi 13 pitanja o osobinama biskupskog kandidata, v. str. 26)

3. Pitanja o biskupiji.

Interrogatoria vero super quibus singulos testes respective idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus examinari voluit pro habenda informatione status Ecclesiae Bosnensis sunt infrascripta, videlicet:

(Slijedi 13 pitanja o stanju biskupije, v. str. 27)

4. Nikola Bedeković, zagrebački kanonik i rektor Hrvatskog kolegija u Beču odgovara na pitanja o biskupskom kandidatu.

Die Martii duodecima mensis Decembris 1702. in palatio nuntiaturae apostolicae coram illustrissimo et reverendissimo domino nuntio apostolico praefato personaliter constitutus admodum reverendus dominus Nicolaus Bedekowich, canonicus Zagradiensis, Collegii Croatici Viennae fundati rector, aetatis suae annorum 43, ut dixit et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delatam fuit juramentum per eundem dominum nuntium praefatum de veritate dicenda, prout tactis sacris evangeliiis in forma juravit et examinatus super qualitatibus personae domini nominati, respondit ut infra:

Ad 1: Optime nosco reverendum patrem dominum Petrum Czernkovich, nominatum ad episcopatum Bosnensem et quidem a tenera aetate, simul namque sumus conversati ac simul studiis operam dedimus. Non sum tamen ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, aemulus vel odiosus.

Ad 2: Natus est in oppido Mlaka nuncupato, dioecesis Zagrabiensis, nam et ego etiam natus sum in illis viciniis.

Ad 3: Natus est ex legitimo connubio et nobilibus, honestis et catholicis parentibus, quos optime novi et ego astiti illorum funeribus.

Ad 4: Ad praesens est aetatis 45 annorum jam completorum.

Ad 5: Jam est presbyter et in 25. aetatis anno suscepit ordinem subdiaconatus, consequenter diaconatus et presbyteratus, nam quando haec percepit, omnia mihi notificabat.

Ad 6: Viginti abhinc annis versatur in ecclesiasticis functionibus atque in susceptorum ordinum exercitio ex rationibus jam allegatis, prout scio frequentem in susceptione sacramentorum ac plane devotum, saepe enim vidi ipsum celebrantem.

Ad 7: Catholice semper vixit ac in fidei puritate cum zelo permansit.

Ad 8: Scio esse praeditum innocentia vitae, bonis moribus, optima conversatione ac integra fama. Nihil enim de his in conversationem vidi, nec ab aliis audivi.

Ad 9: Est vir gravis, prudens et usu rerum praestans. Saepius namque fuit ab episcopis suis et a Capitulo Zagrabiensi in arduis negotiis adhibitus, in quibus eum plena laude ac satisfactione se gessit.

Ad X: Tanquam alumnus in Collegio Croatico hic Viennae in Universitate studuit primum philosophiae et postmodum sacrae theologiae et cum respectu philosophiae egregie profecisset. Videbatur mereri primum locum inter baccalaureos, necnon quia fuit alius praepositus, idcirco non curavit ad baccalaureatum promoveri, nihilominus tali pollet doctrina, quae in episcopo requiritur ad alios erudiendum.

Ad XI: Post absoluta sua studia domino nominato collata fuit aliqua parochia sub invocatione Sancti Martini in Boziaco, in qua per septenium mansit et ibi ecclesiam restauravit, aliaque multa bona effecit. Deinde fuit ad aliam parochialem pinguiorem promotus sub invocatione Beatae Mariae Virginis in Ivanich, ubi quatuor annis curam animarum exercuit. Tandem praebendam canonicalem obtinuit in cathedrali Zagrabiensi et etiam praeposituram Sancti Petri Possegae. Et in omnibus istis muneribus laudabiliter se gessit, tam quoad doctrinam, quam quoad prudentiam, integritatem et mores. Et haec optime scio partim ex particulari mea notitia, quia et ego munere parochi in Confiniis praedictarum duarum ecclesiarum

parochialium fungebar, partim habeo ex relatione ipsiusmet illustrissimi domini episcopi et Capituli Zagrabiensis.

Ad XII: De his nihil scio nec ab aliis audivi.

Ad XIII: Ex hactenus dictis idoneum dictum nominatum existimo ad bene gubernandam ecclesiam cathedralem, praesertim istam Bosnensem ipsumque omnino dignum censeo, qui ad eam promoveatur, ejusque nominationem nonnisi utilem et proficuaam eidem Ecclesiae futuram.

5. Isti svjedok Nikola Bedeković odgovara na pitanja o biskupiji.

Deinde idem dominus testis examinatus fuit super statu ejusdem Ecclesiae Bosnensis, qui opportune interrogatus sub praestito juramento respondit:

Ad 1: Episcopatus Bosnensis et ecclesia cathedralis illius sita est in Bosnia, sed tamen sub Turcica ditione, unde episcopo non est permissum ibi degere, nisi hoc tempore pacis sperandum est, quod Turcae ipsum sint passuri et propterea assignata est episcopo in defectum ecclesiae cathedralis alia ecclesia et residentia in Slavonia, in oppido Diachovo nuncupato, quod constat centum domibus circiter et major pars populi est catholica, licet commixtim sint Vallachi, Rasciani et Graeci ritus, ita ut in universum populus efficere posuerit numerum quingentarum vel sexcentarum animarum, quae tamen omnes subditae sunt episcopo quam domino terrestri, nam quoad spiritualia subditae sunt episcopo Zagrabiensi, prout audivi. Caeterum in isto oppido est quaedam arx, in qua sunt milites caesarei, quo praesidio unde hic et nunc episcopus cogitur habitare in distincta domo, arci annexa, et in ipsa arce est templum Sancti Petri valde rovinatum, sed reparabile. Et praemissa omnia mihi nota sunt partim ex relatione illustrissimi episcopi Zagrabiensis, partim ex relatione ejusdem domini nominati, et ab aliis, qui fuerunt in facie loci et bene sunt informati.

Ad 2: Jam supra dixi, quod episcopatus Bosnensis, jacet sub Turcico dominio et sic nulla possum dare praecisam informationem de illa ecclesia cathedrali, sed quantum ad praedictam ecclesiam Diacovensem, repeto quod sit sub invocatione Sancti Petri, valde ruinosam sed quae tamen facile poterit reparari.

Ad 3: Bosnensis Ecclesia fuit suffraganea Coloczensis archiepiscopi, sed Ecclesia Diakoviensis, prout audivi, est in episcopatu Zagrabiensi; causa scientiae quae supra.

Ad 4: Ecclesia cathedralis et residentia episcopalis olim erant in civitate Biachin, quae cum ad praesens sit sub ditione Turcica. Dicta ecclesia et residentia paene est devastata, nec ibi adest capitulum neque presbyteri. Igitur

loquendo de ecclesia Diacovensium dico, nullas esse dignitates, nec beneficia ecclesiastica et sacramenta ibi administrant religiosi sancti Francisci strictioris observantiae; causa scientiae quae supra.

Ad 5: Cura animarum, ut dixi, in Diacovensium Ecclesia exercetur per religiosos sancti Francisci et habet fontem baptismalem.

Ad 6: Dicta ecclesia Diacovensium sufficienter habet sacrarium instructum sacra suppellectili, etiam ad pontificalia exercenda. Nam episcopus defunctus tam in Bosnia quam in Sclavonia in eodem loco pontificalia exercebat. Eadem ecclesia Diacovensium habet tantum aliquas campanulas et coemeterium, non tamen organum, neque chorum.

Ad 7: Nullae sunt insignes reliquiae in dicta ecclesia.

Ad 8: Jam supra explicui de habitatione episcopi.

Ad 9: Valor reddituum istius episcopatus vix ascendat annuatim ad centum scuta Venetae monetae; causa scientiae quae supra.

Ad X: Praeter ecclesia Sancti Petri in Diacovo, aliae non sunt, sed in Biachin in Bosnia. Religiosi sancti Francisci habent domos, ubi privatim sacramenta ministrant.

Ad XI: Si loquamur de antiquo episcopatu Bosnensi, dioecesis se extendebat per longitudinem ad sex dies itineris, latitudinis vero ad quatuor, prout etiam historiae praeseferebant. Territorium tamen Diacovense facile per unam horam circiter poterit circumiri; causa scientiae quae supra.

Ad XII: Ex causis jam supra deductis, nec in Bosnia nec in Diacovo aliquod est seminarium puerorum.

Ad XIII: Ecclesia Bosnensis vacat post obitum pie defuncti fratris Nicolai Plumbensis ab anno circiter, quia statim nuntium scripto accepi ab aliquo religioso sancti Francisci.

Quibus habitis et perlectis admodum reverendus dominus testis persistit in depositione et propria manu subscripsit.

Ego Nicolaus Bedekovich, canonicus Zagrabiensis et Collegii Croatici Viennae fundati rector, ita pro veritate deposui, manu propria.

6. Juraj Rogan, svećenik i pitomac Hrvatskog kolegija u Beču, odgovara na pitanja o biskupu.

Die Mercurii 13. Decembris 1702. in eodem palatio nuntiaturae coram eodem illustrissimo domino nuntio apostolico personaliter constitutus

reverendus dominus Georgius Rogan, presbyter, in Collegio Croatico Viennae alumnus, aetatis suae annorum 25, ut dixit et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delatum fuit iuramentum veritatis dicendae, prout tactis sacris evangeliiis in forma iuravit et examinatus super qualitatibus reverendi promovendi domini nominati respondit ut infra:

Ad 1: Novi reverendum promovendum dominum Petrum Csernkowich, nominatum ad episcopatum Bosnensem, novem abhinc annis circiter et praecise ab eo tempore quo ipse installatus fuit in canonicum cathedralis Zagrabiensis. In reliquis non sum ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, aemulus vel odiosus.

Ad 2: Prout habeo ex relatione ipsius consanguineorum, natus est in pago Mlach nuncupato, dioecesis Zagrabiensis.

Ad 3: Natus est ex legitimo thoro atque ex honestis, nobiles et catholicis parentibus; causa scientiae quae supra.

Ad 4: Puto jam explevisse quadragesimum quartum annum.

Ad 5: Est actu presbyter et agens 25. aetatis annum fuit ad sacros ordines promotus, prout nonnulli cum ipso coordinati mihi retulerunt.

Ad 6: Scio esse optime versatum in sacris functionibus et exercitio suorum ordinum, saepissime etenim contigit me vidisse cum devotione celebrantem et cum admiratione concionantem audivisse.

Ad 7: Novi semper optimum catholicum, nec in contrarium aliquid unquam audivi.

Ad 8: Adverti in ipso semper vitae integritatem et optimos mores, quos decet habere ecclesiasticam personam et undique redolet bona ipsius fama et conversatio.

Ad 9: Praesefert gravitatem in suis actionibus, nec circa prudentiam aliquid unquam notavi dignum reprehensione.

Ad X: Nullo gradu est insignitus, nihilominus egregie operam gravavit studiis philosophicis et theologicis in hac Universitate Viennensi, et cum in studiis philosophiae adeo profecisset, ut inter baccalaureos primum locum obtinere promerisset; verum quia fuit cuidam alii(!) nobili postpositus, noluit propterea esse secundus et sic assecutionem laureae neglexit, nihilominus tali pollet doctrina, quae in episcopo requiritur.

Ad XI: Primo loco fuit parochus Sancti Martini in Boziakovina, inde translatus ad aliam parochialem in Ivanich, tertio factus est canonicus

cathedralis Zagrabiensis, quarto in rectorem deputatus Collegii Croatici Viennensis, et tandem post unum et alterum annum electus rector Collegii Hungarici Illyrici Bononiae, ex qua civitate postmodum ab illustrissimo et reverendissimo domino episcopo Zagrabiensi delegatus fuit ad sanctissimum pontificem. In quibus sane muneribus cum plausu et laude se gessit, tam circa doctrinam, quam circa prudentiam, integritatem et mores, quinimmo ecclesiam parochialem Sancti Martini restauravit et campanile a fundamentis extruxit. Et haec omnia mihi nota sunt partim ex mea particulari scientia, partim ex aliorum canonicorum relatione, qui cum ipso sunt conversati.

Ad XII: Nihil de his mihi constat, nec aliquid ab aliis audivi.

Ad XIII: Ex jam dictis fundamentum habeo iudicandi ipsum idoneum ad recte gubernandam cathedralem ecclesiam, praesertim Bosnensem, adeoque censeo dignum, ut ad illam promoveatur, ejusque promotionem maxime eidem Ecclesiae profuturam.

Quibus habitis et perlectis reverendus dominus testis suam depositionem propria subscriptione roboravit.

Ita pro veritate deposui ego Georgius Rogan, praesbiter et in Collegio Croatico alumnus, manu propria.

7. Sigismund Sinersperg, pitomac Hrvatskog kolegija u Beču, odgovara na pitanja o biskupu.

Successive eademque die ac in eodem palatio apostolico personaliter constitutus reverendus dominus Sigismundus Sinersperg, liber baro, in Collegio Croatico praefato alumnus, minorum ordinum clericus, aetatis suae annorum 22, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delatum fuit iuramentum de veritate dicenda, prout tactis sacris evangeliis in forma juravit et examinatus super qualitatibus reverendi promovendi domini nominati, respondit ut sequitur:

Ad 1: Nosco reverendum promovendum dominum Petrum Czernkowich novem abhinc annis, tempore quo ipse factus canonicus Zagrabiensis ego studiis vacabam in illa civitate, et etiam postea crevit ejusdem notitia hic Viennae quando exercuit munus rectoris in Collegio Croatico, cujus ego sum alumnus. Caeterum non sum ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, aemulus vel odiosus.

Ad 2: Natus est in oppido vel pago Mlach dicto, trans fluvium Savum, dioecesis Zagrabiensis, prout tunc temporis habui ex relatione canonicorum.

Ad 3: Non dubito quin natus sit ex legitimo connubio atque ex honestis, catholicis et nobilibus parentibus, cum promotus fuerit ad sacros ordines et dignitatem canonicalem.

Ad 4: Puto esse annorum 45 cum senior sit praesenti nostro rectore.

Ad 5: Novi ipsum jam presbyterum, cui celebranti ego ipse saepe ministravi.

Ad 6: Scio esse in sacris functionibus et suorum ordinum exercitio diu versatum, nam statim ad sacerdotium promotus, factus est parochus et ego saepissime cum pietate vidi celebrantem.

Ad 7: Scio vixisse semper catholice et in fidei puritate, quandoquidem ab ineunte aetate studia tractavit, tam in seminario episcopali Zagrabiensi, quam hic Viennae in Universitate.

Ad 8: Non sit dubitandum de ipsius vitae innocentia, bonis moribus ac integra conversatione et fama, nam existens rector in dicto Collegio Croatico hic Viennae, nos juniores alumnos frequenter ad pietatis exercitia excitabat, non minus ore quam exemplo.

Ad 9: Satis nota est ipsius prudentia et praestantia in rebus agendis, cum fuerit a defuncto episcopo Zagrabiensi constitutus examinatus synodalis et a moderno episcopo in arduis negotiis et consiliis adhibitus.

Ad X: Operam dedit studiis philosophiae et sacrae theologiae in hac Universitate Viennensi et quidem cum fructu et plausu, ita ut promeruerit inter baccalaureos philosophiae primum locum occupare, sed quia aliquis alter ipsi fuit praepositus, dominus nominatus neglexit lauream accipere, nihilominus talis est doctrinae, quae in episcopo requiritur, ut possit alios edocere.

Ad XI: Post absoluta studia dominus nominatus curam animarum suscepit in ecclesia Sancti Martini in Boziaco, ubi mansit per septem annos et ecclesiam restauravit. Inde translatus est ad pinguiorem ecclesiam parochialem Beatae Mariae Virginis in Ivanich et in exercitio utriusque curae animarum, prout accepi ex relatione ipsiusmet illustrissimi domini episcopi, adeo laudabiliter se gessit, ut nunquam auditum fuerit vel quod aliquis infans mortuus fuerit sine baptismo, vel aliquis adultus sine necessariis sacramentis. Absolutis quatuor annis in dicta ecclesia parochiali obtinuit praebendam canonicalem in cathedrali Zagrabiensi. Postea assumptus est in rectorem Collegii Croatici Viennensis, ubi tale munus biennio adimplevit et tandem missus fuit Bononiam, ubi functus est rectoris officio in illo Collegio

Hungarico-Illyrico, et ultimo loco ipsi collata est praepositura Posseghae. In his vero omnibus recensitis muneribus specimina pietatis praefuit, non minus quoad doctrinam quam quoad prudentiam, integritatem et mores.

Ad XII: Nihil de his aliquid scio, nec ab aliis audivi.

Ad XIII: Ex hactenus dictis idoneum crederem pro regimine cathedralis ecclesiae, praesertim vero Bosnensis, et consequenter dignum, ut ad illam promoveatur. Ipsius namque promotio non nisi utilis et proficua eidem Ecclesiae speranda est.

Et tunc finito examine injunctum est reverendo domino testi, ut se subscribat, prout se subscripsit.

Ita pro veritate deposui ego Sigismundus Sinersperg, minorum ordinum clericus et in Collegio Croatico Viennensi alumnus, manu propria.

8. Petar Bakić, opat Baboče, sujetovni svećenik, odgovara na pitanja o biskupiji.

Die 4. Januarii 1703. in eodem palatio et coram eodem illustrissimo et reverendissimo domini nuntio apostolico constitutus personaliter admodum reverendus dominus Petrus Bachich, abbas Babocensis in Hungaria, presbyter saecularis, aetatis suae annorum 32 completorum, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delatum fuit juramentum de veritate dicenda, prout tactis sacris evangeliiis in forma juravit et examinatus super statu ecclesiae cathedralis Bosnensis, ad supraposita interrogatoria respondit ut infra, videlicet:

Ad 1: Antequam Turca ultima vice invaderet Hungariam et Austriam, residentia episcopalis Bosnensis erat in oppido Crescevo, in ipsamet Bosnia, inde vero pie defunctus episcopus obtentis a Sacra caesarea Majestate aliquot millibus militum armata manu oppidum Diakovo dictum, situm in Sclavonia Inferiori, occupavit ibique residentiam suam fixit usque ad obitum, cum ob timore Turcarum redire amplius nequiverit ad Crescevo. Quod pertinet ad oppidum Diakovo, non est considerabilis magnitudinis, constat enim ducentis circiter parvis domunculis, excepta arce, habitatur a tercentis animabus, quarum pars major est catholica, reliqua schismatica. In temporalibus subjacet dominio ipsiusmet episcopi una cum aliis quadragintaduobus pagis in circumferentia ejusdem Diakovo consistentibus. Quod vero attinet ad antiquam residentiam Crescevo, quantum audivi a personis fide dignis, ante Turcicum bellum constabat quinquentis et ultra domibus et habitatores partim erant catholici, partim schismatici et partim Turcae, ad praesens vero, quomodo res se ibidem habeant, nullam habeo notitiam. Et haec quae

hactenus dixi, scio ab ipso defuncto episcopo et ab aliis personis et quia ego personaliter fui in dicto loco Diakovo.

Ad 2: In arce Diakovensi edest antiqua ecclesia et quidem magna, sed ruvinosa, tectum non habens et solos muros parietes, licet commode valeat reparari. Et hac de causa episcopus ministrabat in alia parvula ecclesia, extra arcem sita, quae antea fuerat Turcarum moschea, sub cujus invocatione sit, tam antiqua destructa, quam illa parva, non recordor. In Crescevo sive in ejus territorio audio existere ecclesiam cum conventu patrum franciscanorum.

Ad 3: Ecclesia Bosnensis est suffraganea archiepiscopi Colocensis, prout audivi.

Ad 4: Super his quae in praesenti interrogatorio continentur, nullus congruus potest responsus dari, quia sive loquamur de ecclesia in Crescevo et haec manet sub Turcico dominio, sive loquamur de ecclesia in Diakovo et haec est tantum parvula, ut dixi, ubi nulla requisita sunt capituli et aliorum beneficiorum.

Ad 5: In ecclesia Diacovensium exercetur cura animarum per cappellanum, sed nullus adest fons baptismalis.

Ad 6: Eadem ecclesia Diacovensium sacrarium habebat sufficienter instructum sacra suppellectili et defunctus episcopus habebat necessaria etiam ad pontificalia exercenda, quae ego ante tres annos vidi. De choro, organo et coemeterio nulla debet esse interrogatio, quia deficient; et unica tantum campanula erat.

Ad 7: Nullae insignes reliquiae.

Ad 8: Pie defunctus habuit parvulam domunculam pro sua habitatione, annexam praedictae parvae ecclesiae; causa scientiae quae supra.

Ad 9: Si adest bonus oeconomus, valor reddituum mensae episcopalis posset annuatim ad tria millia circiter florenorum Rhenensium pervenire, qui ut plurimum consistunt in decimis frumenti, fructuum, animalium et in vino. Defunctus tamen episcopus propter malam economiam, puto, vix percepisse mille annuos florenos.

Ad X: In districtu Diakovensi nullae aliae extant parochiales ecclesiae, minus monasterium virorum ac mulierum, nec hospitalia, neque confraternitates, minusque arbitror similia haec reperiri in Crescevo.

Ad XI: Intelligendo de districtu Diakovensi, illius amplitudo in longitudine erit quinque miliariorum Germanicorum, et in latitudine quatuor

circiter; complectiturque, ut supra dixi, quadraginta duos pagos. Caeterum de extensione Bosnensis dioecesis juxta antiquam constitutionem nihil certi possum deponere.

Ad XII: Nullum est erectum seminarium et pueri instruuntur primo a capellano.

Ad XIII: Ultra annum vacat Ecclesia Bosnensis post infaustum casum occisionis ultimi episcopi Nicolai Plumbensis, quia statim mors illius mihi fuit ab illis partibus notificata.

Quibus habitis et perlectis admodum reverendus dominus testis suam depositionem propria subscriptione roboravit.

Ita pro veritate deposui Petrus Bachich, abbas Babocensis, manu propria.

9. Petar Zuliani, svećenik i službenik katedrale Svetog Stjepana u Beču, odgovara na pitanja o biskupiji.

Die Martii 9. mensis Januarii 1703. in eodem palatio nuntiaturae apostolicae personaliter constitutus admodum reverendus dominus Petrus Zuliani, sacerdos et in cathedrali Sancti Stephani Viennae minister, aetatis suae annorum 34 circiter, ut dixit et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delato sibi juramento per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium apostolicum de veritate dicenda, prout tactis sacrosanctis evangeliiis in forma juravit et examinatus super statu ecclesiae cathedralis Bosnensis respondit ut infra, videlicet:

Ad 1: Antiquitus residentia episcopi Bosnensis, prout audivi, erat in ipsa provincia seu regno Bosnensi et ipse ultimus episcopus defunctus in eadem Bosnia resedit per aliquod tempus, nescio tamen quomodo civitas appelletur. Verum post bellum Turcicum defunctus episcopus relicta sede Bosnensi venit Diacovum et ibi sedem suam fixit permanendo usque ad obitum. Nam ipsemet multum cooperatus est pro recipienda dicta civitate Diacovi e manibus Turcarum. Igitur, quo ad residentiam Bosnensem nihil ego possum deponere, quia nec eam vidi, nec ibidem fui. Quantum vero ad oppidum Diacovi exigui est circuitus, complectens 200 circiter domunculas, habitatur a 300 animabus circiter, majori ex parte catholicis, licet promiscue sint etiam Lutherani et Graeci ritus. In temporalibus ipsimet episcopo subjacet una cum aliis 42 pagis. Et haec omnia mihi nota sunt partim ex propria scientia, quia tanquam capellanus pie defuncti episcopi mansi in illis partibus circiter 4 mensibus, partim ex auditu ab ipso episcopo et aliis fidedignis personis.

Ad 2: In dicto oppido Diacovo apparent rudimenta antiquae ecclesiae in arce, penitus destructae, unde episcopus coactus fuit conservare vel benedicere quandam mosceam Turcarum extra arcem sitam, in qua divina peragebantur, puto sub invocatione sancti Petri; causa scientiae quae supra.

Ad 3: Nescio cui archiepiscopo dicta Ecclesia sit suffraganea.

Ad 4: Prout dixi, cum dicta Ecclesia Diacovensis consistat in aliqua Turcarum moscea benedicta, nullam praesefert formam cathedralis ecclesiae et sic superfluum videtur hoc interrogatorium: an sint dignitates, canonicatus etc. ex quo nisi duo tantum fuimus capellani.

Ad 5: Exercetur in dicta ecclesia cura animarum per capellanum, sed non adest fons baptismalis; causa scientiae quae supra.

Ad 6: Aderat sacrarium sufficienter sacra supelectili instructum, prout calicibus ex argento, ostensorio et casulis, sicut et aliis necessariis ad pontificalia, excepta parva campanola non es chorum, organum, nec coemeterium; causa scientiae ut supra.

Ad 7: Nullae sunt insignes reliquiae, nec corpora sanctorum; causa scientiae ut supra.

Ad 8: Est quidem domus pro habitatione episcopi, sed valde exigua et miserabilis, utpote ex lapidibus et luto constructa et annexa est ecclesiae; eadem causa scientiae.

Ad 9: Annuus proventus mensae episcopalis consistens in decimis omnium frumentorum, fructuum, animalium et vini ascendere poterit ad 1.000 circiter florenos Renenses. Sed si adesset bonus oeconomus, redditus possent efficere et circa 4.000 florenos singulis annis. Et hoc bene scio, quia tempore mei servitii fui collator eorundem proventuum. Mihi tunc non constat esse oneratos aliqua pensione.

Ad X: Nullae sunt aliae ecclesiae parochiales, nec collegiatae, minus monasteria virorum et monialium, nullae confraternitates, vel hospitalia; causa scientiae ut supra.

Ad XI: Districtus Diacovensis quo ad longitudinem erit 5 milliarium Germaniorum circiter, latitudinis vero trium et complectitur, ut dixi, circumcirca 42 pagos; causa scientiae ut supra.

Ad XII: Nullum est seminarium.

Ad XIII: Vacat ad praesens Ecclesia Bosnensis post funestum obitum Nicolai Plumbensis, a latronibus occisi, et quidem a 14. Augusti 1701. quia statim secuto obitu mihi notificavit alius capellanus.

Quibus habitis et perlectis reverendus dominus testis suam depositionem propria subscriptione firmavit.

Ita pro veritate deposui ego Petrus Zuliani, sacerdos et minister Sancti Stephani, manu propria.

10. Popis dokumenata koji su priloženi spisima istražnog postupka.

Eadem die Martii 9. Januarii 1703. illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus praefatus mandavit inseri huic processui folium professionis fidei emissae in forma consueta et in manibus illustrissimi et reverendissimi domini episcopi Zagrabiensis delegati nec non scripturas pro parte domini promovendi productas: sub numero 1. Regia nominatio, numero 2. Testimoniales Capituli Zagrabiensis super legitimitate domini nominati in natalibus, baptisate, scientia, ordinum susceptione, vitae ac morum honestate, muneribus et promotionibus etc.

11. Kralj Leopold imenuje Petra Crnkovića bosanskim biskupom.

Nos Leopoldus, Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod nos pro ea, qua in constituendis ecclesiarum pastoribus tenemur cura ac sollicitudine benignum habentes respectum ad praeclaras virtutes, singularesque animi dotes, eximiam item doctrinam et exemplarem vitae conversationem fidelis nostri honorabilis Petri Csernkovich, praepositi Posegiensis, necnon Capituli Ecclesiae Zagrabiensis canonici, quibus ipsum ab Altissimo insignitum et ornatum esse, plurimorum fidelium nostrorum seria ex recommendatione atque testimonio, immo propria etiam experientia nostra benigne cognovimus, eundem itaque Petrum Csernkovich, tanquam personam idoneam et benemeritam, nobis gratam et acceptam ad Episcopatum Bosnensem, nunc per mortem et ex hac vita decessum reverendi olim Nicolai Plumbensi ejusdem episcopatus ultimi, veri ac legitimi possessoris, de jure vacantem, subque jurisdictione sacrae praedicti regni nostri Hungariae coronae existentem, autoritate juris patronatus nostri regii, quod generaliter in omnibus praedicti regni nostri Hungariae partiumque eidem annexarum ecclesiis instar divorum condam Hungariae regum, praedecessorum videlicet nostrorum gloriosissimae reminiscendae, optimo jure habere et exercere dignoscimur eligendum et nominandum. Eidemque

ipsum Episcopatum Bosnensem simul cum universis oppidis, villis, possessionibus, praediis, portionibus et juribus quibusvis possessionariis, eorumdemque fructibus, redditibus, obventionibus et emolumentis, ad modo fatum Episcopatum Bosnensem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, quovis nominis vocabulo vocitatis ac in quibuscumque praelibati regni nostri Hungariae partiumque eidem annexarum comitatibus existentibus et habitis dandum duximus et conferendum praesentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris honorabilibus praeposito majori, vicario, lectori, cantori, custodi caeterisque canonicis et beneficiatis, tam antelatae Ecclesiae Bosnensis, quam etiam aliarum dioecesis illius subjectarum harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus a modo imposterum praementionatum Petrum Csernkovich pro vestro legitimo episcopo et praelato habere, tenere et recognoscere eidemque debitam reverentiam, honorem ac obedientiam prout bonos Ecclesiae ministros decet, praestare et exhibere, in omnibus denique licitis et consuetis rebus jurisdictioni ipsius parere et obtemperare modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in castro nostro Ebersdorf, die vigesima quinta mensis Decembris anno Domini millesimo septingentesimo secundo, regnorum nostrorum Romani quadragesimo quinto, Hungariae et reliquorum quadragesimo octavo, Bohemiae vero anno quadragesimo sexto.

Leopoldus, manu propria. – Locus sigilli.

Ladislav Matyasovsky, episcopus Nitriensis, manu propria.

Franciscus Somvey, manu propria.

Praesentem copiam per me infrascriptum extractam et transcriptam ex suo originali in cancellaria nuntiaturae apostolicae exhibito, postea restituto, facta collatione, de verbo ad verbum cum eodem concordare attestor. In cujus rei fidem me subscripsi et sigillo illustrissimi et reverendissimi domini nuntii apostolici roboravi. Actum Viennae in praefata cancellaria apostolica die 19. mensis Januarii anno Domini 1703.

Presbyter Nicolaus Phasianus, procancellarius manu propria.

12. Ispovijest vjere i prisega.

Ego Petrus Chernkovich, praepositus Sancti Petri de Posega, ac canonicus Zagrabiensis, nominatus episcopus Bosnensis, firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur etc.

Ego idem Petrus Chernkovich, praepositus Sancti Petri de Posega ac canonicus Zagrabiensis, nominatus episcopus Bosnensis, spondeo, voveo ac iuro. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei evangelia.

Ego Stephanus Selischevich, Dei gratia episcopus Zagrabiensis, ab illustrissimo et reverendissimo domino archiepiscopo Joanne Antonio de Via, episcopo Ariminensi, nuntio apostolico specialiter deputatus, fidei professionem juxta suprascriptam formam a reverendo promovendo domino Petro Chernkovich, praeposito Sancti Petri de Posega et canonico Zagrabiensi, ad episcopatum Bosnensem nominato, in manibus meis ad verbum emissam recepi et ita testor manu propria et sigillo. Idem qui supra episcopus Zagrabiensis, manu propria.

13. Svjedodžba o položenoj ispovijesti vjere.

In nomine Domini. Amen. Omnibus et singulis, quorum interest, fidem facio et attestor ego infrascriptus, quod anno a nativitate Domini millesimo septingentesimo secundo, Indictione decima, die vero trigesimo primo et ultimo mensis Decembris, pontificatus sanctissimi domini nostri Clementis, divina providentia papae Undecimi, anno tertio, coram illustrissimo et reverendissimo domino Stephano Seliscevich, episcopo Zagrabiensi, per illustrissimum et reverendissimum dominum archiepiscopum Joannem Antonium de Via, episcopum Ariminensem, nuncium apostolicum deputato, constitutus personaliter reverendus promovendus dominus Petrus Csernkovich, praepositus Sancti Petri de Posega et canonicus Zagrabiensis, nominatus ad Episcopatum Bosnensem, flexis genibus et tactis sacrosanctis evangeliis, quae prae manibus habebat, cum juramento suprascriptam fidei professionem de verbo ad verbum prout jacet, in manibus ejusdem illustrissimi et reverendissimi domini episcopi Zagrabiensis praefati, emisit, praesentibus reverendissimo domino Joanne Znika, electo episcopo Sibinicense et abbate de Peter-Varadino, nec non honorabilis Capituli cathedralis ecclesiae Zagrabiensis custode et canonico, item reverendo patre domino Benedicto Bedekovich, praefati Capituli canonico et archidiacono cathedrali et supratitulati domini episcopi Zagrabiensis causarum in spiritualibus vicario et auditore generali, testibus ad praedicta adhibitis. Actum Zagrabiae, die, mense et anno suprascriptis. In quorum fidem me subscripsi et meo solito gentilitio, quo etiam uti notarius publicus juxta morem patriae utor, signavi sigillo.

Joannes Ztepanich, regni Croatiae publicus notarius. Idem, manu propria.

Ego Thomas Kovachevich, venerabilis Capituli almae cathedralis ecclesiae Zagradiensis canonicus, archidiaconus Chasmensis et praefati illustrissimi et reverendissimi domini, domini episcopi Zagradiensis cancellarius, fidem facio et attestor, praescriptum dominum Joannem Ztepanich veram et indubitatam esse personam authenticam, pollereque legitima regni Croatiae publici notarii autoritate. In cujus rei fidem me subscripsi et solitum sigillum meum praesenti instrumento apposui.

Thomas Kovachevich, canonicus, archidiaconus et cancellarius, qui supra, manu propria.

14. Svjedodžba Kaptola zagrebačkog o rođenju, krštenju, primljenim redovima i službama te o vladanju Petra Crnkovića, izabranog bosanskog biskupa.

Nos Capitulum ecclesiae Zagradiensis testamur praesentium nostrarum vigore reverendissimum Petrum Chernkovich, electum episcopum Bosniensem, prothonotarium apostolicum, praepositum Sancti Petri de Possega, fratrem et concanicum nostrum, ex catholicis Georgio Chernkovich et Margaretha Krajachich parentibus ejusdem, personis videlicet honestis, sacro matrimonii vinculo copulatis, adeoque ex rato et legitimo thoro susceptum et progenitum ac in anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono, ipsaque festiva sancti regis Ladislai luce ab honorabili patre Georgio Hrinchich, catholico parrocho ecclesiae Sancti Georgii, militis et martyris in Odra fundatae, mediantibus susceptoribus seu patrinis, probis itidem ac honestis Georgio Figur et Catharina Bichky rite debiteque baptizatum esse. Cujus mentionati fratris et canonici nostri perfecta natalium legitimitas et apertissime elucescit fundamento, quod nos absque sufficienti legitimae nativitatis comprobatione ne quidem in nostrorum clericorum seminarium ullum incorporare velimus. Tanto igitur minus praelibatum concanicum nostrum sine legitimi ortus sui testimonio in canonicatum, consequenterque Bononiensis ac Viennensis collegiorum nostrorum rectoratus et gubernia (quibus pro magno in virtute et litteris juventutis nostrae profectu ac eatenus cum dioecesis hujus spirituali commodo ac solatio nostro laudabiliter functus est) sublimari, sublimareque voluissemus, aut admissemus. Quem proinde modo praevio legitimis natalibus, aliisque animi et corporis dotibus conspicuum illustrissimus et reverendissimus condam dominus dominus Martinus Borkovich, Dei et Apostolicae sedis gratia episcopus Zagradiensis, abbas Beatissimae Virginis Mariae de Topuzka, Sacrae caesareae regiaeque Majestatis consiliarius et praelatus olim noster gloriosissimus, ad subdiaconatum, diaconatum et presbyteratum, sacros ordines, in anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo tertio debito modo, licet non servatis interstitiis, id

exposcentibus temporum circumstantiis et dispensante, eodem ordinario in iisdem autoritate sibi in eo a Sede apostolica concessa et attributa. Ad quatuor vero minores et primam tonsuram praevis (dum et clericam assumpsisset) legitime promovisset et ordinasset. Taliterque bene natum et ordinatum temporis in successu illustrissimus et reverendissimus condamnatus dominus, dominus Alexander Ignatius Mikulich, Dei et Apostolicae sedis gratia episcopus Zagrabiensis, abbas Beatissimae Virginis Mariae de Topuzka, Sacrae caesareae regiaeque Majestatis consiliarius et praelatus itidem olim noster gratiosissimus, ejusdem praeinsinuatissimi domini Petri Chernkovich vitae probitate, morum integritate aliarumque virtutum et scientiarum meritis id exoptulantibus de anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto in gremium mentionati Capituli nostri Zagrabiensis, praevis ex rationibus nobis ultronee eundem optantibus, adscripsisset et concanonice nostrum constituisset, quem exoptantibus tanto interioris benevolentiae studio prosecuti, quod in certis negotiis nostris ad augustam aulam Austriacam ablegatus ea fecerit, quae et illius in agendis dictis negotiis nostris efficacis ingenii et contestatae erga nos et bonum publicum sinceritatis fuissent, itaque nulla in parte immeritus in praepositum Sancti Petri de Possega in anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo sexto rite electus extitisset, nobisque ejusdem praepositurae gratiosam collationem in specie remonstrasset. Sicut itaque eadem praepositura centum septuaginta duobus annis sub jugo Turcico gemisset et post gloriosas augustissimi imperatoris nostri Leopoldi victorias toto decennio sub manibus et autoritate fisci regii permansisset, eandem nihilominus praementionatus dominus praepositus ex jam factis manibus fisci non modo multifariis expensis et fatigiis suis exceperisset, verum et ad restaurationem et reparationem, tam praepositurae, quam ecclesiae ejusdem pro majori Dei gloria et ecclesiastici beneficii emolumento, a potiori substantiam suam insumpsisset et exhausisset. Quibus ejusdem tam luculentis meritis dubio procul a memorata sua Majestate Sacratissima perpensis eadem in vim et remunerationem eorumdem meritorum dignitatem Episcopatus Bosniensis eidem gratiose contulisset. Quare erga instantiam et legitimam requisitionem praetitulati domini Petri Chernkovich, fratris et concanonici nostri, super praemissis universis praesentes litteras nostras testimoniales sub sigillo nostro capitulari authentico extradandas esse duximus et concedendas. Datum die decima quinta mensis Decembris, anno Domini millesimo septingentesimo secundo.

Lecta in Capitulo.

Michael Laczkovich, cantor et canonicus Ecclesiae Zagrabiensis, manu propria.

15. *Zaključak.*

Et quia ego Nicolaus Phasianus, presbyter Novocomensis dioecesis, illustrissimi et reverendissimi domini, domini archiepiscopi Joannis Antonii de Via, episcopi Ariminensis, apud Sacram caesaream Majestatem ac per Germaniam, Hungariam etc. nuntii apostolici procancellarius, memoratae inquisitioni et testium depositionibus per eundem illustrissimum ac reverendissimum dominum nuntium, ut supra, habitis et acceptis requisitus interfui, nec non juramenta a praememoratis testibus solemniter praestari vidi et audivi, eorumque dicta in scriptis fideliter redegī ipsorumque ac scripturarum productarum copiam sive exemplar per me ipsum transcripsi et transumpsi factaque collatione de verbo ad verbum concordare inveni, idcirco hunc inquisitionis processum propria manu subscripsi et meoque consueto sigillo roboravi. Actum Viennae Austriae in palatio Apostolicae nuntiaturae, die undecima mensis Januarii anno Domini millesimo septingentesimo tertio, Indictione undecima, pontificatus sanctissimi domini nostri, domini Clementis, Divina providentia papae XI. anno tertio.

– Locus sigilli – .

Ego Nicolaus Phasianus, procancellarius qui supra.

Nos Joannes Antonius de Via, Dei et Apostolicae sedis gratia archiepiscopus, episcopus Ariminensis, sanctissimi domini nostri Clementis, Divina providentia papae XI. ac Sanctae Sedis apostolicae apud Sacram caesaream Majestatem Leopoldum, in imperatorem electi, nec non per Germaniam, Hungariam etc. cum facultate ledati de latere nuntius, supradictae informationi super qualitatibus reverendi patris domini Petri Csernkovicz, canonici Zagrabiensis ac Passeghae praepositi, necnon super statu Ecclesiae Bosnensis per nos ipsos assumptae et per superscriptum presbyterum Nicolaum Phasianum, nostrum procancellarium, ut supra, in scriptis fideliter redactae plenam fidem adhiberi posse asserimus, eundemque dominum Petrum Csernkovich valde dignum esse, qui ad episcopalem Ecclesiam Bosnensem promoveatur, arbitramur. In quorum omnium et singulorum fidem nos quoque veritatis testimonium manus propriae subscriptione et sigilli nostri impressione addidimus. Datum Viennae Austriae in palatio apostolico nostrae solitae residentiae, die 19. Januarii 1703.

Joannes Antonius, archiepiscopus, episcopus Ariminensis, nuntius apostolicus.

25.

1703, svibanj 25, Beč

Juraj Patačić, imenovani bosanski biskup; istražni postupak.

1. *Uvod.*

Bosnensis. 1703. In Dei nomine. Amen. Per hoc publicum processus seu inquisitionis instrumentum cunctis pateat evidenter et notum fiat omnibus et singulis, ad quos spectat seu in futurum spectare poterit. Quod cum reverendus pater dominus Georgius Patacsics de Zajezda, cathedralis ecclesiae Zagradiensis canonicus, fuerit a Sacra caesarea Majestate tanquam rege Hungariae et Croatiae apud sanctissimum dominum nostrum Clementem, Divina providentia papam XI. ad episcopatum Bosnensem nuper nominatus, instanter petiit ab illustrissimo et reverendissimo domino archiepiscopo Joanne Antonio de Via, episcopo Ariminensi, apud eandem Sacram caesaream regiamque Majestatem, ac per Germaniam, Hungariam, Croatiam etc. cum facultate legati de latere nuntio apostolico, ut processus seu generalis inquisitio, tam super statu Ecclesiae Bosnensis, quam super ipsius nominati promovendi qualitatibus, aliisque necessariis legitime formaretur. Idem illustrissimus ac reverendissimus dominus nuntius apostolicus auctoritate apostolica, qua fungitur, petitioni praedictae tanquam justae et aequitati consonae annuendo, infrascriptum processum juxta formam constitutionis felicitis recordationis Gregorii XIV. ac normam et praescriptum Urbani VIII. etiam felicitis recordationis, anno 1627. emanatum, formaturus, die duodecima mensis Maji anno Domini millesimo septingentesimo tertio, Indictione undecima, pontificatus ejusdem sanctissimi domini nostri Clementis, Divina providentia papae XI. anno tertio, Viennae Austriae in palatio apostolico solitae residentiae nuntiaturae aliquot ecclesiasticos et saeculares dignos viros ex officio suo, dicta die et sequentibus diebus, ut infra, ad se secreto vocari mandavit; qui, praevio juramento ad sacra Dei evangelia praestando, ad particularia interrogatoria, tam super statu Ecclesiae Bosnensis, quam ipsius domini promovendi qualitatibus satisfacerent.

2. *Pitanja o biskupu.*

Interrogatoria autem, super quibus singulos testes respective examinari decrevit circa qualitates ipsius promovendi sunt infrascripta, videlicet:

(Slijedi 13 pitanja o osobinama biskupskog kandidata, v. str. 26)

3. Pitanja o prilikama u biskupiji.

Interrogatoria vero super quibus singulos testes respective idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus examinari voluit pro habenda informatione status ecclesiae Bosnensis sunt infrascripta, videlicet:

(Slijedi 13 pitanja o prilikama u Bosanskoj biskupiji, v. str. 27)

4. Antun Vukmerović, zagrebački kanonik, odgovara na pitanja o biskupu.

Die Sabbati 12. mensis Maji 1703. in palatio nuntiaturae apostolicae coram illustrissimo et reverendissimo domino nuntio apostolico personaliter constitutus est admodum reverendus dominus Antonius Wkmerovich, canonicus cathedralis Zagrabienensis, archidiaconus Camarcensis, aetatis annorum 37 completorum, ut dixit et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delatum fuit juramentum per eundem illustrissimum dominum nuntium apostolicum de veritate dicenda, prout tactis sacrosanctis evangeliis in forma juravit et examinatus super qualitatibus, vita et moribus reverendi patris domini Georgii Patacsicz, ut supra, nominati promovendi ad suprascripta interrogatoria respondit ut infra, videlicet:

Ad 1: Nosco reverendum patrem dominum Georgium Patacsicz a primaeva ipsius aetate et hujusmodi notitia est successive continuata, cum modo ambo simus concanonici ecclesiae cathedralis Zagrabienensis; in reliquis non sum ipsius cognatus, consanguineus, affinis, nimium familiaris, inimicus, aemulus vel odiosus.

Ad 2: Natus est in proprio pago Novi Maroff nuncupato, dioecesis Zagrabienensis et in comitatu Varasdinensi, prout habeo ex aliorum relatione.

Ad 3: Natus est ex legitimo connubio atque ex honestis et catholicis parentibus. Novi namque ipsius matrem. Pater vero fuit prothonotarius regni Croatiae.

Ad 4: Scio jam complevisse 34 annum.

Ad 5: Jam est sacerdos et quidem a quinque annis citra. Pluries eum vidi celebrantem.

Ad 6: Fuit Bononiae ad sacros ordines promotus, unde mihi non constat, an diu fuerit versatus in ecclesiasticis functionibus, verum quantum observavi

in nostra cathedrali, vidi optime illos callere, prout frequentem in celebratione sacrificii missae.

Ad 7: Novi semper optimum catholicum.

Ad 8: Nihil scio nec audivi, quod possit nocere ipsius vitae innocentiae et famae integritati.

Ad 9: Est vir modestus, gravis et prudens ac in agendis valde capax.

Ad X: Cum esset aetatis sexdecim annorum circiter, ingressus est Societatem Jesu, ubi expleto tempore probationis docuit in diversis locis humaniora, deinde Graecii absolvit philosophiam, tandem initium dedit studiis theologicis, quo tempore cum inceperit infirmari, ex quo sanguinem expuebat, institit apud patrem generalem pro sui dimissione, quam etiam post annum obtinuit. Dimissus atque et clericus saecularis factus Bononiam perrexit, ubi in Collegio Hungarico cursum theologicum explevit, ac etiam postquam publice defenderit universas theses, doctoralem lauream est assecutus et in eodem Collegio munus rectoris sustinuit, unde non datur locus dubitandi, quin ea polleat doctrina, quae in episcopo requiritur ad alios docendum.

Ad XI: Ultra canonicatum, quem obtinet in cathedrali Zagradiensi, est etiam archidiaconus Varasdinensis et subsunt ipsi tresdecim parochiales ecclesiae, quas quotannis tenetur visitare. In his vero officiis recte se gessit in omnibus.

Ad XII: Nihil audivi de publico scandalo, minus scio detineri aliquo canonico impedimento praeter aliquam visus debilitatem ipsi a nimio studio causatam, quae nihilominus nullum notabile affert detrimentum. Nam admoto libro commode legit sine auxilio oculariorum seu perspicilliorum.

Ad XIII: Judico, non tantum ipsum idoneum ad regendum Bosnensem Ecclesiam, sed quamcumque majorem, sive respiciatur ipsius doctrinam, sive ad morum integritatem, adeoque ipsius promotionem eidem Ecclesiae Bosnensi utilem omnino et proficuum censeo.

Quibus habitis et perlectis admodum reverendus dominus testis perstitit in depositione, quam propria subscriptione firmavit.

Ita pro veritate deposui ego Antonius Wkmerovich, canonicus Zagradiensis, archidiaconus Camarcensis, manu propria.

5. *Martin Brajković, senjski biskup, odgovara na pitanja o imenovanom biskupu Jurju Patačiću.*

Die Martii 15. ejusdem mensis Maji 1703. in eodem palatio apostolico coram etc. personaliter constitutus illustrissimus et reverendissimus dominus Martinus Brajchovicz, episcopus Segnensis et Modrussiensis, aetatis suae annorum 35, ut dixit et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delatum fuit juramentum de veritate dicenda prout tacto pectore more episcoporum in forma juravit et examinatus super qualitatibus, vita et moribus reverendi patris domini Georgii Pataczics, promovendi, ad suprascripta interrogatoria respondit ut sequitur:

Ad 1: Novi reverendum patrem dominum Georgium Pataczicz, nominatum ad episcopatum Bosnensem, et quidem a novem circiter annis, ex ea vero occasione quo ego Graecii philosophiae et theologiae studebam, ipse vero tanquam religiosus Societatis Jesu philosophiam pariter frequentabat in illo Collegio; caeterum non sum ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, aemulus vel odiosus.

Ad 2: Scio natum esse in dioecesi Zagrabiensi in bonis avitis, sed de loco praeciso mihi non constat.

Ad 3: Natus est ex legitimo thoro atque ex honestis, immo nobilissimis et catholicis parentibus. Pater namque qui vocabatur Nicolaus, fuit prothonotarius regni Croatiae, quae est ex primariis dignitatibus ejusdem regni.

Ad 4: Credo jam trigesimum quartum aetatis annum agere.

Ad 5: Quattuor abhinc annis est factus sacerdos. Saepe eumque vidi celebrantem.

Ad 6: Cum a quatuor annis sit canonicus in cathedrali Zagrabiensi, ubi ecclesasticae functiones quotidie summa cum attentione per canonicos peraguntur. Non est dubitandum, quin ipse sit in illis bene versatus. Quantum ad frequentiam sacramentorum et devotionem, jam dixi me pluries celebrantem missae sacrificium vidisse.

Ad 7: Vixit semper catholice ac in puritate fidei permansit, nec quidquam circa haec in contrarium audivi.

Ad 8: Quantum mihi constat et ex aliorum relatione habeo. Aliud non possum asserere, nisi quod sit integrae vitae, conversationis et famae.

Ad 9: Notavi in ipso morum gravitatem, prudentiam et in rebus agendis capacitatem.

Ad X: Est doctor in facultate theologica et quatuor aut quinque abhinc annis lauream adeptus est in civitate Bononiae et consequenter sufficienti doctrina praeditus est, quae in episcopo requiritur ad populum edocendum.

Ad XI: Ultra canonicatum in cathedrali Zagradiensi obtinet etiam archidiaconatum Varasdinensem, cui subsunt ecclesiae parochiales, quas debet quotannis visitare. Fuit insuper per biennium rector Collegii Hungarici praedictae civitatis Bononiae et in his muneribus praeclare se habuit quoad doctrinam, prudentiam, integritatem et mores.

Ad XII: Nec scio, nec audivi de aliquo publico scandalo, minus quod aliquo canonico impedimento detineatur.

Ad XIII: Attenta ipsius doctrina, vitae integritate et exemplo, arbitror omninoabilem ad regendam cathedralem, praesertim Bosnensem, ac dignum ut ad eam promoveatur, quippe non nisi utilem et proficuum eidem Ecclesiae futuram ejus promotionem existimo.

Quibus habitis et perlectis illustrissimus ac reverendissimus dominus testis praesentem depositionem propria subscriptione roboravit.

Ita pro veritate deposui Martinus Brajkovics, episcopus catholicus Segnensis et Modrussiensis, nominatus alias Zagradiensis, manu propria.

6. Nikola Bedeković, zagrebački kanonik i rektor Hrvatskog kolegija u Beču, odgovara na pitanja o biskupu.

Die Mercurii 16. ejusdem mensis Maji 1703. in eodem palatio apostolico coram etc. personaliter constitutus admodum reverendus dominus Nicolaus Bedekovich, cathedralis ecclesiae Zagradiensis canonicus et Collegii Croatici Viennensis rector, aetatis suae annorum⁴, ut dixit, et ex aspectu apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, cui delatum fuit juramentum de veritate dicenda, prout tactis sacris evangeliiis in forma juravit et examinatus super qualitatibus, vita et moribus reverendi patris domini Georgii Pataczicz, nominati supradicti, ad suprascripta interrogatoria respondit, ut infra videlicet:

Ad 1: Recte cognosco modernum nominatum episcopum Bosnensem dominum Georgium Pataczich a quindecim annis circiter, occasione studiorum humaniorum Zagrabiae et etiam quia sumus concanonici in

---

⁴ Numerus annorum omissus.

cathedrali Zagradiensi; non sum tamen illius consanguineus, cognatus, affinis, nimum familiaris, inimicus, aemulus vel odiosus.

Ad 2: Natus est in bonis paternis nuncupatis Novi Marof sub dioecesi Zagradiensi, quod mihi optime constat cum fuimus convicini in illis partibus.

Ad 3: Natus est ex legitimis nuptiis et ex nobilibus ac catholicis parentibus; causa scientiae, quae supra, et quia novi etiam illius matrem.

Ad 4: Agit ad praesens trigesimum tertium aetatis annum, utpote natus in anno millesimo sexcentesimo septuagesimo.

Ad 5: Est actu sacerdos a quatuor annis et ultra. Vidi ego pluries ipsum celebrantem missae sacrificium.

Ad 6: Puto sufficientem esse versatum in ecclesiasticis functionibus, praesertim cum tamquam canonicus Zagradiensis teneatur per turnum illas explere; frequens est etiam in susceptione sacramentorum, nam ut dixi, vidi saepius celebrantem.

Ad 7: Novi semper optimum catholicum.

Ad 8: Nescio, minus audivi quidquam quod nocere valeat circa vitae innocentiam, bonos mores, conversationem et famam.

Ad 9: Est vir gravis, prudens et in rebus agendis valde habilis.

Ad X: Per multos annos mansit apud patres Societatis (Jesu) tanquam religiosus, et ibi operam dedit philosophiae et etiam theologiae, sed propter fluxum sanguinis coactus fuit dimissionem petere, quam tandem obtinuit. Postea Bononiam discessit, ubi cursum theologicum explevit et sacros canones audivit et lauream doctoralem in facultate theologica adeptus est ac revera insigni praevalet doctrina, qua egregie docere poterit populum ipsi concredendum.

Ad XI: Biennio extitit rector Collegii Hungarici Bononiae. Similiter est archidiaconus Varasdinensis, qui propterea tenetur quotannis visitare nonnullas ecclesias parochiales sibi subjectas; in quibus sane officiis recte in omnibus se gessit.

Ad XII: Nunquam audivi de publico scandalo, nec mihi constat de aliquo canonico impedimento quo minus possit ad ecclesiam cathedralem promoveri.

Ad XIII: Considerando ipsius animi dotes, doctrinam et prudentiam, idoneum existimo ad regendam ecclesiam cathedralem, praecipue Bosnen-

sem, ad quam est nominatus, ac dignum propterea qui ad illam promoveatur, cum ipsius promotio eidem Ecclesiae nisi utilis et proficua futura sit.

Quibus habitis et perlectis admodum reverendus dominus testis suam depositionem propria subscriptione roboravit.

Ita pro veritate deposui. Ego Nicolaus Bedekovich, canonicus Zagrabienensis et Collegii Croatici Viennae rector, manu propria.

7. Napomena nuncija da se ispit o prilikama Bosanske biskupije ne treba obavljati, jer je načinjen prigodom nedavne sedisvakancije.

Nota bene! Examen super statu Ecclesiae Bosnensis visum est illustrissimo domino nuntio minus necessarium aliud noviter conficere, cum paucis abhinc mensibus fuerit peractum, occasione praecedentis Ecclesiae vacationis, neque illius copiam in praesenti processu potius inserere, prout fuit inserta et ad Urbem transmissa.

8. Ostali priloženi dokumenti.

Idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuntius apostolicus praefatus, mandavit inseri huic processui folium professionis fidei emissae in forma consueta in manibus reverendissimi domini delegati praepositi majoris cathedralis Zagrabiae, nec non sub numero 1. Regiam nominationem et praesentationem ad Episcopatum Bosnensem, sub numero 2. Testimonium venerabilis Capituli Zagrabienensis super legitimitate natalium reverendi patris domini nominati, baptismi, ordinibus susceptis, studiis, scientia aliisque illius qualitibus, tenoris etc. ac sub numero 3. Depositiones aliquorum testium super statu Ecclesiae Bosnensis paucis abhinc mensibus occasione alterius consimilis processus examinatorum.

Numero 1. Regia nominatio.

Numero 2. Testimonium Capituli.

Numero 3. Depositiones super statu Ecclesiae.

9. Potpisanu i ovjerovljenu ispovijest vjere i vlastito svjedočanstvo Kaptol zagrebački dostavlja nuncijaturi u Beču.

Adressa: Illustrissimo et reverendissimo domino, domino Joanni Antonio de Via, Dei et Apostolicae sedis gratia archiepiscopo, episcopo Ariminensi, sanctissimi domini nostri Clementis, Divina providentia papae XI. praelato

domestico et assistenti, ejusdemque et dictae Sedis apud Sacram caesaream Majestatem Leopoldum imperatorem per Germaniam, Hungariam, Bohemiam etc. universumque Romani imperii districtum cum facultate legati de latere nuntio etc. domino, domino mihi gratiosissimo Viennae.

Illustrissime et reverendissime domine, domine colendissime gratiosissime.

Ad mandatum illustrissimae et reverendissimae dominationis vestrae mihi comissionaliter injunctum, juxta instructionem pariter eatenus mihi per praedictam dominationem vestram mihi porrectam, formulamque exmissam, excepi fidei professionem admodum reverendi domini Georgii Patachich de Zajezda, archidiaconi Varasdinensis et canonici hujus cathedralis ecclesiae Zagrabiensis, nominati episcopi Bosnensis, prout ex tenore inclusorum testimonialium idipsum fusius eadem illustrissima et reverendissima dominatio vestra intelligere merebitur. Cujus dum interim protectio in me substerno, eandem anno ad optatissimos vivere ac florere desiderans, persevero.

Ejusdem illustrissimae et reverendissimae dominationis vestrae servus humillimus Paulus Antonius Cheskovich, manu propria. Zagrabiae 6. Maji 1703.

10. Svjedočanstvo Zagrebačkog kaptola.

Nos Capitulum Ecclesiae Zagrabiensis testamur praesentium nostrarum vigore admodum reverendum dominum Georgium Patachich de Zajezda, archidiaconum Varasdiensem, fratrem et concanonicum nostrum, ex catholicis et perillustribus parentibus ejusdem, personis honestis, sacro matrimonii vinculo copulatis, adeoque e rato et legitimo thoro susceptum et progenitum ac in anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo, die vigesima quinta mensis Novembris (prout id perillustres ac generosi Balthasar Patachich de Zajezda, Sacrae caesareae regiaeque Majestatis Cancellariae Aulico Hungaricae consiliarius et eques auratus, scriptotenus, et Ladislaus Patachich itidem de Zajezda, Sacrae caesareae et regiae Majestatis confinii et praesidii Crisiensis vicecolonellus, verbaliter, fratres suprascripti domini fratris et concanonici nostri, recognovissent) rite debiteque baptizatum esse. Itaque modalitate praemissa legitimis natalibus, aliisque requisitis animi et corporis dotibus conspicuum ad primam tonsuram, quatuor minores, diaconatum et subdiaconatum sacros ordines legitima promotione praehabita eminentissimus ac reverendissimus dominus Jacobus, tituli Sanctae Mariae in Via Sacrae Romanae Ecclesiae presbyter cardinalis Boncompagnus,

archiepiscopus Bononiae et sacri Romani imperii princeps, cum litteris dimissoriis illustrissimi et reverendissimi condam domini Stephani Selischevich, Dei et Apostolicae sedis gratia episcopi Zagrabiensis, abbatis Beatissimae Virginis Mariae de Topuzka, Sacrae caesareae regiaeque Majestatis consiliarii et comitatus Berzencze supremi et perpetui comitis, praelati olim nostri gratiosissimi tanquam ordinarii, et dispensatione a Sanctissimo super interstitiis et extra tempora ad presbyteratus sacrum ordinem, quod ex producta nobis modo titulati domini cardinalis et principis attestazione claret, in Domino promovisset et ordinasset, taliterque bene natum et ordinatum, temporis in successu praetitulatus condam dominus praelatus noster pietate et doctrina, morumque, ac vitae integritate caeterisque virtutibus ejusdem domini Georgii Patachich inductus, eundem in gremium mentionati Capituli nostri Zagrabiensis adscrivisset et concanonicum nostrum constituisset. Cui quoque promotioni et efficaci ingenio et talentis suis correspondere volens, Bononiae in Collegio nostro Ungaro-Illyrico a nobis, visa theoremata problematica et universa theologia, ad consequendam supremam sive doctoralem theologiae lauream, nullo assistenti defendenda suscepisset et propugnasset, ac velut ex libello impresso per eundem dominum Georgium Patachich in lucem dato ac "*Heroes Hungariae et Illyrici, tam bellica fortitudine, quam singulari aliquo facinore illustres*" intitulato nobis innotuisset, sacrae quoque theologiae doctor esset. Quibus praefati domini Georgii Patachich, fratris et concanonicus nostri, canonicali et doctorali honoribus ac doctrinae praestantia a sanctissimo papa moderno Clemente Undecimo intellecti, eundem vigore gratiosae suae pontificalis collationis coram nobis productae in notarium suum et Sacrae Sedis apostolicae praeficere dignatus est. Eatenusque toties praefato domino fratri et concanonico nostro papali quoque gratia insignito supratitulatus condam dominus Stephanus Selischevich, praelatus olim noster, post mortem et ex hac luce decessum admodum reverendi domini Wolfgangi Kukulevich, fratris olim et concanonicus nostri, velut archidiaconatus Varasdiensis ultimi et immediati possessoris, eundem archidiaconatum legitime vacantem jure pleno contulit. Quare erga instantiam et legitimam requisitionem antefati domini Georgii Patachich, fratris et concanonicus nostri, qua per Sacram regiam caesarem Majestatem ad Episcopatum Bosnensem nominati, super praemissis modo praevio universis praesentes literas nostras testimoniales, sub sigillo nostro capitulari authentico extradandas esse duximus et concedendas. Datum die septima mensis Maji anno Domini millesimo septingentesimo tertio.

Lecta in Capitulo. Nicolaus Gottal, lector et canonicus, manu propria.

11. Ispovijest vjere i prisega položena pred Pavlom Češkovićem, zagrebačkim velikim prepoštom.

Ego Georgius Patachich de Zaezda, cathedralis ecclesiae Zagrabiensis canonicus, nominatus ad Episcopatum Bosnensem, firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur etc.

Ego idem Georgius Patachich, cathedralis ecclesiae Zagrabiensis canonicus, nominatus ad Episcopatum Bosnensem, spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei evangelia.

Ego Paulus Antonius Cheskovich, praepositus major et canonicus cathedralis ecclesiae Zagrabiensis, abbas Beatae Margharetae de Bella, prothonotarius apostolicus, archidiaconus Gorrensis et Zagoriensis et prioratus Auranae gubernator, ab illustrissimo ac reverendissimo domino archiepiscopo Joanne Antonio de Via, episcopo Ariminensi, nuntio apostolico Viennae, specialiter deputatus, fidei professionem juxta suprascriptam formam a reverendo patre domino Georgio Patachich de Zajezda, cathedralis ecclesiae Zagrabiensis canonico et archidiacono Varasdinensi, ad Episcopatum Bosnensem nominato, in manibus meis ad verbum emissam recepi et ita testor manu propria et sigillo. Idem qui supra, manu propria.

12. Svjedodžba o položenoj ispovijesti vjere.

In nomine Domini. Amen. Omnibus et singulis, quorum interest, fidem facio et attestor ego infrascriptus, quod anno a nativitate Domini millesimo septingentesimo tertio, Indictione undecima, die vero 4. mensis Maji, pontificatus sanctissimi domini nostri Clementis, Divina providentia papae Undecimi anno tertio, coram reverendissimo domino Paulo Antonio Cheskovich, praeposito majore et canonico cathedralis ecclesiae Zagrabiensis, prioratus Auranae gubernatore, abbate Beatae Margarethae de Bela, Gorensi et Zagorensi archidiacono etc. per illustrissimum et reverendissimum dominum nuncium apostolicum praefatum deputato, constitutus personaliter reverendus pater dominus Georgius Patachich de Zaesda, canonicus Zagrabiensis et archidiaconus Varasdiensis, nominatus ad Episcopatum Bosnensem, flexis genibus et tactis sanctis evangeliiis, quae prae manibus habebat, cum juramento suprascriptam fidei professionem de verbo ad verbum, prout jacet in manibus ejusdem reverendissimi domini Pauli Antonii Cheskovich, praepositi majoris et canonici cathedralis ecclesiae Zagrabiensis praefati, emisit, praesentibus illustrissimo et reverendissimo domino Nicolao

Gotthal, abbate Sanctae Hellenae de Podborje in Scлавonia, praefatae ecclesiae Zagrabiensis lectore, et Joanne Znika, electo episcopo Sibinicensi, abbate Sanctissimae Trinitatis de Petervaradino, praefatae itidem ecclesiae custode et canonicis, testibus ad praedicta vocatis et adhibitis. Actum in sacrario interiori praedictae ecclesiae Zagrabiensis, die 4. mensis Maji anno Domini 1703. suprascripto. In quorum fidem me subscripsi et meo sigillo solito gentilitio signavi.

Franciscus Pogledich, venerabilium Zagrabiensis et Chasmensis capitulorum juratus notarius, manu propria.

Ego Thomas Kovachevich, venerabilis Capituli ecclesiae Zagrabiensis canonicus et archidiaconus Chasmensis, fidem facio et attestor praefatum dominum Franciscum Pogledich esse veram et indubitam personam authenticam, pollereque praefatorum capitulorum legitima publici notarii autoritate. In cujus rei fidem me subscripsi et solitum sigillum meum praesenti instrumento apposui. Idem qui supra, manu propria.

13. Leopold I. austrijski car i ugarski kralj, moli papu da Jurja Patačića potvrdi za bosanskog biskupa.

Beatissime in Christo Pater, domine reverendissime! Post officiorum nostrorum commendationem et filialis observantiae continuum incrementum. Quoniam nos, Episcopatum Bosnensem, per mortem ac ex hac vita decessum reverendi olim Petri Csernkovics, ejusdem episcopatus ultimi veri ac indubitati possessoris, de facto vacantem ac ad collationem nostram regio-apostolicam devolutum, fidei nostro nobis dilecto honorabili Georgio Patacsics de Zajezda, canonico cathedralis ecclesiae Zagrabiensis, ob praeclaras ipsius qualitates, doctrinam, eruditionem, laudatosque te acceptabiles mores, atque omnibus gratam et acceptam vitae conversationem, coeterasque excellentes animi dotes, quibus ipsum, altissimi Dei munere insignitum et ornatum esse, plurimorum fidelium nostrorum fide dignorum testimonio cognovimus, autoritate juris patronatus nostri regii, quod generaliter in conferendis universis praedicti regni nostri Hungariae et partium eidem annexarum ecclesiis et beneficiis, ad instar praedecessorum nostrorum, divorum condam Hungariae regum, optimo jure habere et exercere dignoscimur, dandum et conferendum eundemque Georgium Patacsics ad jam fatum Episcopatum Bosnensem eligendum et nominandum esse duximus. Proinde nos eundem Georgium Patacsics pro nostra majorumque nostrorum veteri consuetudine Sanctitati Vestrae pro consequenda apostolica confirmatione praesentantes, ab eadem Sanctitate Vestra

filiari cum observantia petimus, quatenus hujusmodi praesentationem nostram admittere et praefatum per nos nominatum episcopum Bosnensem apostolica sua benedictione confirmare velit. Confirmationem vero sine alicujus annatae solutione Sanctitas Vestra eidem concedere dignabitur eo, quod episcopatus hic Bosnensis hactenus diuturni belli calamitatibus pressus ac ruinatus, exiles admodum haberet proventus. Faciet in hoc Sanctitas Vestra rem catholicae Ecclesiae proficuum et nobis gratissimam, quam nos etiam de Sanctitate Vestra officiis et observantia filiali omnino promerebimur. Cui nos reverenter offerimus et obsequentissime comendamus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima nona mensis Martii anno Domini millesimo septingentesimo tertio, regnorum nostrorum Romani XLV, Hungariae et reliquorum XLVIII, Bohemiae vero anno XLVI.

Ejusdem Sanctitatis Vestrae obsequens filius Leopoldus, manu propria.

Praesentatoria ad Suam Sanctitatem Summum Pontificem Romanum pro Georgio Patacsics, neoeписcipo Bosnensi.

Adressa: Beatissimo in Christo patri domino Clementi XI. Divina providentia Sanctae Romanae ac Universalis Ecclesiae summo pontifici et domino reverendissimo.

14. *Zaključak.*

Et quia ego Nicolaus Phasianus, presbyter dioecesis Comensis, illustrissimi ac reverendissimi domini archiepiscopi Joannis Antonii de Via, episcopi Ariminensis, apud Sacram caesaream Majestatem ac per Germaniam, Hungariam etc. cum facultate legati de latere, nuntii apostolici procancellarius, memoratae inquisitioni et testium depositionibus per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium ut supra, habitis et receptis, requisitus interfui, nec non juramenta a praememoratis testibus solemniter praestari vidi et audivi, eorumque dicta in scriptis fideliter redegei, ipsorumque ac scripturarum productarum copiam sive exemplar per me ipsum transcripsi et transumpsi, factaque collatione, de verbo ad verbum concordare inveni, idcirco hunc inquisitionis processum propria manu subscripsi et meo consueto sigillo roboravi. Actum Viennae Austriae in palatio apostolico nuntiaturae, die vigesima quinta mensis Maji anno Domini millesimo septingentesimo tertio, Indictione undecima, pontificatus sanctissimi domini nostri, domini Clementis, Divina providentia papae XI. anno tertio.

Presbyter Nicolaus Phasianus, procancellarius, manu propria.

Nos Joannes Antonius de Via, Dei et Apostolicae sedis gratia archiepiscopus, episcopus Ariminensis, sanctissimi domini nostri Clementis, Divina providentia papae XI. ac Sanctae sedis apostolicae apud Sacram caesaream Majestatem Leopoldum, in imperatorem electum, nec non per Germaniam, Hungariam etc. cum facultate legati de latere nuntius, supradictae informationi super qualitatibus reverendi patris domini Georgii Patacsics de Zajezda, canonici Zagradiensis, nec non super statu ecclesiae Bosnensis, per nos ipsos assumptae et per suprascriptum presbyterum Nicolaum Phasianum, nostrum procancellarium, ut supra, in scriptis fideliter redactae, plenam fidem adhiberi posse asserimus, eundemque dominum Georgium Patacsics de Zajezda valde dignum esse, qui ad episcopalem ecclesiam Bosnensem promoveatur, arbitramur. In quorum omnium et singulorum fidem nos quoque veritatis testimonium manus propriae subscriptione et sigilli nostri impressione addidimus. Datum Viennae Austriae in palatio apostolico nostrae solitae residentiae, die 26. Maji 1703.

Joannes Antonius, archiepiscopus, episcopus Ariminensis, nuntius apostolicus.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 298.

26.

1708, Rim

Bilješke o Beogradskoj biskupiji napisane na temelju arhivskih dokumenata.

La Chiesa di Belgrado fu altre volte pretesa sa Sua Maestà Cesarea, ma essersi qui sempre impugnata per non esser delle 10 fondate da San Stefano, rè d'Ungheria, e per esser quella di Belgrado stata provvaduta liberamente dalla Santa Sede otto volte, come si vede da una nota in questo Archivio, che comincia dal 1419. sino al 1626. e nell'ultime due provviste, fu anco data a vescovi di Belgrado l'amministrazione di Samandria, e la cura con titolo di vicario apostolico dei vescovati d'Ungheria sotto il Turco, che non havevano vescovo residente tra i fiumi Dravo, Savo, Danubio, e Tibisco sino a Temisvar.

Quella di Samandria però nell'anno 1637. 1668. e 1669. fu provveduta in persona nominate dall'Imperatore come re d'Ungheria, come si vede da una nota de processi estratta dalla cancellaria della Nunziatura di Vienna, e trasmessa a questa Sacra Congregazione, e dall'houra in qua non se n'è fatta

altra provista, essendo stata data, come sopra in amministrazione a vescovi di Belgrado.

Et in una nota data mesi fa dal signore abbate Orlandi delle Chiese d'Ungheria che dice provedersi presentemente e da 25 anni in qua, che passano per le di cui mani, a nomina dell'Imperatore, e come re della medesima, non vi sono le sudette di Belgrado, e Samandria, ma bensì le seguenti: Agria, Bosna, Chonad, Colotz, Giavarino, Nitria, Cinque, Chiese Sirmio, Strigonia, Vaccia, Varadino e Zagabria.

Provisioni della Chiesa di Belgrado fatte dalla Sede Apostolica:

1419. Secundo Calendas Junii Martino I.⁵ provvide la Chiesa di Belgrado, sive Nandoralba di fra Gregorio da Nexa.

1420. A 30. agosto fra Matteo da Chinga per obitum di fra Gregorio, e fu spedito, come di libera collatione.

1430. Di febrarro Martino I. provvide la medesima Chiesa in persona di fra Biagio Gio(vanni).

1525. A 24. aprile Clemente VII. provvide la medesima come libera.

1624. Belgrado fu conferito doppo molto contrasto libero a fra Alberto da Bosna.

1647. Da un decreto della Sacra Congregazione si raccoglie fu provisto fra Mariano da Possega.

1650. Da un decreto simile fu provisto don Mariano Benlich,⁶ ultimo vescovo, che visse sino al 1675, e del

1676. fu provveduta la sudetta Chiesa in persona di fra Matteo Bernacovich al quale fu anche data in amministrazione la Chiesa di Samandria, e la cura con titolo di vicario apostolico de i vescovati d'Ungheria sotto il Turco, che non havevano vescovo residente tra i fiumi Dravo, Savo, Danubio e Tibisco sino a Temisvar.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 311.

⁵ Potius Martino V.

⁶ Potius Matteo Benlich.

27.

1708, ožujak 10, Rim

Josip Sacripanti, kardinal predstojnik Kongregacije za širenje vjere, izvješćuje bečkog pronuncijata da je Beogradska biskupija "slobodne podjelbe".

Molto reverendo signore! Confida molto questa Sacra Congregazione nell'offizii, che per quanto Vostra Signoria scrive si passeranno da cotesta Corte per mezzo dei suoi ministri in Costantinopoli a favore de poveri christiani di Servia, oppressi dalla barbarie ottomana con insoliti et eccessivi aggravii. E perché sempre più s'infierisce in detta città di Costantinopoli la persecuzione contro i cattolici Armeni, con grandissimo pregiudizio della nostra santa religione, stima necessario la medesima Sacra Congregazione, che Vostra Signoria procuri, che dall'istessa Corte vengono anco protetti vigorosamente, e raccomandati i predetti Armeni cattolici, così ingiustamente, e crudelmente perseguitati.

In ordine poi alle Chiese di Belgrado, e Samandria, devo replicarle per sua maggior notizia, che secondo qui apparisce dagl'atti concistoriali, la Chiesa di Belgrado e a libera collatione della Sede Apostolica, che sotto li 6. maggio 1675. ne providde fra Roberto Korlatmich per morte di monsignore Mattia Berlink(sic!), e successivamente sotto li 25. febraro 1679. fra Matteo Bernacovich, ultimamente defonto.

Quanto però alla Chiesa di Samandria ne medesimi atti concistoriali non si trova alcuna speditione, ne di questa Chiesa si fa mentione dalli scrittori sopra le Chiese Cattedrali, sotto nome Samandria. Si trova solo, che Samandria con altro nome si chiama Singidunensis, città episcopale nella Servia poco distante da Sirmio, ma che sia, o no a libera collatione della Sede Apostolica, dalli atti concistoriali non apparisce, mentre non se, ne trova provisione alcuna.

Finalmente per quello riguarda la trasmissione de Conti della Cassa del Sale di Boemia, sarà bene, che Vostra Signoria nuovamente, e nelle più efficaci forme solleciti monsignore arcivescovo di Praga a mandarli, premendo cio sommamente alla Sacra Congregazione, che a tale effetto non lascerà di portarlene replicati stimoli, per l'urgenza et importanza della materia. Spero, che Vostra Signoria non lascerà d'usare in ciò tutte le sue premure e diligenze. E prego il Signore, che la prosperi. Roma, 10. marzo 1708. Al piacere di Vostra Signoria. Giuseppe cardinale Sacripante, prefetto. – Silvius de Cavalieri, segretario.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 311.

28.

1708, srpanj 14, Rim

Silvije de Cavalieri, tajnik Kongregacije za širenje vjere, moli bečkog pronuncija da čim prije izvijesti što je učinjeno na bečkom dvoru u pogledu imenovanja Luke Natalija beogradskim biskupom.

Illustrissimo Signore, mio Padrone Osservantissimo! Sin dal principio di maggio passato sarà stata a Vostra Signoria Illustrissima ad insinuatione di questa Sacra Congregazione notificata l'elettione qui seguita del sacerdote Don Luca Natale per vescovo di Belgrado, ad effetto che ella in buona congiuntura ne desse, come da se notitia al signore cardinale di Sassonia, quale si crede, che sarà per approverla pienamente, per essere seguita in persona di sperimentata pietà e zelo, e per non incontrarsi difficoltà ne ministri cesarei. Non essendosi però avute sino a quest'ora le sue risposte, questi Eminentissimi miei Signori m'hanno ordinato di rinoverle la memoria di questo affare, che singolarmente preme all'Eminenze loro per la necessità grande di provvedere al bisogno spirituale di quella Chiesa. Si compiacerà però Vostra Signoria Illustrissima di dare quanto prima qualche cenno dell'operato, accio, che, quando non vi sia, come li crede, cosa alcuna in contrario, possa sollecitarsi la speditione della Chiesa medesima. Che e quanto m'occorre accennarle su questo proposito. E resto con baciarle devotamente le mani. Roma, 14. luglio 1708. Di Vostra Signoria divotissimo servitore Silvius de Cavalieri.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 311.

29.

1708, kolovoz 18, Rim

Josip Sacripanti, kardinal predstojnik Kongregacije za širenje vjere zahvaljuje se opatu Marku Santiniju, bečkom pronunciju, za obavijest povodom imenovanja Luke Natalija beogradskim biskupom. S tim imenovanjem slaže se i Kristijan August kardinal de Saksionia, kojemu će biskup Luka pomagati, a koji će se brinuti i za vjernike u Srijemu.

Molto Reverendo Signore! Ha molto gradito questa Sacra Congregazione le notizie da Vostra Signoria trasmesse circa la promotione del sacerdote don Luca Natale alla Chiesa di Belgrado, e la deputatione dell'Hodermarski al governo spirituale de greci uniti d'Ungaria, delle quali notizie la medesima

Sacra Congregazione se ne valerà opportunamente, ed intanto ha ordinato, che si solleciti, come si fa, la spedizione della Chiesa di Belgrado in persona del sacerdote predetto, tanto più, che sentesi anco di piena sodisfazione essere del signore cardinale di Sassonia, per i vantaggi che l'Eminenza Sua giustamente si persuadere potersi riportare dall'opera di quel buon ecclesiastico, anco a beneficio spirituale de fedeli del Sirmio. Con che per fine prego il Signore, che la prosperi. Roma, 18. agosto 1708. Al piacere di Vostra Signoria. Giuseppe cardinale Sacripante, prefetto. – Silvio de Cavalieri, segretario.

Signore Abbate Santini, internunzio Vienna.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 311.

30.

1709, svibanj 11, Beč

Markantonio Santini, bečki pronuncij izvješćuje kardinala predstojnika Kongregacije za širenje vjere da će Luku Natalija za biskupa zarediti bosanski biskup, te da se u Beču nastoji dobiti putovnica kako bi biskup Natali mogao otići u Beograd.

Copia.

Eminentissimo e Reverendissimo Signore, Padrone Colendissimo! (1708. Provista della Chiesa di Belgrado.)

Doppo esser nato qualche impedimento alla consecrazione di monsignore Natale in vescovo di Belgrado, difficolando monsignore vescovo di Bosna di amministrargliela senza speciale assenso del signore Cardinale Primate e l'Eminenza Sua dubitando d'incontrar querele della Cancellaria Ungarica, finalmente coll'occasione di essersi Sua Eminenza trasferita qua, si e degnata a mia umilissima requisizione con ogni destrezza impiegare i suoi validi officii accio tutto succedesse con reciproca sodisfazione, e doppo che i ministri della stessa Cancellaria hanno riconosciuto (per quanto l'Eminenza Sua mi ha riferito) non competere jus alcuno alla Corona per la nomina a quel vescovato, anzi non essersene trovato altro esempio che all'occasione dell'ultima, osia della presenta vacanza hanno consentito che il sudetto nuovo eletto possa farsi consagrare nel Regno, onde mi assicura il signore cardinale che questa sera ne scriverà al Vescovo di Bosna dandogliene la permissione, e raccomanderà al comandante cesareo in quei confini che hora si ritrova in Vienna di prestargli ogni assistenza, si come sia di già lo stesso comandante

promesso a me di dargli il passaporto per passare verso Belgrado, e raccomandarlo pure agl'officiali Turchi. Non ho voluto mancare di rappresentar tutto cio all'Eminenza Vostra accio la Sacra Congregazione resti informata di quanto e succeduto, e spero che si degnerà riconoscere non inutile il parere dato, mesi sono, di procedere all'elezione senza altro negoziato con speranza che in tal gavisia potrebbe più facilmente sostenersi, si come e seguito, con che all'Eminenza Vostra profonde m'inchino. Vienna, 11. maggio 1709. Di Vostra Eminenza umilissimo, devotissimo, obligatissimo servitore Marcantonio Santini.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 311.

31.

1717, ožujak 3, Beč

Franjo Josip Vernić, srijemski biskup; istražni postupak.

1. Naslov.

In Dei nomine. Amen. Per hoc publicum processum seu inquisitionis instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum omnibus et singulis ad quos spectat seu spectare poterit, quod cum admodum reverendus dominus Franciscus Josephus Vernics, praepositus Sancti Petri Posegiensis et abbas Beatae Mariae de Sarengrad, a Sacra caesarea Majestate qua rege Hungariae fuerit ad episcopalem ecclesiam Sirmiensem nominatus, instanter petiit ab illustrissimo et reverendissimo domino Georgio Spinula, archiepiscopo Caesareae et apud aulam caesaream cum facultate legati de latere nuncio apostolico, ut processus seu generalis unquisitio tam super statu Ecclesiae praedictae, quam super ipsius nominati qualitatibus aliisque necessariis legitime formaretur et idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuncius apostolicus auctoritate apostolica sibi concessa petitioni praedictae, tamquam iustae et iuri consonae annuendo, infrascriptum processum iuxta formam constitutionis felicis recordationis Gregorii XIV. ac normam et praescriptum Urbani VIII. etiam felicis recordationis anno 1627. emanatae, formaturus, die tertia Martii anno millesimo septingentesimo decimo septimo, Indictione decima pontificatus sanctissimi domini nostri, domini Clementis, Divina providentia papae XI. anno decimo septimo, Viennae Austriae, in palatio nunciaturae apostolicae aliquot saeculares fide dignos viros ex officio pro eadem et sequentibus diebus ad se secreto vocari

mandavit, qui praevio juramento ad sacra Dei Evangelia praestando, particularibus interrogatoriis tam super statu Ecclesiae Sirmiensis, quam super ipsius nominati qualitatibus satisfaceret. Interrogatoria autem super quibus singulos testes respective examinari decrevit circa qualitates ipsius nominati sunt infrascripta, videlicet:

2. *Pitanja o biskupu.*

(Slijedi 13 pitanja o imenovanom biskupu, v. str. 26)

3. *Juraj barun Knežević od Pejačevića, odgovara na pitanja o biskupu.*

Die 3. Martii 1717. personaliter constitutus in palatio nunciaturae apostolicae dominus Georgius baro Knesovicz de Peacevicz, aetatis suae annorum 60 circiter, prout ipse dixit et ex aspectu apparuit, testis ex officio assumptus ac secreto vocatus, cui delato per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuncium juramento de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis in forma juravit et examinatus super qualitatibus vitae et moribus dicti domini nominati respondit ut infra, videlicet:

Ad primum: Agnosco admodum reverendum dominum Franciscum Josephum Vernicz, praepositum Posegiensem, nominatum ad episcopatum Sirmiensem, a duobus circiter annis, occasione qua coram ipso feci confessionem sacramentalem in lingua Slavonica. Non sum ipsius consanguineus, cognatus, nimium familiaris, emulus vel odiosus.

Ad 2: Nescio.

Ad 3: Ex auditu ab aliis scio ipsum esse natum ex legitimo matrimonio et ex catholicis et honestis parentibus.

Ad 4: Ex aspectu in quantum considerare possum, est in aetate quinquaginta circiter annorum.

Ad 5: Est in sacris ordinibus constitutus et scio quia, ut supra dixi, ante duos annos feci cum ipso confessionem sacramentalem. A quo tempore tamen nescio.

Ad 6: Est in ecclesiasticis functionibus et in exercitio sacrorum ordinum bene versatus. Et est in susceptione sacramentorum frequens et devotus. Et haec mihi constant, quia pluries ipsum vidi bene ac devote celebrantem et ita audivi etiam aliis.

Ad 7: Catholice semper vixit et in fidei puritate permansit, nec quidquam audivi in contrarium; scio ex propria notitia et conversatione et ex auditu a viris fide dignis.

Ad 8: Est praeditus innocentia vitae bonisque moribus imbutus ac bonae conversationis et famae; scio ex propria cognitione et ex publica fama.

Ad 9: Est vir gravis, prudens et usus rerum praestans. Causa scientiae est, quia pluries ut talem expertus sum et talem etiam audi praedicari ab aliis.

Ad X: Nescio an sit aliquo gradu insignitus in iure canonico vel in sacra theologia et in qua scientia sit versatus. Audivi tamen ab aliis esse virum doctum et ea doctrina pollere, quae in episcopo requiritur ad hoc, ut possit alios docere.

Ad XI: Uti praepositus Posegiensis exercuit in illa praepositura curam animarum. De regimine autem alterius ecclesiae nihil scio. Et audivi a pluribus personis in supradicta praepositura bene se gessisse tam quoad doctrinam, quam quoad prudentiam, integritatem et mores.

Ad XII: Neque scio neque audivi eum publicum scandalum circa fidem, mores et doctrinam dedisse. Nullo vitio corporis laboratur apparet, neque aliquod animi vitium in eo arguitur aut deprehenditur, item neque scio neque audivi ab aliis, quod aliquo impedimento canonico teneatur, quominus possit ad Ecclesiam Sirmiensem promoveri.

Ad XIII: Existimo eum idoneum ad bene regendam ecclesiam cathedralem et praesertim eam ad quam est promovendus, ac iudico dignum qui ad illam promoveatur ipsiusque promotionem eidem Ecclesiae utilem et proficuum fore censeo et sum in hoc sensu, quia, ut supra dixi, est vir prudens, pius, doctus et usum rerum praestans.

4. Juraj barun Knežević od Pejačevića, odgovara na pitanja o biskupiji.

Examinatus deinde super statu Ecclesiae Sirmiensis respondit ad sequentia interrogatoria prout infra, videlicet:

Ad primum: Civitas residentialis episcopi Sirmiensis vocatur nomine Hilock, in Sirmiensi ducatu, qui est in Sclavonia, boni situs et qualitatis et magnitudinis. Conflatur centum circiter domibus, maior pars habitantium in civitate est catholicorum. Adsunt tamen et schismatici. Numerum tamen catholicorum nescio nominare, sed erunt circum circa biscentum catholici. In temporalibus subiacet duci Odescalco. Scio quia pluries fui in dicta civitate.

Ad 2: Adest ecclesia cathedralis, sub cuius tamen sancti invocatione ego nescio. Fuit magnae structurae et bonae qualitatis. Scio quia eam vidi.

Ad 3: Est subiecta et suffraganea archiepiscopi Colocensis. Causa scientiae est, quia ita in officio apud excellentissimum archiepiscopum, in comitatu Vacciensis⁷ cum titulo vicecomitis.

Ad 4: Fuerunt in dicta ecclesia aliquando canonicatus et altera beneficia ecclesiastica, sed nunc non adsunt. Causa scientiae est eadem de qua supra.

Ad 5: Exercetur in dicta ecclesia cura animarum per patres franciscanos Bosnienses et adest in ea fons baptismalis. Scio quia vidi.

Ad 6: Adest sacrarium sufficienter extractum sacra suppellectili caeterisque rebus ad divinum cultum et etiam ad pontificalia exercenda necessaria. Non habet organum, sed habet chorum, campanile cum campanis ac coemeterium. Scio quia vidi.

Ad 7: Non adsunt corpora sanctorum neque eorum reliquiae. Scio quia ista nunquam vidi.

Ad 8: In dicta civitate erat domus pro habitatione episcopi, sed nunc est diruta et quando moratur Sirmii, moratur apud fratres franciscanos. Scio quia vidi.

Ad 9: Verus valor reddituum mensae episcopalis qualis sit praecise ego nescio, sed audivi posse ascendere circum circiter ad decem millia florenorum. Consistunt tamen in decimis frumenti et vini aliorumque victualium nec sunt aliqua pensione gravati. Hos tamen redditus a pluribus annis percipit Camera temporalis, adeo et episcopus cogatur misere vivere. Causa scientiae est quia sic audivi a pluribus et mihi dixit ipsemet Camerae inspector.

Ad X: Non existunt in dicta civitate aliae ecclesiae parochiales, non existunt collegiatae, non adsunt monasteria mulierum neque confraternitates, neque hospitalia, neque mons pietatis, sed tantum modo adest conventus franciscanorum, ut supra dixi. Scio quia vidi.

Ad XI: Dioecesis est ampla et se extendit in longum ad sexdecim milliarum Hungarica. Quot et quae loca complectatur ego nescio, quia non vidi et de longitudine audivi ab aliis.

Ad XII: Nullum est in ea erectum seminarium. Scio quia nunquam vidi.

---

⁷ Potius: Bachiensis.

Ad XIII: Vacat dicta ecclesia per obitum episcopi a pluribus annis. Secus qualis autem fuerit illuc ultimus episcopus et a quo tempore praecise vacet, ego nescio.

Quibus habitis perlectoque examine dicto domino testi ... depositione permansit ac se subscripsit.

Ita pro veritate deposui ego Georgius baro Knezovich de Peiacsevich manu propria.

5. Antun Barković, svećenik Zagrebačke biskupije, odgovara na pitanja o biskupu.

Eadem die, personaliter constitutus in palatio nunciaturae reverendus dominus Antonius Barchovich, aetatis suae triginta quinque annorum, prout ipse dixit et ex aspectu apparuit, testis ex officio assumptus ac secreto vocatus qui delato per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium iuramento de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis in forma iuravit et examinatus super qualitatibus vitae et moribus dicti domini nominati respondit ut sequitur, videlicet:

Ad primum: Cognosco reverendum dominum Franciscum Josephum Vernicz, nunc praepositum Posegiensem ab annis octo circiter, dum ipse erat vicarius generalis episcopi Zagrabiensis Brecovicz(!) occasione qua est ipse processum aliquem in eius tribunale cum Capitulo Zagrabiensi. Non sum ipsius consanguineus, cognatus, affinis, ne meno familiaris, aemulus vel odiosus.

Ad 2: Nescio.

Ad 3: Ex auditu ab aliis scio ipsum esse natum ex legitimo matrimonio atque ex honestis et catholicis parentibus.

Ad 4: Aetatem praecisam ego nescio, sed ex aspectu apparet esse in aetate 50 annorum circiter.

Ad 5: Est in omnibus sacris ordinibus constitutus, a quo et a quo tempore ego nescio, sed ab annis octo ut novi erat sacerdos et vidi ipsum celebrantem.

Ad 6: Ex notitia quam possum habere et habeo ab aliis, est in ecclesiasticis functionibus et in exercitio sacrorum ordinum diu et bene versatus estque etiam frequens et devotus in susceptione sacramentorum.

Ad 7: Pro mea notitia semper catholice vixit et in fidei puritate permansit et semper taliter semper habuisse audivi etiam ab aliis fide dignis.

Ad 8: Existimo eum praeditum innocentia vitae et bonis moribus imbutum esseque bonae conversationis et famae et talem asseruerunt personae fide dignae, nec quidquam audivi in contrarium.

Ad 9: Scio ex propria notitia eum esse virum gravem, prudentem et usum rerum praestantem, quod etiam asserunt personae fide dignae.

Ad X: Nescio an ipse sit insignitus aliquo gradu vel in jure canonico, vel in sacra theologia et an praefatis facultatibus operando dederit. Audivi tamen ab aliis esse virum doctum et ea doctrina pollere, quae in episcopo requiritur ad hoc, ut posset alios docere.

Ad XI: Scio ipsum esse praepositum Posegiensem et credo quod in hoc munere habuit curam animarum. Fuit etiam vicarius generalis episcopi Zagradiensis et a personis fide dignis audivi, quod in ambobus officiis bene se gerebat, tam quoad doctrinam, quam quoad prudentiam, integritatem et mores.

Ad XII: Nunquam audivi neque scio, quod ipse dederit aliquod publicum scandalum circa fidem, mores sive doctrinam ex eo, quod apparet nullo vitio corporis laborat et quantum potui noscere nullo animi vitio aut impedimento tenetur canonico, quominus possit ad ecclesiam cathedralem promoveri, nec simili quid potui audire ab aliis.

Ad XIII: Existimo eum idoneum esse ad bene regendam ecclesiam cathedralem et praesertim Sirmiensem, ad quam est promovendus, ad quam iudico ipsum dignum, quod ad illam promoveatur ipsiusque promotionem eidem Ecclesiae utilem ac proficuum fore censeo et sum ex hoc sensu, quia, ut supra dixi, est vir prudens, pius, doctus et usum rerum praestans.

6. Isti Antun Barković, svećenik Zagrebačke biskupije, odgovara na pitanja o biskupiji.

Examinatus deinde super statu Ecclesiae Sirmiensis ad proposita interrogatoria respondit prout infra videlicet:

Ad primum: Civitas in qua residet episcopus Sirmiensis dicitur Hilock, sita in provincia Schiavoniae. Estque boni situs et qualitatis et magnitudinis supervirentis. Conflatur 80 circiter domibus inhabitatur a biscentum circiter catholicis. Adsunt tamen etiam plures schismatici. In temporalibus subjacet duci Odescalchi; scio haec omnia quia pluries vidi dictam civitatem et multa audivi ab iisdem habitatoribus.

Ad 2: Fuit et est ecclesia cathedralis, sub cuius tamen sancti invocatione ego nescio. Erat bonae structurae et qualitatis, sed nunc est ruinosa et in parte diruta, adeo ut indiget reparatione; scio quia vidi.

Ad 3: Dicta Ecclesia est suffraganea archiepiscopi Colocensis; scio quia communis fama ita refert.

Ad 4: In dicta Ecclesia neque sunt canonicatus, neque dignitates, neque beneficia; scio quia vidi, nec apparuit mihi de eisdem.

Ad 5: In ea exercetur cura animarum a patribus franciscanis et adest fons baptismalis. Scio quia vidi.

Ad 6: Habet sacrarium sufficienter instructum sacra suppellectili caeterisque rebus ad divinum cultum et etiam ad pontificalia exercenda necessariis. Adest chorus, campanile cum campanis et coemeterium. Non tamen habet organum; scio quia vidi.

Ad 7: Nescio an in dicta ecclesia sunt corpora sanctorum vel aliquae insignes reliquiae, et nunquam in ea tale quid vidi.

Ad 8: Non habet domum pro episcopi habitatione, sed quando in Hiloch residet, permanet apud patres franciscanos; scio quia vidi et audivi etiam ab aliis.

Ad 9: Nescio verum valorem reddituum mensae episcopalis, neque ad quam summam annuatim ascendant, neque in quo consistunt. Per consequens, mihi notum non est an sint aliqua pensione gravati, et ad cuius favorem dicta pensio sit reservata.

Ad X: Non sunt aliae ecclesiae parochiales, neque collegiatae, neque monasteria mulierum, neque confraternitates, neque hospitalia, neque mons pietatis. Adest tamen conventus unicus patrum franciscanorum; et haec omnia scio quia vidi.

Ad XI: Dioecesis est ampla per viginti circiter milliaria Hungarica; et hoc scio quia audivi ab aliis. Quot autem et quae sint loca in eadem dioecesi, ego nescio.

Ad XII: In ea nullum adest seminarium, et si adesset ego vidissem.

Ad XIII: Vacat Ecclesia per obitum episcopi a pluribus annis. Qui autem esset ultimus episcopus, ego nescio. Quod autem vacet per obitum, scio quia audivi a pluribus personis.

Quibus habitis ipsique domino testi examine perlecto in sua depositione permansit ac se subscripsit.

Ita pro veritate deposui ego Antonius Barchovich.

7. Petar Czerchi iz Osijek a odgovara na pitanja o prilikama u biskupiji.

Die 17. Junii 1717. personaliter constitutus in palatio nunciaturae apostolicae dominus Petrus Czerchi de Eszeeh, aetatis suae annorum quinquaginta duorum circiter, prout ipse dixit et ex aspectu apparuit, testis ex officio assumptus ac secreto vocatus, cui delato per eundem illustrissimum et reverendissimum dominum nuntium juramento de veritate dicenda, prout tactis sacris scripturis, in forma juravit et examinatus super statu Ecclesiae Sirmiensis ad sequentia interrogatoria respondit, prout infra, videlicet:

Ad primum: Civitas residentialis episcopi Sirmiensis vocatur Hiloch. Est in ducatu Sirmiensi, qui est in Schlavonia, boni situs, qualitatis et magnitudinis, conflatur duocentum circiter domibus, major pars in civitate est catholicorum. Adsunt tamen etiam schismatici. Quot autem sint catholici nescio explicare, et cui subjacet in temporalibus ego nescio, sed ut immaginor, est sub Camera imperiali. Quae supra deposui scio quia vidi.

Ad 2: Adest ecclesia cathedralis, sub cujus sancti invocatione, ego nescio. Est justae magnitudinis et bonae qualitatis, sed nunc est in parte diruta et indiget reparatione; scio quia vidi.

Ad 3: Nescio cui Ecclesia Sirmiensis sit subjecta et cui archiepiscopo suffraganea.

Ad 4: Nescio an in dicta ecclesia sint canonicatus seu alia beneficia ecclesiastica.

Ad 5: Exercetur in dicta ecclesia cura animarum per patres franciscanos et adest in ea fons baptismalis; scio quia vidi.

Ad 6: Habet sacrarium sufficienter instructum sacra suppellectili caeterisque rebus ad divinum cultum spectantibus. Non habet organum, sed habet chorum, campanile cum campanis, ac coemeterium; haec omnia scio quia vidi; an autem habent paramenta aliaque necessaria ad pontificalia exercenda, ego nescio.

Ad 7: Ego nescio.

Ad 8: Ego nescio.

Ad 9: Valor reddituum dictae mensae episcopalis, qualis praecisae est ego nescio, sed audivi ab aliis posse ascendere ad florenos mille et quingentos seu bis millia circiter et quemadmodum etiam audivi, consistunt in decimis frumenti et vini ac aliorum victualium. Nescio an sint pensione gravati.

Ad X: Non existunt in dicta civitate aliae ecclesiae parochiales neque collegiatae; non adsunt monasteria mulierum, neque hospitalia, neque mons pietatis, sed tantummodo adest conventus patrum franciscanorum; scio quia vidi.

Ad XI: Nescio.

Ad XII: Nullum est in ea erectum seminarium, et si esset ego vidissem.

Ad XIII: De praesenti vacat dicta Ecclesia; a quo tempore et per obitum cuius vacet, ego nescio; quod autem vacet, audivi ab aliis.

Quibus habitis perlectoque examine dicto testi in sua depositione permansit ac se subscripsit.

Ita pro veritate deposui ego Petrus Cerchi.

8. *Formula prisege.*

Forma iuramenti professionis fidei a cathedralibus et superioribus Ecclesiis vel beneficiis curam animarum habentibus et locis regularium ac militarium praeficiendis observanda.

Ego Franciscus Josephus Vernich, nominatus episcopus Sirmiensis, firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in Symbolo fidei quo Sancta Romana Ecclesia utitur etc.

Ego idem Franciscus Josephus Vernich, nominatus episcopus Sirmiensis, spondeo, voveo ac iuro. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei Evangelia.

Ego Georgius Spinula, archiepiscopus Caesareae, nuntius apostolicus, supradictam professionem fidei a suprascripto domino Francisco Josepho Vernich, nominato episcopo Sirmiensi, in meis manibus de verbo ad verbum prout jacet recepi.

9. *Potvrda o položenoj prisezi.*

In Dei nomine. Amen. Omnibus et singulis quorum interest fidem facio et attestor ego infrascriptus, quod anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi 1717. Indictione 10. die vero 18. Junii, pontificatus sanctissimi domini

nostri, domini Clementis, divina providentia papae XI. anno XVII. coram illustrissimo et reverendissimo domino Georgio Spinula, archiepiscopo Caesareae, ac nuntio apostolico, personaliter constitutus reverendus dominus Franciscus Josephus Vernich, ad episcopatum Sirmiensem nominatus, flexis genibus et tactis sacrosanctis Evangeliiis, quae prae manibus habebat, suprascriptam fidei professionem de verbo ad verbum in manibus ejusdem illustrissimi et reverendissimi domini nuncii emisit, praesentibus reverendo domino Ignatio Musig, hujus nuntiaturae cappellano, et domino Josepho a Kolenburg, officiali, testibus ad praemissa vocatis atque rogatis.

Actum Viennae in palatio apostolico nuntiaturae, die, mense et anno supradictis. In quorum fidem hic me subscripsi meumque sigillum apposui.

Dominus Franciscus Poltroni, notarius publicus apostolicus ac vicecancellarius.

10. Sjedodžba o krštenju Franje Josipa Vernića.

Infrascriptus tenore praesentium fidem indubiam facit ac attestatur illustrissimum ac reverendissimum dominum Franciscum Josephum Vernich legitimo toro natum, parente perillustro domino Michaelae et matre domina Susana, eumque sacro baptismatis fonte 26. Martii anno 1673. ablutum fuisse: levantibus eum patrinis domino Petro Deuri et domina Catharina Rosina Oparnikin, ablunte admodum reverendo domino Bartholomeo Basalj, pro tunc parochio loci. In quorum fidem has ei propria manus me et subscriptione sigillique impressione munitas ac roboratas dedi. Runae in aede parochiali 25. Junii 1717.

Mathias Dominicus Russegk, mgr. p. d. parochus ibidem.

11. Sjedodžba o slavljenju prve mise.

Attestatum quod reverendissimus dominus Franciscus Vernich, modo nominatus episcopus Sirmiensis, primum missae sacrificium hic Viennae in ecclesia domus professae patrum Societatis Jesu, in anno Domini 1696. Dominicuae Quinquagesimae celebraverit; imo ad aram majorem solenniter decantaverit. Quibus primitiis, cum et ipsemet ad invitationem praevidiam interfuerim, hinc eo libentius et securius ex propria scientia et viva memoria, praesens testimonium, in verbo et fide nobili, requisitus signavi.

Viennae Austriae, 23. Junii 1717.

Sacrae caesareae Majestatis ad Regiam Cancellariam Hungaricam consiliarius aulicus Balthasar liber baro Patachich, manu propria.

12. *Svjedodžba o završenom studiju na sveučilištu u Beču.*

Josephus Gögger e Societate Jesu, artium liberalium et philosophiae, nec non sacrosanctae theologiae doctor, eiusdemque in moralibus professor ordinarius atque facultatis philosophiae pro tempore prodecanus spectabilis.

Flagitavit a nobis studiorum suorum testes literas reverendissimus dominus Franciscus Vernich, episcopus Sirmiensis et Sacrae caesareae Majestatis consiliarius, cuius aequissimo desiderio libenter annuentes, testamur eundem, dum anno 1692. in Croatico collegio alumnus versaretur, in antiquissima ac celeberrima Universitate nostra, sub decanatu reverendi patris Gabrielis Hevenesii, e Societate Jesu in magistrum philosophiae ea commendatione promotum fuisse, ut inter primos artium liberalium et philosophiae magistros eo anno numeraretur. Eximia pariter cum laude positiones ex universa philosophia praeside, eodemque professore reverendo patre Gabriele Frölich, ex eadem societate publice defendisse sub emblemate, quod eminentissimo Sanctae Romanae Ecclesiae cardinali a Collonicz, archiepiscopo Strigoniensi, fuerat inscriptum. In quorum fidem manu nostra haec subscripsimus et officii sigillum appressimus. Viennae in Caesareo et Academico Societatis Jesu Collegio, die 21. mensis Junii, anno 1717.

Josephus Gögger, idem qui supra, manu propria.

13. *Svjedodžba Martina Brajkovića, zagrebačkog biskupa, o djelovanju Franje Vernića.*

Nos Martinus Braikovich, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopus Zagrabiensis, Beatissimae Virginis Mariae de Topuzka abbas, comitatus de Berzencze supremus et perpetuus comes, Sacrae caesareae regiaeque Majestatis consiliarius ac Regni Croatiae primas. Notum facimus per praesentes, quod nos earundem exhibitorem reverendissimum videlicet Franciscum Vernich, abbatem et canonicum Zagrabiensem nostrumque per Inferiorem Sclavoniam in spiritualibus substitutum vicarium. Tum ad dominos Suae majestatis sacratissimae utriusque status officiales, iudicem item caeterosque juratos civitatis Viroviticensis cives et incolas exmiserimus, facultatem eidem dantes, ut is cum praeattactis dominis de insinuenda jam semel ad normam a Sancta Matre Ecclesia praescriptam ibidem loci una vera et formali parochia erigenda cum tempore in loco decenti parochiali ecclesiae ac de honesta congrua futuri parochi accomodatione et intertentione, loqui, agere, certique quid decernere ac determinare. Siquidem notum est, multa adhuc in dicta parochia aprime desiderari, quae in aliis christifidelium locis fundatisque et institutis parochiis necessario observari debent. Ipsos autem

reverendos patres franciscanos de praesenti sacramenta ibidem administrantes titulumque et officium parochiale, si quod praevis inibi habuissent, nobis jam ante hac sponte et propria voluntate resignasse. Adhortamur proinde in Domino omnes et singulos, quos supra dominos caeterosque christifideles (suprafatosque reverendos patres, quos in hanc nostram salutarem intentionem propria etiam cooperatione concursuros possibilique auxilio et consilio non defuturos in Domino speramus) ut idipsum utique et pro honore Dei, securiori animarum salute locique et civitatis ejusdem majori decore et ornamento futurum in seriam summere considerationem, votisque unanimibus amplecti velint; de quibus minime dubitamus. Praesentibus perlectis exhibenti restituitis. Datum Posenii, die vigesima secunda mensis Maji, anno Domini millesimo septingentesimo octavo.

Martinus Braikovich, episcopus Zagrabiensis, manu propria.

Stanislaus Pepelko, secretarius, manu propria.

14. *Popis dokumenata predanih nunciju.*

Die 2. Martii 1717. Procurator domini promovendi protulit nominationem seu praesentationem imperatoris, qua regis Hungariae, die vero 18. Junii exhibuit infrascripta documenta videlicet promovendi:

1. Substitutionem ad vicariatum episcopatus Zagrabiensis.
2. Epistolam ejusdem episcopi Zagrabiensis.
3. Fidem studiorum et promissionis ad magisterium philosophiae.
4. Attestatum primitiarum sacerdotii a domino Baltassare libero barone Patachich, consiliario aulico subscripto.

Quae omnia idem illustrissimus et reverendissimus dominus nuncius apostolicus una cum folio professionis fidei jussit processui inseri et sic concludi.

Die 25. Junii subscriptus.

15. *Pismo zagrebačkog biskupa Martina Brajkovića opatu Franji Verniću.*

Mi reverendissime domine, abbas mihi observantissime. Binas illas priores dominationis Vestrae literas libenter, licet tardius, postremas autem de dato 13. Januarii cum omni satisfactione accepi, quarum tenor, mihi satis demonstrat, quod Dominatio Vestra reverendissima rem sibi commissam prudenter et circumspecte exequatur. Nos (ut ad primum respondeam)

permittamus alios a duris incipere, videbimus quomodo incipiemus et finiemus. Cum illis, cum quibus Dominatio Vestra hucusque amice et bonis cum modalitatibus egit ita et deinceps prosequatur, praesertim cum patre provinciali, quem puto virum integerrimum. Consistorium celebrandum ordinaveram cum necessitas subseruit materiam, quae si absit non est operae pretium consistoriales fatigari. Patri provinciali data est facultas obsolvendi a casibus reservatis, cum relatione et correspondentia Vestrae Dominationis. Directoria numero 30 hic transmitto, quae quia late potest distribuat, etiam Essekini et usque Quinqueecclesias, prouti etiam patres Societatis. Monachus in Vehtovo non videtur statim defacto exturbandus, si qui dein eidem subrogandus non adsit. Ballagovich autem valde videtur emendatus, qui optime ibidem videtur quadrare, aut si quem alium idoneum magis, Vestra Dominatio nosset. Parochus Szessvetensis licet cum scitu et consensu meo discesserit, si tamen intra trimestre non comparuerit a die discessionis computandum, mea interrerit de sedulo ibidem pastore providere. Capellano patrum Jesuitarum prudentissime dominatio Vestra, respondit, primo enim ex futura Dioeta quid ibidem faciendum erit, speratur eventus. In reliquis bene ceptis negotiis sicut hucusque cum omnia mea satisfactione perrexit, ita pergat deinceps mecum in omnibus correspondendo, quod dum fore confido Dominationem Vestram optime valere cupio et maneo.

Dominationis Vestrae reverendissimae Pater in Christo et servus Martinus Braikovich, episcopus Zagrabiensis, manu propria.

Zagrabiae die 22. Januarii 1708.

P.S. Directoria distribuat cum obligatione legendi unum sacrum ad meam intentionem.

Pro domino reverendissimo Vernich.

Reverendissimo domino Francisco Vernich, abbati Sanctae Catharinae de Sarengrad, cathedralis ecclesiae Zagrabiensis canonico et domino fratri in Christo observantissimo.

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici, vol. 341.

32.

1773, lipanj 21, Beč

Matej Franjo Krtica, izabrani bosansko-srijemski biskup; istražni postupak.

Processus inquisitionis tam super qualitatibus reverendissimi domini Mathaei Francisci Kertiza, ad ecclesiam Bosnensem seu Deakovinsem et Syrmiensem nominati et promovendi, quam super earundem ecclesiarum statu anno 1773.

1. Uvod.

In nomine Domini. Amen.

Per hoc publicum processus seu inquisitionis instrumentum cunctis ubique pateat et notum sit omnibus et singulis, ad quos spectat sive in futurum spectare poterit, quod cum reverendissimus dominus Mathaeus Franciscus Kertiza, ad ecclesias Bosnensem seu Diakoviesem et Syrmiensem ab augustissima imperatrice vidua, Hungariae et Bohemiae regina fuerit nominatus, quarum ecclesiarum canonicam unionem Maiestas Sua rite efflagitavit et propediem expectat, instanter petiit ab eminentissimo et reverendissimo domino Antonio Eugenio Vicecomite, apud Aulam caesareo-regiam nuncio apostolico, ut processus seu generalis inquisitio, tam super ipsius qualitatibus, quam super earundem ecclesiarum statu aliisque necessariis legitime formaretur. Quapropter idem eminentissimus ac reverendissimus dominus nuncius apostolicus petitioni predictae tanquam iustae et aequitati consonae annuendo, infrascriptum processum juxta formam constitutionis felicitis recordationis Gregorii XIV. ac normam et praescriptum felicitis item recordationis Urbani VIII. anno 1627. emanatum, formaturus, die Sabbati decima nona mensis Junii anni currentis 1773. Indictione sexta, pontificatus autem sanctissimi domini nostri Clementis papae XIV. anno quinto, aliquot fide dignos viros ad se vocari mandavit, qui praevio ad sancta Dei evangelia iuramento, particularibus interrogatoriis respondendo satisfacerent.

2. Pitanja o biskupskom kandidatu.

Interrogatoria autem reverendissimi domini nominati qualitates respicientia ea sunt quae sequuntur:

(Slijedi 13 pitanja o osobinama biskupskog kandidata, v. str. 26)

3. *Aleksander Josip Pavić, koncipista u Ugarskoj dvorskoj kancelariji, odgovara na pitanja o biskupskom kandidatu.*

Die Sabbati decima nona mensis Junii anni Domini 1773. in palatio sacrae nunciaturae apostolicae Viennensis personaliter constitutus comparuit coram eminentissimo et reverendissimo domino nuncio apostolico illustrissimus dominus Alexander Josephus Pavich, ad Excelsam Cancellariam Regio-Hungarico-Aulicam concepista, anno natus triginta tres, prout ipse dixit et ex aspectu apparuit, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, qui delato sibi jurejurando de veritate dicenda, tactis sanctis evangeliiis in forma juravit et examinatus, tum super qualitatibus domini promovendi tum super statu ecclesiarum Bosnensis seu Deakovariensis et Syrmienensis ad supraposita interrogatoria respondit ut sequitur:

Ad 1: Nosco in persona illustrissimum et reverendissimum dominum Mathaeum Franciscum Kertiza, neonomiatum episcopum Bosnensem seu Deakoviensem et Syrmiensem, jam a 20 annis, qui cum frequenter conversatus sum. Neque autem sum ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, aemulus, inimicus aut odiosus.

Ad 2: Ex fide digna relatione et literis baptismalibus, quas in copia produco, scio illum natum esse die 21. et baptizatum die 22. mensis Septembris anno 1726. in civitate Fluminis Sancti Viti, diaecesis Polensis a parte Imperii.

Ad 3: Ex quibus eisdem causis scio ipsum ex legitimo matrimonio atque nobilibus et honestis ac Romano-catholicis parentibus natum esse.

Ad 4: Agit annum 47. Nam vigore baptismalium natus est die 21. et baptisatus sequenti 22. Septembris anno 1726.

Ad 5: Est itidem in sacris ordinibus inclusive ad presbyteratum constitutus. Nam anno 1748. die 15. Septembris suscepit primam tonsuram et quatuor minores ordines. Die autem 14. Septembris et anno 1749. ad subdiaconatum, porro ejusdem mensis et anni die 20. ad diaconatum ac tandem die 28. dicti mensis Septembris et anni 1749. ad presbyteratum promotus est, uti perhibent testimonia originalia et authentica episcopi Petenensis Josephi Bonifacii de Cechotti, qui ipsi omnes hos ordines contulit.

Ad 6: Scio illum in ecclesiasticis functionibus et exercitio ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione sacramentorum frequentem et devotum; nam repetitis vicibus haec peragentem vidi.

Ad 7: Vidi etiam ex conversatione frequentiori et scio ex communi testimonio eundem vere catholice vixisse et in fidei puritate permansisse.

Ad 8: Testor itidem eundem praeditum esse innocentia vitae bonisque moribus, bonae item conversationis et famae esse, quod mihi ex testimonio complurium fide dignorum virorum et etiam propria experientia constat.

Ad 9: Scio eum esse virum gravem, prudentem usuque rerum praestantem. Nam non solum in episcopali seminario clericorum cathedralis ecclesiae Quinqueecclesiensis theologiae per decursum 20 annorum munus professoris et episcopalis consistorii assessoris obivit, sed una etiam sacrae Sedis Apostolicae protonotarialis atque antedictae cathedralis ecclesiae Quinqueecclesiensis canonici theologi dignitatem cum singulari laude sustinuit.

Ad 10: Insignitus est gradu theoligico Patavii, uti perhibet diploma productum, quod porro doctrinam dotesque in episcopo requisita possideat publica dedit indicia mox predicta officia obeundo.

Ad 11: Parochus quidem non fuit, verum professorem per decursum 20 annorum agens alumnos pro obeundo parochorum munere educavit et in omnibus instruxit ac quoad doctrinam, prudentiam, integritatem et mores ita se gessit, ut diaecesis Quinqueecclesiensis clerum communibus cum episcopo nutibus ad meliorem et rectum ordinem producendo ad altiora, ut ante dixi, promoveri meruerit, quod omnibus notum est qui ipsum noscunt.

Ad 12: Quamvis cum eodem annis pluribus in eadem civitate vixerim et cum eodem iter etiam confecerim, nullum tamen ab eo aut scandalum circa fidem, mores et doctrinam datum esse, aut aliquo corporis vel animi vitio alioque canonico impedimento teneri, quominus ad ecclesias Bosnensem seu Deakoviensem et Syrmiensem promoveri queat.

Ad 13: Eum omnino dignum ac idoneum esse ad regendam ecclesiam Bosnensem seu Deakoviensem et Syrmiensem existimo et scio communem cleri populique diaecesis illius vocem esse, qui eundem suspirant habere pastorem.

Ita pro veritate deposui Josephus Pavich, Excelsae Cancellariae Regiae Hungarico-Aulicae concipista, manu propria.

4. Isti Aleksander Josip Pavić odgovara na pitanja o stanju biskupije.

Responsa ejusdem qui supra super statu Ecclesiarum Bosnensis seu Deakoviensis et Syrmiensis.

Ad 1: Scio in Inferiori Schlavonia oppidum Diakova seu Diakovar esse residentiam episcopalem, quod 200 circiter domibus conflatum et 600 circiter

Christi fidelibus inhabitatum ac regibus Hungariae in temporalibus subjectum est. Relate vero ad Syrmiensem, residentia est fortalitium in Syrmio Petrovaradinum, ex 40 circiter domibus conflatum et 100 circiter Christi fidelibus praeter militiam vagam inhabitatum, aequae regibus Hungariae subjectum. Id mihi constat ex testimonio fide dignorum virorum ac scriptis authenticis. Ex qua eadem causa.

Ad 2: Scio inibi esse cathedralem ecclesiam sub invocatione principis apostolorum sancti Petri, sat amplam et decorae qualitatis, nulla reparatione indigentem. In Syrmiensi autem cathedralis ecclesia nulla est.

Ad 3: Scio itidem ex notorietate publica et jure Hungariae, quod Ecclesia Deakoviensis suffraganea sit archiepiscopo Colocensi, uti etiam Syrmiensis.

Ad 4: In Ecclesia Deakoviensi nullum hactenus capitulum et neque ulla beneficia sunt. Haec scio partim ex testimonio fide dignorum virorum, partim ex actis authenticis. Ex eadem causa etiam mihi constat.

Ad 5: In eadem ecclesia cathedrali fontem baptismalem nondum tamen paratum existere et curam animarum non exerceri.

Ad 6: Habet sacrarium suppellectili sacra caeterisque requisitis ad cultum divinum et ad pontificalia exercenda sufficienter instructum, uti et chorum et organum, campanile cum campanis ac cryptam. Id mihi constat ex testimonio virorum fide dignorum.

Ad 7: In illa habetur reliquia in quantitate grani fagopiri principis apostolorum sancti Petri, particula item Sanctae Crucis cum nonnullis aliis sanctorum reliquiis decenter asservatis. Id habeo ex testimonio fide dignorum virorum.

Ad 8: Habet domum pro episcopi habitatione, amplam quidem et honestam. In eadem cum ecclesia cathedrali cinctura, cujus tamen media pars inaedificata notabiles expensas exigit. Verum in diaecesi Syrmiensi habetur domus vetus et angusta in ipso fortalitio supradicto Petrovaradinensi. Hoc partim ex relatione et testimonio fide dignorum virorum et etiam architecti facta delineatione per me visa scio.

Ad 9: Scio redditum mense episcopalis annuatim sumptis simul ex parte etiam Ecclesiae Syrmiensis 1200 florenorum redditibus, in parato aere ad 2500 florenos ascendere. Reliquus autem proventus consistit in economicis ac industrialibus, ex quibus puto quod subtractis subtrahendis 6000 floreni episcopo obveniant. Oneratus autem est episcopatus hic ab augustissima terrae principe, juxta universalem per regnum Hungariae introducendam

normam ea ratione, ut quintam reddituum partem ad cassam parochorum ex titulo fortificationis contra inimicum christiani nominis Turcam quotannis pendere debeat. Quae quinta pro hoc episcopatu quousque nominatus episcopus post unius anni possessorium non docuerit documentum nondum determinata est. Ratio est scientiae, quod ista partim audiverim et etiam ex combinatione actorum in archivio Cancellariae asservatorum observare potuerim.

Ad 10: In oppido Deakovar est una ecclesia parochialis, fonte baptismali provisiva. Monasterium item franciscanorum, confraternitas Perpetuae adorationis sanctissimae eucharistiae et Tertii ordinis sancti Francisci seraphici. Non tamen adest mons pietatis. Relate vero Petrovaradinum administratur parochia exempta militaris per patres Societatus Jesu, ubi etiam praeter residentiam illorum habetur monasterium franciscanorum, in quo confraternitas Tertii ordinis sancti Francisci seraphici ac apud Jesuitas Agonis Christi domini nostri est. Ex causa scientiae persepe supra allegatae.

Ad 11: Diaecesis Bosnensis seu Deakoviensis continet in se 8 parochias, Syrmensis autem 12, cujus loca principaliora, hoc est urbes aut civitates nulla sunt, sed pagi dumtaxat.

Ad 12: Seminarium nullum est, sed unus alumnus Lauretae pro eadem diaecesi Deakoviensi habetur, quod ex testimonio fide dignorum virorum scio.

Ad 13: Vacat Ecclesia Bosnensis seu Deakoviensis per mortem Josephi Antonii Chiolnich in diem 17. Februarii anni currentis 1773. incidentem. Altera vero Syrmensis per Joannis Baptistae Paxy, prius die 19. aprilis anni 1770. factam ad episcopatum Zagrabiensem translationem, dein ibidem subsecutum ipsius ex hac vita decessum, quod ex notorietate ac publica fama et legitime, ut in Excelsa Cancellaria Regio-Hungarico-aulica mihi concepistae aulici munere fungenti constat.

Ita pro veritate deposui Josephus Pavich, Excelsae Cancellariae Regiae Hungarico-aulicae concipista, manu propria.

5. Marko Franjul, kanonik modruški, odgovara na pitanja o biskupskom kandidatu.

Eadem die immediate post, in eisdem aedibus sacrae nunciaturae apostolicae personaliter constitutus comparuit coram eodem eminentissimo et reverendissimo domino nuncio apostolico revrendissimus dominus Marcus Franyul, canonicus Modrusciensis, protonotarius apostolicus, juratus, annum

agens septuagesimum septimum, ut ipse asseruit et ex aspectu apparuit, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, qui delato sibi iurejurando de veritate dicenda, tactis sanctis evangeliiis in forma iuravit et examinatus, tam super qualitatibus domini promovendi, quam super statu Ecclesiarum Bosnensis seu Deakoviesis et Syrmienensis ad supraposita interrogatoria respondit ut sequitur.

Ad 1: Agnosco ultra 20 annis. Consanguineus non sum, non inimicus, non aemulus, non affinis, non nimium familiaris.

Ad 2: Natus est in civitate Fluminensi penes mare, diaecesis Polensis a parte Imperii, uti erui ex ipsius baptismalibus quas exhibeo.

Ad 3: Ex iisdem baptismalibus mihi constat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio atque nobilibus catholicisque parentibus.

Ad 4: Ex eodem documento novi ipsum agere annum 47.

Ad 5: Est in sacris ordinibus inclusive ad presbyteratum constitutus. Anno enim 1748. die 15. Septembris suscepit primam tonsuram et quatuor minores ordines. Die vero 14. Septembris et anno 1749. ad subdiaconatum, porro ejusdem mensis et anni die 20. ad presbyteratum promotus est, uti perhibent testimonia originalia et authentica episcopi Petenensis Josephi Bonifacii de Cechotti, qui eidem omnes hos ordines contulit et quorum exemplar authenticum a me exhibetur⁸.

Ad 6: Cum certo sciam ipsum pluribus annis esse canonicum Quinque-ecclesiensem. Nihil autem contra ipsius devotionem unquam a me auditum fuerit, rationabiliter praesumo ipsum in ecclesiasticis functionibus et exercitio ordinum bene fuisse versatum.

Ad 7: De hoc nullum est dubium, tam ex dictis, quam ex dicendis.

Ad 8: Publica fama testatur ipsum praeditum esse innocentia vitae bonisque moribus, esse item bonae conversationis et famae.

Ad 9: Omnino scio ex ipsius vitae contextu, conversatione etiam cum ipso habita et ex recenti ipsius promotione.

Ad 10: Scio ipsum gradu theologico insignitum esse in universitate Patavina, ut constat ex diploma, quod exhibeo. Quoad doctrinam vere censeo ipsum pollere ea, quae in episcopo requiritur, ut alios docere possit, tum quia jam docuit multa cum laude 20 annos, tum quia postremis temporibus fuit

⁸ Data promotionis ad subdiaconatus et presbyteratus ordines v. infra in documentis sub IIIc et III d.

interpres sacrae scripturae, tum quia ipsum agnovi cum theologica studia hic Viennae frequentaret.

Ad 11: Parochus nunquam fuit, sed in cathedrali ecclesia Quinqueecclesiensi sacramenta petentibus administavit uti capitularis. Hoc scio ex usu communi qui praevalet in Hungaria.

Ad 12: Neque scio neque unquam audivi, neque suspicor eundem publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores seu doctrinam, vel ullo corporis aut animi aliove canonico impedimento teneri, quominus ad episcopatum promoveri queat.

Ad 13: Ex hactenus depositis existimo ipsum esse idoneum ad bene regendas ambas Ecclesias ad quas fuit nominatus, ejusque promotionem iisdem Ecclesiis utilem et proficuum fore.

Ita pro veritate deposui Marcus Franyul, canonicus Modrusiensis et protonotarius apostolicus, manu propria.

6. Isti Marko Franjul odgovara na pitanja o stanju biskupije.

Responsa concernentia statum Ecclesiarum de quibus est sermo.

Ad 1: Residentia episcopalis Deakovensis est in ipso oppido Deakovar in Inferiori Sclavonia. Domibus 208 conflatur. A 1000 circiter christifidelibus inhabitatur. In temporalibus subjacet Hungariae regi. Hoc scio quia ibi fui per octo menses cum defuncto episcopo Bachics. Quod attinet residentiam Ecclesiae Syrmiensis eadem est in arce Petrovaradini, quae arx 45 circiter domibus conflatur, a 100 circiter christifidelibus inhabitatur, quod scio ex relationibus fide dignis.

Ad 2: Diakovae est ecclesia cathedralis ex muro bene aedificata in antiquo praesidio. Modo nulla indiget reparatione. Eadem est structurae satis amplae; quae scio quia ibidem saepius celebravi et concionatus fui. In Syrmio vero nulla est ecclesia cathedralis, cum per iniuriam temporum fuerit omnino destructa. Quapropter episcopus Syrmiensis apud Jesuitas functiones episcopales Petrovaradini exercere solet. Ex ore pie defuncti episcopi Paxy haec accepi.

Ad 3: Ex notorietate publica et ex appellatione causarum scio ambas Ecclesias de quibus agitur suffraganeas esse episcopo Colocensi.

Ad 4: In ecclesia Deakovariensi nulla dignitas existit nullus canonicatus, nulla praebenda, alia beneficia ecclesiastica nulla. Episcopus habuit apud se

aliquot presbyteros et clericos in divinis inservientes. Scio quia ibi fui. In Syrmio vero haec omnia desiderantur.

Ad 5: In Ecclesia Deakovariensi parochialis est in oppido, ubi exerceretur ab ipso paroco cura animarum et est ibi fons baptismalis. In cathedrali vero est fons baptismalis, sed imperfectus. Haec scio uti testis oculatus et etiam ex documentis fide dignis.

Ad 6: Ecclesia Deakovariensis habet sacrarium sufficienter instructum rebus omnibus ad divinum cultum et ad pontificalia exercenda necessariis provisum. Habet chorum cum duobus organis, campanile ex muro cum campanis et cryptam. Coemeterium autem apud ecclesiam parochialem. Causa scientiae saepius jam memorata.

Ad 7: In eadem cathedrali Deakovariensi existunt quatuor reliquiaria in thecis argenteis, item particula Sanctae Crucis, quae exponitur populo adoranda. Haec noviter accepi ex literis moderni vicarii.

Ad 8: Penes eandem ecclesiam cathedralem est domus pro episcopi habitatione recenter aedificata, quae indiget intrinseco ornatu. Nam pie defunctus Chiolnich cum habuisset facultatem a Sua Majestate condendi testamentum, omnia post ejus mortem fuerunt divendita; quod mihi constat ex citatis moderni vicarii literis. Ad justificandam etiam deficientiam ornatus interioris habitationis episcopalis concurrunt multa legata facta a pie defuncto episcopo ad parochias aedificandas.

Ad 9: Constat mihi ex conscriptione camerali valorem reddituum mensae episcopalis Diakovariensis ascendere annuatim ad summam florenorum duodecim millium, partim ex decimis, partim ex industria, partim ex bonis episcopo destinatis consistentium, ex quibus obligatur per diploma regium omni anno quintam partem dare, decem quidem pro quolibet centenariocassae parochorum, deinde alia decem pro fortificatorio ad cassam cameralem. Quibus si addantur aliae expensae necessariae vix octo millia florenorum remanent pro mensa. Scio ex diplomate regiae nominationis, deinde ex testibus fide dignis. Quod spectat ad Syrmium in toto episcopus habet circiter mille ducentos florenos. Praeterea nihil, sicuti egomet alias testimonium interrogatus perhibui.

Ad 10: In Deakovariensi oppido praeter ecclesiam cathedralem est ecclesia parochialis et franciscanorum. In parochiali fontem baptismalem esse jam supra dixi. Collegiata nulla. Monasterium mulierum nullum. Hospitale nullum. Mons pietatis nullus. In cathedrali habetur confraternitas Venerabilis sacramenti et apud franciscanos confraternitas cordigerorum. Et scio quia ibi-

dem fui. Quo ad Syrmium ubi residebat episcopus Syrmiensis, parochia exempta militaris administratur a patribus Societatis Jesu ubi praeter illorum residentiam habetur etiam monasterium franciscanorum, in quo confraternitas Tertii ordinis sancti Francisci seraphici apud ipsos franciscanos, apud jesuitas vero confraternitas Agoniae domini nostri Jesu Christi. Causa scientiae quae supra.

Ad 11: Diaecesis Deakovariensis extenditur per duo milliaria, Syrmiensis vero per octo circiter. Prima complectitur octo parochias, altera duodecim. Utrobique civitas nulla, sed tantum pagi et vici. Quae scio ex conscriptione camerali et etiam ex notorietate publica.

Ad 12: In neutra diaecesi ulum est seminarium. Sed Deakovariensis unum alumnum solebat servare in ollegio practico, pro quo suppeditabat victum et vestitum. Scio scientia propria.

Ad 13: Ecclesia Deakovariensis vacat per mortem Josephi Antonii Chiolnich, sequutam die 17. Februarii anni currentis 1773. Syrmiensis vero per obitum Joannis Baptistae Paxy, sequutum postquam ad episcopatum Zagrabiensem translatus fuerat. Causa scientiae notorietas publica.

Ita pro veritate deposui Marcus Franyul, canonicus Modrusiensis et protonotarius apostolicus, manu propria.

7. Popis isprava koje je biskupski kandidat priložio tijekom procesa.

Porro documenta quae dominus promovendus produxit in hac apostolica cancellaria sunt sequentia:

- I. Attestatum de suscepto baptisate.
- II. Exemplum literarum regiae nominationis.
- III. Formatas de susceptis ordinibus tum minoribus, tum majoribus.
- IV. Attestatum doctoratus in theologia eidem domino promovendo Patavii collati.

Quae omnia et singula eminentissimus et reverendissimus dominus nuncius apostolicus huic processui una cum instrumento professionis fidei ab eodem domino promovendo emissae inseri adnectique mandavit.

Ad I. Krsni list biskupskog kandidata.

Die vigesima secunda mensis Septembris anni millesimi septuagesimi vigesimi sexti, dico 1726.

Mathaeum Franciscum, filium legitimum Joannis et Mariae jugalium Kertiza, baptisavit dominus canonicus Augustinus Corsi. Patrini fuerunt nobilis dominus Felix Tremanini et nobilis domina Anna Barbara, uxor nobilis domini Josephi Ignatii Rostelli.

Suprascriptam notam baptismalem ego infrascriptus archipresbyter ecclesiae insignis colegiatae Flumiensis ex libro baptismorum hujus meae archipresbyteralis ecclesiae de verbo ad verbum fideliter extraxi et in majorem fidem praesentium propria manu subscripsi et meo usuali sigillo munivi. Die 30. Septembris anni 1747. Flumine. L.S.

Petrus Mauritius Rossi ..., parochus et archipresbyter ecclesiae supradictae, manu propria.

Praesentem copiam cum producto coram me originali rite collatam eidemque in omnibus conformem repertam esse testor. Viennae die 17. Junii 1773.

Sacrae caesareae et regio-apostolicae Majestatis consiliarius et ad excelsam Cancellariam Regiam Hungarico-aulicam secretarius ac una registrator Nicolaus Bisztriczey, manu propria. Sigillum impressum.

Ad II. Diploma kojom carica i kraljica Marija Terezija imenuje Mateja Franju Krticu biskupom bosanskim i srijemskim.

Nos Maria Theresia, Dei gratia Romanorum imperatrix vidua, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Schlavoniae regina apostolica, archidux Austriae, dux Burgundiae, magna princeps Transsylvaniae, dux Mediolani, Mantuae, Parmae etc. comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis etc. vidua dux Lotharingiae et Barri, magna dux Heturriae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos pro ea, qua in constituendis Ecclesiarum Dei pastoribus tenemur cura et sollicitudine, benignam habentes reflexionem ad praeclaras virtutes laudatosque et acceptabiles mores, singularem item doctrinam ac eruditionem, nec non omnibus gratam vitae conversationem caeterasque praestantes animi dotes et qualitates fidelis nostri honorabilis Mathaei Francisci Kertiza, cathedralis ecclesiae Quinqueecclesiensis canonici, quibus ipsum ab Altissimo insignitum et ornatum esse, ex fidedigna nonnullorum fidelium nostrorum relatione benigne cognovimus. Eundem itaque Mathaeum Franciscum Kertiza, tamquam personam idoneam et de Ecclesia Dei bene meritam nobisque hoc omnino gratam et acceptam, ad episcopatum Bosnensem seu Diakoviensem prout et ad alterum Syrmiensem, cum priori

canonice unitum, sub iurisdictione sacrae memorati regni nostri Hungariae coronae existentem; Bosnensem quidem seu Diakoviensem nunc per mortem reverendi Josephi Antonii Chiolnich de Chiolka, alterum vero Syrmiensem per reverendi Joannis Baptistae Paxy, prius ad episcopatum Zagrabiensem translationem, dein ibidem subsecutum ipsius ex hac vita decessum, eorundem episcopatum ultimorum, verorum ac legitimorum possessorum de iure et de facto utrumque vacantem, auctoritate juris patronatus nostri regii, quod generaliter in conferendis omnibus praelibati regni nostri Hungariae et partium ei annexarum Ecclesiis earumque beneficiis instar divorum condam Hungariae regum gloriosae memoriae praedecessorum nostrorum optimo jure habere et exercere dignoscimur eligendum et nominandum, eundemque episcopatum Bosnensem seu Diakoviensem una et Syrmiensem, simul cum universis castellis, oppidis, villis, possessionibus, praediis ac aliis cunctis bonis iuribusque possessionariis, proventibus, fructibus, redditibus, obventionibus ac emolumentis, ad praenotatum utrumque episcopatum de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ubicunque sub sacra repetiti nostri Hungariae regni corona existentibus et habentibus dandum duximus et conferendum, imo eligimus et nominamus damusque et conferimus praesentium per vigorem. Volumus tamen, ut idem nominatus piscopus ex redditibus suis episcopalibus quottam viginti pro centum ex conscriptione camerali eruendam, et quidem in una medietate ad generalem parochorum, in altera vero rata medietate pro fortificatorio ad cameralem cassam nostram Poseniensem quotannis dependere teneatur. Quocirca vobis universis beneficiatis, tam antelatae Ecclesiae Bosnensis et Syrmiensis, quam et aliarum ecclesiarum diaecesibus illis unitis subjectarum harum serie firmiter praecipientes commendamus et mandamus, ut a modo imposterum praenominatum Mathaeum Franciscum Kertiza pro vestro vero, legitimo ac indubitato episcopo et praelato habere, tenere ac recognoscere eidemque debitum honorem, reverentiam et obedientiam, prout bonos et pios Ecclesiae ministros decet, praestare et exhibere, in omnibus denique licitis et consvetis rebus iurisdictioni illius parere et obtemperare modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum per manus fidelis nostri, nobis sincere dilecti spectabilis ac magnifici comitis Francisci Eszterhazy de Galantha, perpetui in Frakno, Aurei Velleris, prout et insignis ordinis Sancti Stephani regis apostolici Magnae Crucis equitis, comitatus Mossoniensis supremi comitis, camerarii consiliarii que nostri actualis intimi et per antelatum nostrum Hungariae regnum aulae nostrae, prout et praelibati insignis ordinis Sancti Stephani cancellarii, in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima secunda mensis

Martii anno Domini millesimo septingentesimo septuagesimo tertio, regnorum nostrorum Hungariae, Bohemiae et reliquorum anno trigesimo tertio.

Maria Theresia, manu propria. Sigillum impressum.

Comes Franciscus Eszterhazy, manu propria.

Josephus Jablanczy, manu propria.

IIIa. Isprava pičanskog biskupa Josipa Bonifacija de Cechotti, kojom potvrđuje da je Franji Mateju Krtici podijelio tonzuru i niže redove.

Io Josephus Bonifacius de Cechotti, Dei et apostolicae Sedis gratia episcopus Petenensis, Suae caesareae regiaeque Majestatis consiliarius, dominus in Scopliach et Dupliach etc. Universis et singulis praesentes nostras inspecturis fidem indubiam facimus et attestamus, quod nos dilectum nobis in Christo Mathaeum Chertiza Fluminensem, diaecesis Polensis, demissionalibus illustrissimi et reverendissimi sui ordinarii rite provisum, praevio diligenti examine habilem et idoneum repertum caeteraque requisita a se Concilio Tridentino praescripta habentem, juxta ritum et morem Sanctae Romanae Ecclesiae inter missae pontificalis celebrationem in cathedrali ecclesia nostra Petenensi, die 15. Septembris, quae fuit Dominica decima quinta post Pentecostes, festum sanctissimi Nominis Beatae Mariae Virginis, ad primam clericalem tonsuram et quatuor minores ordines in Domino promovimus. In quorum fidem hasce eidem patentes litteras propria manus subscriptione et sigilli nostri impressione munitas dedimus. Petinae ex episcopali nostro palatio, die et mense ut supra 1748.

Io Josephus Bonifacius, episcopus Petenensis, manu propria. L.S.

Michael Gladich, canonicus et cancellarius episcopalis, manu propria.⁹

IIIb. Isti pičanski biskup potvrđuje da je Mateju Franji Krtici podijelio red poddakonata.

Io Josephus Bonifacius de Cechotti, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopus Petenensis, Suae caesareae regiaeque Majestatis consiliarius, dominus de Scopliach et Tupliach etc. Universis et singulis praesentes nostras inspecturis fidem indubiam facimus et attestamus, quod nos dilectum nobis

⁹ Omnia documenta sub nro III in transumpto cum nota: Praesentem copiam cum producto coram me originali rite collatam eademque in omnibus conformem repertam esse testor. Viennae die 17. Junii 1773. Sacrae caesareae et regio-apostolicae Majestatis consiliarius et ad excelsam Cancellariam regiam Hungarico-aulicam secretarius ac una registrator Ladislaus Bisztriczey, manu propria. *Sigillum impressum.*

in Christo Mathaeum Kertiza, diaecesis Polensis, demissorialibus illustrissimi et reverendissimi sui ordinarii rite provisum, in minoribus constitutum, praevio diligenti examine habilem et idoneum repertum caeteraque requisita a sacro Concilio Tridentino praescripta habentem, juxta ritum et morem Sanctae Romanae Ecclesiae inter missae pontificalis celebrationem in cathedrali ecclesia nostra Petenensi, die 14. Septembris, quae fuit Dominica decima sexta post Pentecostes, nec non festum Dedicationis ejusdem cathedralis, ad subdiaconatus ordinem in Domino promovimus. In quorum fidem hasce patentes eidem litteras propriae manus subscriptione et sigilli nostri impressione munitas dedimus. Petinae ex episcopali nostro, die, mense ut supra 1749.

Io Josephus Bonifacius, episcopus Petenensis, manu propria. L.S.

Michael Gladics, canonicus et cancellarius episcopalis, manu propria¹⁰.

IIIc. Isti pičanski biskup potvrđuje da je Franji Mateju Krtici podijelio red dakonata.

Io Josephus Bonifacius de Cechotti, Dei at Apostolicae Sedis gratia episcopus Petenensis, Suae caesareae regiaeque Majestatis consiliarius, dominus de Scopliach et Tupliach etc. Universis et singulis praesentes nostras inspecturis fidem indubiam facimus et attestamur, quod nos dilectum nobis in Christo Mathaeum Kertiza, diaecesis Polensis, per breve apostolicum ab interstitiis dispensatum, dimissorialibus illustrissimi et reverendissimi sui ordinarii rite provisum in subdiaconatus ordine constitutum, praevio diligenti examine habilem et idoneum repertum caeteraque requisita a Sacro Concilio Tridentino praescripta habentem, juxta ritum et morem Sanctae Romanae Ecclesiae inter missae pontificalis celebrationem in cathedrali ecclesia nostra Petenensi, die 20. Septembris, quae fuit Sabbato Quatuor temporum ad diaconatus ordinem in Domino promovimus. In quorum fidem eidem hasce patentes litteras, propriae manus subscriptione et sigilli nostri impressione munitas dedimus Petinae ex episcopali nostro palatio, die et mense ut supra 1749.

Io Josephus Bonifacius, episcopus Petenensis, manu propria. L.S.

Michael Gladics, canonicus et cancellarius episcopalis, manu propria¹¹

¹⁰ V. notam immediate praecedentem.

¹¹ Ut in nota nro 7.

III. Isti pićanski biskup potvrđuje da je Franju Mateja Krticu zaredio za svećenika.

Io Josephus Bonifacius de Cechotti, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopus Petenensis, Suae caesareae regiaeque Majestatis consiliarius, dominus in Scopliach et Topliach. Universis et singulis praesentes nostras inspecturis fidem facimus indubiam et attestamur, quod nos dilectum nobis in Christo Mathaeum Chertiza, diaecesis Polensis, per breve apostolicum ab aetate et interstitio dispensatum, demissorialibus illustrissimi et reverendissimi sui ordinarii rite provisum, in diaconatus ordine constitutum, praevio diligenti examine habilem et idoneum repertum caeteraque requisita a Sacro Concilio Tridentino praescripta habentem, juxta ritum et morem Sanctae Romanae Ecclesiae inter missae pontificalis celebrationem in cathedrali ecclesia nostra Petenensi, die 28. Septembris, quae fuit Dominica decima octava post Pentecostes, ad presbyteratus ordinem in Domino promoverimus. In quorum fidem hasce eidem patentes litteras, propriae manus subscriptione et sigilli nostri impressione munitas dedimus. Petinae ex episcopali nostro palatio, die et mense ut supra 1749.

Io Josephus Bonifacius, episcopus Petenensis, manu propria. L.S.

Michael Gladics, canonicus et cancellarius episcopalis, manu propria¹²

IV. Diploma kojom sveučilište u Padovi podjeljuje Mateju Franji Krtici doktorat iz bogoslovlja.

In Christi nomine. Amen. Universis et singulis, praesens hoc publicum doctoratus sacrae theologiae privilegium visuris, lecturis et audituris. Nos Sanctes, abbas Veronesius, patritius Venetus, iuris utriusque doctor, canonicus thesaurarius Patavinus et in episcopatu Paduae eminentissimi et reverendissimi domini, domini Caroli, miseratione divina tituli Sancti Marci de Urbe Sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis Rezonico, episcopi Patavini comitisque Saccensis etc. nec non generalis privilegiati antiquissimi et celeberrimi archigymnasii Patavini apostolici cancellarii dignissimi in spiritualibus ac temporalibus vicarius, salutem in eo qui est omnium vera salus. Quoniam vetus extat consuetudo a majoribus nostris laudabiliter observata, quae in hodiernum usque diem viget ac pollet, ut qui se se divinarum scientiarum studio devoverunt, in illisque multam ac diuturnam operam posuerunt, tandem etiam in doctissimorum virorum caetu honorum titulis exornarentur atque laurea corona insigniti virtutum suarum fructus uberrimos colligant et ex eorum profectibus major possit in Dei Ecclesia

¹² Omnia ut in nota nro 7.

utilitas provenire. Notum itaque esse volumus omnibus harumque serie fidem facimus et attestamus, qualiter die infrascripta datarum praesentium nos vicarius antedictus, auctoritate praelibati eminentissimi et reverendissimi domini, domini cardinalis episcopi Paduae, ex sua pontificali dignitate sibi competente, tum ex antiqua et aprobata consuetudine studii Patavini, tum ex vigore privilegiorum felicis recordationis sanctissimorum dominorum Urbani IV. Clementis IV. et Eugenii IV. summorum pontificuqua fungimur in hac parte, in loco solito coram nobis congregata celeberrima Univeritate reverendissimorum et excellentissimorum decani, magistrorum et sacrae theologiae doctorum collegiatorum dici famosissimi studii Patavini, admodum reverendum dominum Mathaeum Kertiza, praesbyterum Liburnum Fluminensem, filiumque domini Joannis, qui post sua studia diuturna, meditationes crebras, post varia probitatis et eruditionis suae documenta ac uberrima testimonia, habita prius informatione de illius fide catholica, cujus et facta prius per ipsum in manibus nostris publica professione juxta formam et tenorem bullae sanctissimi domini nostri, domini sanctae memoriae Pii papae IV. data Romae apud Sanctum Petrum anno dominicae incarnationis MDLXIV. Idibus Novembris, pontificatus ejusdem anno V. prout in ipsa bulla apparet; cum insuper in processu ut super his formato per cancellarium infrascriptum manifeste constet, a promotoribus suis adductum et nobis oblatum ad subeundum suum rigorosum examen punctisque ei, ut moris est, in sacra theologia orte praesignatis, quae fuerunt Distinctio XXXII libri primi et Distinctio XVII libri tertii magistri sententiarum fecimus coram nobis et reverendissimo domino Michaeli Angelo Carmeli Tarvisino, ordinis minorum de observantia, ad linguas Haebraicam et Traccam caeterasque orientales publico professore et Almae Universitatis Patavinae dominorum theologorum decano et aliis ejusdem sacri collegii doctoribus et magistris ibidem assistentibus, diligenter examinavi. Et quia ipse admodum reverendus dominus Mathaeus Kertiza in hujusmodi examine sua puncta assignata magistraliter recitando argumenta quaecunque ac dubia omnia et quaslibet quaestiones atque oppositiones, quamvis arduas et obscuras sibi factas, miro ordine replicando, ampliando et clare solvendo, tam bene honorifice, laudabiliter, excellenter, magistraliter se gessit talemque ac tantam ingenii, memoriae, doctrinae caeterarumque rerum, quae in consumatissimo theologo desiderari solent, vim ostendit, ut magnam sui expectationem, quam apud omnes concitaverat, non solum sustinuerit, sed etiam longe exscesserit, vicerit, superaverit et ob eam rem ab omnibus excellentissimis, admodum reverendissimis dicti sacri collegii doctoribus et magistris ibidem existentibus unanimiter et concorditer cunctisque suffragiis ac eorum nemine penitus atque penitus penitusque discrepante aut

dissentiente, nec haesitante quidem idoneus ac sufficientissimus in sacra theologia ita extitit iudicatus, sicut ex eorum omnium et singulorum suffragiis secreto in scrutinio nobis in mensa publica porrectis, evidenter et perspicue constitit. Nos itaque antiquam sequentes consuetudinem et privilegiorum Patavini archigymnasii sententiam, habita ratione scientiae dicendi facultatis, methodi interpretandi, morum ac virtutum, quorum omnium certissimum specimen exploratus et pertentatus dedit, de consilio et sententia omnium excellentissimorum et reverendissimorum praedicti sacri collegii doctorum et magistrorum ibidem praesentium et instantium, pro tribunali sedentes eundem admodum reverendum dominum Mathaeum Kertiza, virum quidem catholicum atque in catholica scientia doctissimum, in Dei nomine approbamus et approbatum esse volumus, pronunciantes et declarantes eum esse optime habilem, idoneum ac dignum munere, dignitate ac honore doctoratus in sacra theologia doctorem ac magistrum facimus solemniter et creavimus ac per praesentes litteras facimus et creamus, eidem concedimus ac impertimur facultatem atque auctoritatem ascendendi in cathedram magistralem et in sacra theologia de caetero legendi, repetendi, consulendi, docendi, disputandi, glosandi, practicandi, interpretandi, quaestiones terminandi, scholas regendi, baccalaureos constituendi et omnia alia faciendi et exercendi Paduae et ubique locorum ac in toto orbe terrarum, quae ad sacrae theologiae doctores et magistros quomodolibet pertinere noscuntur, ut de caetero uti et gaudere possit omnibus et singulis privilegiis, praerogativis, exemptionibus, immunitatibus, libertatibus, concessionibus, honoribus, favoribus, gratiis ac indultis aliis quibuscunque, quocunque nomine censeantur, quibus Romanae curiae, Parisiensis, Salmaticensis, Papiensis et Bononiensis studiorum doctores atque magistri sacrae theologiae, qui suos actus magistrales perfecerunt, ex quibus apostolicis et imperialibus seu aliis ecclesiasticis vel temporalibus concessionibus aut indultis gaudent et utuntur, vel uti et gaudere possunt ac poterunt quomodolibet in futurum juxta formam et tenorem privilegiorum apostolicorum, a memoratis olim summis pontificibus huic inclyto studio almoque Patavino collegio absolute concessorum, quibus ita gestis et declaratis, ut supra, reverendissimus et excellentissimus dominus Angelus Schiavetti, canonicus de Monte Silice Bergomas ad logicam et metaphysicam in primo loco publicus professor et promotor ejusdem in sacra theologia pro se et aliis excellentissimis et reverendissimis sacrae theologiae doctoribus et promotoribus, videlicet reverendorum patrum, reverendo patre magistro Francisco Maria Leoni Veronense, ordinis minorum conventualium, ad theologiam in via Scoti et ad historiam ecclesiasticam, reverendo patre Bonaventura Luchi Brixiense, ordinis minorum conventualium, ad lectionem sacrae scripturae, reverendo

domino Michaelae Angelo Carmeli Tarvisino, ordinis minorum de observantia, ad linguas Hebraicam et Graecam caeterasque orientales, reverendissimo et excellentissimo domino Jacobo Facciolato Coloniense, professore emerito, ad scribendam historiam gymnasii Patavini, in Patavino archilyceo publicis professoribus, memoratum admodum reverendum dominum Mathaeum Kertiza consuetis insignibus et ornamentis doctoralibus ibidem decoravit solemniter et publice insignivit; tribuit namque ei birretum doctorale pro laurea corona et capiti ejus imposuit; tribuit quoque ei sacram Bibliam primo clausam, mox et reclusam; annulumque aureum digito ipsius indidit; cathedram magistralem et in ea sessionem concessit pacisque osculum eidem exhibuit cum magistrali benedictione. Sic itaque summa cum laude et honore plurimo praedictus admodum reverendus et excellentissimus dominus Mathaeus Kertiza ad summum doctoratus apicem in sacra theologia Deo favente pervenit. In quorum omnium et singulorum supra scriptorum fidem ac testimonium has nostras patentes privilegii litteras, manu nostra subscriptas et per cancelarium episcopalem confirmatas, ac praedicti emminetissimi ac reverendissimi domini, domini cardinalis episcopi etc. sigilli jussimus appensione muniri. Datum et actum Paduae in episcopali palatio, in loco solito examinum, anno a Christi nativitate MDCCLVII, Indictione V, die vero Sabbati X mensis Septembris, pontificatus autem sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Benedicti, divina providentia papae XIV. anno XVIII, praesentibus ibidem domino Julio Gugielmi et Natalino Bottazzi Patavini et aliis quamplurimis viris diversarum nationum nobilibus studiosis in magna ac frequenti copia, testibus omnibus ad praemissa vocatis et rogatus. Laus Deo Optimo Maximo.

Sanctes Veronesius, patritius Venetus, manu propria.

Joseph Villanova, juris utriusque doctor, cancellarius episcopalis Patavii, Collegii sacri dominorum theologorum ejusdem civitatis notarius, manu propria. L.S. impendentis¹³.

8. *Forma prisege i ispovijest vjere.*

Forma juramenti porfessionis fidei a cathedralibus et superioribus ecclesiis vel beneficiis curam animarum habentibus et locis regularium ac militiarum praeficiendis observanda.

---

¹³ Omnia ut in nota nro 7.

Ego Mathaeus Franciscus Kertiza, nominatus episcopus Bosnensis seu Deakoviensis et Syrmienis, firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur etc.

Ego idem Mathaeus Franciscus Kertiza, nominatus episcopus Bosnensis seu Deakoviensis et Syrmienis, spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei evangelia.

Ego Antonius Eugenius cardinalis Vicecomes, nuncius apostolicus, suprapositam fidei professionem ab admodum reverendo domino Mathaeo Francisco Kertiza, nominato episcopo Bosnensi seu Deakoviensi et Syrmieni, de verbo ad verbum, prout jacet, in manibus meis emissam recepi et ita testor manu propria proprioque apposito parvo sigillo. *Sigillum impressum.*

9. *Potvrda o položenoj prisezi i ispovijesti vjere.*

In nomine Domini. Amen. Omnibus et singulis, quorum interest, fidem facio testorque ego infrascriptus, qualiter anno a nativitate Domini millesimo septingentesimo septuagesimo tertio, Indictione sexta, die decima octava mensis Junii, pontificatus autem sanctissimi domini nostri, domini Clementis, divina providentia papae ejus nominis XIV. anno quinto, personaliter constitutus coram eminentissimo et reverendissimo domino nuncio apostolico reverendissimus dominus Matthaueus Franciscus Kertiza, nominatus episcopus Bosnensis seu Diakovariensis et Syrmienis, in mei testiumque infrascriptorum praesentia, flexis genibus ac tactis sacris evangelis quae prae manibus habebat, cum juramento suprapositam fidei professionem de verbo ad verbum prout jacet, in manibus ejusdem eminentissimi et reverendissimi domini nuncii apostolici emisit. Praesentibus dominis Josepho Panceri et Xaverio Knauer, testibus ad hunc actum specialiter vocatis et adhibitis. Actum Viennae Austriae in palatio sacrae nunciaturae, die, mense et anno supra designatis. In quorum fidem me subscripsi meumque sigillum imposui.

Julius Caesar Bignami, notarius apostolicus, sacrae nunciaturae Viennensis cancellarius, manu propria. *Sigillum imopressum.*

10. *Zaključak procesa.*

Antonius Eugenius, Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis Vicecomes, apud augustam Aulam caesareo-regiam cum facultate legati de latere nuntius apostolicus. Supradictae informationi, tum super qualitatibus admodum

reverendi domini Matthaei Francisci Kertiza, ad ecclesias Bosnensem seu Deakoviensem et Syrmiensem nominati, tum super earundem Ecclesiarum statu per nos ipsos assumptae ac per reverendum dominum Julium Caesarem Bignami, notarium apostolicum et sacrae hujus Nunciaturae cancellarium ut supra, fideliter in scripturam redactae, plenam fidem adhiberi et ex depositionibus dictorum testium ad eandem inquisitionem assumptorum integram veritatis probationem haberi posse asserimus eundemque admodum reverendum dominum Matthaëum Franciscum Kertiza valde dignum esse, qui ad Ecclesias Bosnensem seu Deakoviensem et Syrmiensem promoveatur. In quorum omnium et singulorum fidem nos quoque veritatis testimonium propria nostra subscriptione nostrique majoris sigilli impressione addidimus. Datum Viennae Austriae, die 21. Mensis Junii, anno Domini 1773.

Antonius Eugenius cardinalis Vicecomes, nuncius apostolicus, manu propria. *Sigillum impressum.*

ASV, Arch. Nunz. Vienna, Processus canonici nr. 518; Arch. Concist. Processus consist. vol. 164, ff. 82r–105v.